

Sayı 88 * Eylül 2019

Dosya: **Uz(ak)laştığımız Doğa**

Yayın türü: **Yerel, Süreli**
Mart ve Eylül aylarında yılda iki kez çıkar.

Yayınlayan:
KTMMOB Mimarlar Odası

Sahibi:
KTMMOB Mimarlar Odası adına
Türker Aktaş

Mimarlar Odası Yönetim
Kurulu Temsilcisi:
Kozan Uzunoğlu

Yayın Kurulu Başkanı:
Devrim Yücel Besim

Yayın Kurulu Sekreteri:
Ceren Kürüm

Yayın Kurulu Üyeleri:
Aliye Menteş
Bahar Uluçay
Münevver Özgür Özersay
Pınar Uluçay Rıghelato
Resmiye Alpar Atun
Yasemin Mesda
Abdullah Can

İdari Sekreter:
Ayşan Sunalp

Dergi Kapağı Tasarımı:
Gürkan Gökaşan

Dergi Kapağı Görseli:
Gürkan Gökaşan

Grafik Tasarım:
Esra Can Akbil - Emre Akbil

Grafik Uygulama:
Gürkan Gökaşan

Baskı:
Okman Printing

ISSN 1306-3138

Nuri Efendi Sokak, No:3,
Arabahmet Mahallesi
Lefkoşa, KKTC
Tel: +90 (392) 229 2105
+90 (392) 229 2106
Fax: +90 (392) 229 2107
E-posta: info@mimarlarodasi.org
yayin@mimarlarodasi.org

<http://www.mimarlarodasi.org>

MİMARCA Hakkında

KTMMOB Mimarlar Odası yayını Mimarca dergisi, Kıbrıs'ta Mimarlık ve Kentleşmeyi ilgilendiren gündemi 1989 yılından itibaren takip ederek hem kuramsal hem de meslek pratiğindeki tartışmalara katkı koymayı hedeflemiştir. Akademisyen, araştırmacı ve tasarımcıların öncülüğünde bir mimarlık dergisi olmakla birlikte mimarlık alanında farklı düzey ve mecralarda yer alan tüm aktörlerin birikimine de kapısını açık tutan ve onların da aktif katılımını önemseyen Mimarca, eleştirel bakışın kendini hissettirdiği, mimarlık yazını alanında düşünsel bir çabaya sahip herkese açık bir platform olmayı hedeflemektedir. Daha geniş bir hedef kitesine ulaşabilmek adına Mimarca, önümüzdeki dönemde uluslararası veri tabanlarında yer almayı temel hedefleri arasına koyarak, Kıbrıs Türk Mimarlığı'nı uluslararası platformlara taşımayı amaç edinmiştir. Bu hedef doğrultusunda 83. sayıdan itibaren Mimarca'da basılan bilimsel nitelikli makaleler yayın kurulu ve davetli hakemlerce değerlendirilmektedir.

Yılda iki kez okurları ile buluşmayı hedefleyen Mimarca, süreli bir yayın olarak önceden belirlenen ve duyurulan tema çerçevesindeki dosya yanında gündemi de takip etmek amacı ile her sayı içinde dosya dışı yazılara da yer vermektedir. Akademik ve bilimsel içerikli makaleler, kitap incelemeleri, Kıbrıs Türk Mimarlığı'na önemli katkı koymuş mimarlarla söyleşiler, uluslararası alanda ödül almış önemli mimar ve projelerin tanıtımının yanı sıra disiplin ötesi yazılara da düzenli olarak yer verilmektedir.

Mimarca dergisi, 1991 yılında yayımlanan 27. sayısından itibaren tüm sayıların içerikleri, tam metin ve görselleri <http://www.mimarlarodasi.org/tr/mimarlar-odasi-yayinlari/mimarca-dergisi/> adresinden izlenebilmektedir. Dergi yayımlandıktan sonra yeni sayı web sitesinden ücretsiz indirilebilmektedir.

Mimarca Yayın Koşulları:

- KTMMOB Mimarlar Odası Yayın Kurulu'na ulaştırılan yazılar ve görseller dijital formatta kabul edilecektir. Bunlar e-posta yolu ile yayin@mimarlarodasi.org adresine gönderilecek veya CD/DVD içerisinde Mimarlar Odası sekreterliğine Yayın Kurulu'na ulaştırılmak üzere teslim edilecektir.
- Yayın komitesine gönderilen yazılar, yazar isimleri kapalı olarak yayın kurulu üyeleri ve davetli hakemler tarafından değerlendirilir. Dolayısı ile yazar bilgilerini içeren kapak sayfası yazıdan ayrı olarak kaydedilerek teslim edilecektir. Kapak sayfasında yazının ve yazarın ismi, kurumu ile yazarın iletişim bilgileri bulunmalıdır. Yayın Kurulu, yazıların basıma uygunluğuna karar verir; bilimsel nitelikli makalelerde bu karar davetli hakemlerin raporu ile kararlaştırılır. Basım bilgisi yazarlara teslim tarihinden itibaren 2 ay içerisinde yazılı olarak bildirilir. Dergiye yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda Mimarlar Odası web sitesi ve yayın organlarında görsel malzemesi ile birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır.
- Yazıdaki görüşler yazar(lar)a aittir, Yayın Kurulu'nu hiçbir koşulda bağlamaz.
- Dergiye gönderilecek bilimsel yazılarda yayın etiği gözetilmeli, COPE (Committee on Publication Ethics)'un "Editör ve Yazarlar için Uluslararası Standartlar"ı dikkate alınmalıdır.
- Yazıların içeriklerine ilişkin 150 kelimelik Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler yazı ile birlikte gönderilmelidir. Öz ve Anahtar Kelimeler uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Örnek: TR Dizin Anahtar Terimler Listesi, ERIC vb. gibi kaynaklar kullanılabilir.
- Görsel malzeme yazıdan ayrı olarak kayıt edilmiş, TIFF, JPEG veya EPS formatında, eni 15 cm ve 300 dpi çözünürlükte teslim edilmelidir. Gönderilen görsel malzemelerin telif hakları yazarın sorumluluğundadır; görseller için kaynak gösterilmesi gereklidir.
- Notlar ve kaynaklar ise sonnot biçiminde, tümü Latin Alfabeti ile verilmelidir. İnternet kaynakları izleme tarihi ile birlikte verilmelidir. Kaynak gösterme biçimi "Chicago Manual Style" a uygun olmalıdır.

<http://www.mimarlarodasi.org/tr/mimarlar-odasi-yayinlari/mimarca-dergisi-eser-degerlendirme-kriterleri.html>

ÖNSÖZ

UZ(AK)LAŞTIĞIMIZ
DOĞA

Devrim Yücel Besim

10

UMAR BAŞKANI
WASSIM NAGHI'NIN
KTMMOB-MİMARLAR
ODASI MİMAR SİNAN'I
ANMA ETKİNLİĞİNDEKİ
KONUŞMASI

20

Wassim Naghi

29. DÖNEM DÜNYA
MİMARLIK TOPLULUĞU
ÖDÜLLERİ:
SEÇİLMİŞ PROJELER -
YDA MERKEZ ANKARA
SHOWROOM

Yazgan Tasarım Mimarlık

38

MİMARCA BAKIŞ

Türker Aktaç

15

ODA HABERLERİ

22

46

DİRİLEN
İMGELER

Erhan Ahmet Ünver

18

SANATSAL KATKI

KENTSEL YAYILMA:
DOĞAL PEYZAJDAN
KÜLTÜREL PEYZAJA

Ehsan Daneshyar

30

BU ACIYI BİR
DAHA YAŞAMAK
İSTEMİYORUZ

Tunç Adanır

55

KAYIP KENTİN
YENİDEN-KURGUSU:
MEKÂN(LAR)IN
ÜSTÜNDE BİR KENT
MEKÂNI

Cemre Öner Türk

34

LEFKOŞA'DA DOĞA
VE ÇEVRESİ İLE
BÜTÜNLEŞİK BİR EV:
HAMILTON LTD. EVİ

Ekrem Ziver Bodamyalızade

63

ACİL DURUM İÇ MEKÂN
TAHLİYESİNDE YÖN
BULMA EYLEMİ

Betül Bilge ve Anıl Durmaz

Bu Sayıdaki Reklam Dizini

- Maryap
- Ermataş
- Karer Engineering
- Copy Paste
- Çağra

TANICITI YAZILAR

FODER
Kıbrıs Türk
Fotoğraf Derneği

Mehmet Gökyiğit

72

TANICITI YAZILAR

GİRNE
İNİSİYATİFİ

Safiye Özeltiner

75

TANICITI YAZILAR

MAĞUSA SURIÇİ
DERNEĞİ
(MASDER)

Rıfat Yalınç

79

ÇOCUK KİTABI ÖNERİSİ

85

DOĞAYLA
KURULAN İLİŞKİDE
ÇOCUK KİTAPLARININ
ROLÜ VE BİR KİTAP
İNCELEMESİ:
MİNİ YABAN
ÇİÇEKLERİ REHBERİ

Elif Songür Dağ

TANICITI YAZILAR

KENT HAREKETİ
OLARAK MAĞUSA
İNİSİYATİFİ

Ceren Kürüm

77

82

TEMPLOS/ZEYTİNLİK
KORUMA DERNEĞİ

Beser Oktay Vehbi

KİTAP ÖNERİSİ

90

TENİN GÖZLERİ:
MİMARLIK VE DUYULAR

Yasemin Mesda Kozanoğlu

94

KARİKATÜR

Serhan Gazioğlu

MİMARCA 89 İÇİN ÇAĞRI

“Mimarlık bir sahne işidir” diyerek Mimarca’nın yeni sayısını “Mimari Mekân: Yaşamın Sahnesi” başlığıyla kurgulamak istiyoruz. Ferhan Yürekli’nin “Mimarlık, bir insan etkinliğidir” sözüyle Atilla Yücel’in “Mimarlık bir yaşam biçimidir” sözlerini birleştirdiğimiz zaman acaba Mimarca 89’un temasına gelebilir miyiz? İş olmanın ötesinde olan mimarlığı anlamak üzere yola çıkarken asıl amacımız insanı ve toplumu iyi tanımak; kendilerine sahne olarak seçtikleri mekânları ya da yakıştırdıkları sahne mekânlarını aktarmak...

Dolayısıyla 89. sayıda mimarlığın sahneleri kadar sahnede oynananlara da bakacağız. Sahneyi kuranlar ve sahnede oynananları alkışlayanlar da ilgi odağımız olacak. Bununla birlikte “Mimari Mekân: Yaşamın Sahnesi” başlığıyla odağımızda çağdaş sahne tasarımlarından sahne sanatlarına mekân olan kapsamlı projelere uzanan geniş bir perspektifle farklı ölçekteki projeler ve onları irdeleyen araştırmalar olacak.

Belirlediğimiz temayla 89. sayıdaki amaçlarımızdan bir diğeri de yerel bir sorunumuza vurgu yapmak. Son yıllarda gündeme sıklıkla taşınan, kentlerimizdeki sanatsal aktivitelerin gerçekleştiği mekânlardaki yetersizlik ve sorunlara ışık tutabileceğimizi düşünüyoruz. Özellikle Lefkoşa’da, Başkent’e yakışır bir sahnenin, konser salonunun hâlen olmayışı bizi

üzmemekte. Kaygılarımızı sürdürmek yerine özellikle ülkemizde sahne sanatlarıyla uğraşan mimar, sanatçı ve sanatseverlerin durumlarını ve beklentilerini ortaya koymakla belki işneyi biraz kendimize batırabiliriz.

Her sayımızdaki gibi konu başlığı dışında olan çalışmalarını da dergimize davet ederken “Mimarca” okumanızı, düşünmenizi ve yazılı ürünlerinizle bizlerle olmanızı istiyoruz. Sizin de çoğaltabileceğiniz alt başlıklarımız ise şöyle:

- Hayal edilen yaşamların sahnelendiği mekânlar
- Direndiğimiz devrimci sahneler: Meydanlar ve diğer kentsel mekânlar
- Bilginin sahnelendiği mekânlar: Eğitim yapıları, sınıf / oditoryum / laboratuvar / atölye gibi mekânlar
- Doğayı sergilediğimiz alanlar: Peyzaj mimari, doğa parkları, tematik parklar...
- Suç ve masumiyete dair gösterilerin sergilendiği sahneler: Mahkemeler...
- Mutlak güç sahneleri: Çalışma mekânları, erk sahibi ofisler...
- Hayatımızın dijital mekânları: Web mimarisi
- Mimar (sanatçılar) ve sahne öyküleri
- Mimarlıkta sahne tasarımı, çağdaş yaklaşımlar
- Koreografi ve mekân
- Moda sahneleri ve tasarım

- Konsept mağaza ve vitrin tasarımları
- Performans mekânları
- Beden, iletişim ve mimarlık
- Dans, müzik ve mimarlık
- Sahne tasarımının mimarlık eğitimindeki yeri

SON TESLİM TARİHİ: 30 OCAK 2020

89. sayısında “Mimari mekân: yaşamın sahnesi” teması üzerine yoğunlaşacak olan Mimarca’da bunun dışındaki konular da yer alabilecektir. Yazı ve görsel aracılığıyla mimarlık ve ilgili disiplinlerde düşünce/proje üretmek paylaşılmak istenen tüm eserler, en fazla 150 kelimelik Türkçe, İngilizce özet ve anahtar kelimeleriyle birlikte belirlenen formata uygun olarak son teslim tarihine kadar yayın@mimarlarodasi.org adresine e-posta olarak ulaştırılmalıdır. Yazım kuralları için lütfen www.mimarlarodasi.org adresindeki kılavuzu kullanınız.

KTMMOB Mimarlar Odası
yayin@mimarlarodasi.org
Nuri Efendi Sokak, No:3,
Arabahmet Mahallesi, Lefkoşa.
www.mimarlarodasi.org
<https://www.facebook.com/ktmmobmimarlarodasi>

marmorin
KITCHEN

OLWIN ile
Mutfağın her gün güzel

MARYAP

 maryaptrading www.maryap.com
 Özker Özgür Caddesi 23F K.Kaymaklı - Lefkoşa
+90 392 225 84 24

ERMATAS

LEFKOŞA - GİRNE - MAĞUSA

Doğanın zarafetini evinize getiren parke seçenekleri için...

www.ermatas.com | Lefkoşa: 228 5800 | Girne: 815 2466 | Mağusa: 365 5500

BOSCH

Yaşam için teknoloji

Verimli bir toplantı kaç derecede yapılır? İyi bir proje, bunu bilen projedir

Projenizin kalite garantisi
Bosch İklimlendirme Sistemleri

VRF Sistemleri

- İleri teknoloji
- Yüksek kalite
- Yüksek verimlilik
- Tüm iklimlendirme ihtiyaçlarına tek çözüm

www.bosch-thermotechnology.com/tr

/boschtermoteknoloji
 /boschclimatetr
 /Bosch Termoteknoloji

KARER ENGINEERING LTD

Hasan Alçıcıoğlu Sok. No: 26/15 Lefkoşa
Tel: +90 (392) 225 35 57 / 225 32 97
E-mail: karereng@kibrisonline.com

COPY PASTE

KIBRIS'TA BİR İLK

AccurioPress **C6100**'ile

KONICA MINOLTA

Dilediğiniz **ZAMAN**

Dilediğiniz **ADET'TE**

HIZLI Ve **KALİTELİ BASKI**

400 Gr Kadar Baskı - 33x70 Duplex Baskı

DAVETİYE - MENÜ

EL BRÖŞÜRÜ - KARTVİZİT

ZARF ÇEŞİTLERİ - POSTER

ANTETLİ KAĞIT

CEPLİ DOSYA

AMERİKAN SERVİS

CAGRA SHOWROOM CONCEPT

LUCCO

bodella

seranit

aquonit

formina

ALTIN

mcm

BETSAN

DU&KA

arte

JADAR

newarc

Piks Stone

EGESERAMIK

GİRNE KARAKUM (ÇATALKÖY) GAZİMAĞUSA

www.cagraltd.com

info@cagraltd.com

cagracompany

cagracompany

UZ(AK)LAŞTIĞIMIZ DOĞA

Devrim Yücel Besim

88. sayımızda önemli bir konuya vurgu yapmak üzere Mimarca ile yine sizlerle birlikteyiz. “Uz(ak)laştığımız Doğa” başlığıyla “insan, doğa ve mimarlık” ilişkilerini irdelemeye çalıştığımız bu sayımızda, mimar ve tasarımcılar olarak, “doğayla yeterince barışık mıyız” diye kendimizi sorgulamayı düşündük.

Temayı belirlememizde, yakın geçmişte ülkemizde yaşadığımız zor günlerin büyük etkisi oldu. En önemlisi 2018 yılının son günlerindeki sel felaketi idi. Bu olağanüstü durum, yeni yapılaşmalarla doğayı kontrol altında tutmaya çalışsak da doğanın kendi döngüsünü kurup önünü açan gücünü bizlere bir kez daha gösterdi. Yanlış ve eksik uygulamalar sonucunda yaşananlar, onunla ancak etik kurallar içinde anlaşılabilirliğini yeniden

kanıtladı. Gerçekten çok ciddi maddi kayıpların olduğunun farkında olmakla birlikte, en büyük kaybımızın, yerine asla konulamayacak olan genç canlarımız olduğunu da yanarak yaşadık. Maalesef bazı sıkıntıların devam ettiği ve gerekli önlemlerin ertelendiği ayıbını ise hâlâ gözlemliyoruz.

Mimarca’da “Uz(ak)laştığımız Doğa” temasını belirlememizdeki bir başka neden ise son günlerde ülkemizin önemli yerleşim merkezlerinde yaşanan imara yönelik hızlı ve belki de beklenmedik denilebilecek gelişmelerdir. Kendi kurduğumuz kentlerimizi yenilerken hem kentlerimizi eskittiğimizi hem de kendimizi tükettiğimizi unutuyoruz. Bu konuya dikkat çekmek için teknik rapor değerlendirmelerini ve Mimarlar

Odası Yönetiminin yayınladığı bildirileri 88. sayımızda sizler için bir araya getirdik. Ayrıca ülkemizde özellikle bu konudaki duyarlılıklarını etkin faaliyetlerle dile getiren kuruluşları da tanıttık.

Eminim çevremizde ve yakın coğrafyamızda yaşanan; güçlük, üzüntü ve korkulara neden olan bu olay ve değişimlerin ardından “doğadan uzaklaştığımızı” düşünenlerin sayısı “doğayla uzlaştığımızı” düşünenlerden daha çok.

Çarpıcı tematik başlığımızla amacımız, olan bitenleri yeniden kurcalamak, sorumlu kurbanları bulmak, hele de yaraları deşmek değil; çevre tasarımcısı olan bizlere düşenin aslında ‘ne çok’ olduğunu vurgulamak! Ve meslek insanlarımızın etik tavırlar içinde oldukları ve olacakları

**Şekil 1. Zeytinlik üzerindeki yürüyüş yolundan Kuzeybatı yönüne bakış
(Yücel Besim, Eylül 2019)**

inancımızın her zaman sonsuz olduğunu bildirmek! Mimarca 88, her sayımızın başlangıcında yer alan sanatsal bir katkıyla başlıyor: “Kentsel Yayılma: Doğal Peyzajdan Kültürel Peyzaja” başlıklı eseriyle Ehsan Daneshyar bu sayıda Girne bölgesindeki gelişimlere rehberlik etmesi için sürdürülebilirliğin temellerinden biri olan biyo-çeşitliliğin korunmasına vurgu yapıyor.

Daha sonra UMAR Başkanı Wassim Naghi’nin KTMMOB-Mimarlar Odası Mimar Sinan’ı Anma Etkinliği’nde yaptığı konuşma metnini Türkçe çevirisiyle sizlerle paylaştık. Çünkü bu konuşma, Mimarca 88’in temasına uygun; “etik, rasyonel ve yaratıcı çözümler kullanarak sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal sorumluluklar bakımından eleştirel düşüncenin

geliştirilmesi” yönünde öneriler içeriyor.

“Oda haberleri” bölümünde ise ağırlıklı olarak Mimarlar Odası yönetiminin ülkemizde gelişen yapısal değişikliklerle ilişkili olarak verdiği demeçleri ve basın bildirileri bulunuyor. Bunun yanında, yeni açılan yarışmalar, yayınlar ve uzun süredir etkin bir şekilde yürütülen SMGM eğitimleri yer alıyor.

Mimarca 88’in teması ve ülkemizde yaşanan felaketlerle doğrudan ilişkili en çarpıcı yazılarından biri ise başlığıyla hepimizin temennisini dile getiriyor: KTMMOB Genel Sekreteri Tunç Adanır, 10 kişilik bir ekiple hazırlanmış olan teknik raporun öz değerlendirmesini yaparak “Bu acıyı bir daha yaşamak istemiyoruz” başlığıyla konunun

önemini vurgulamamıza yardım ediyor. Tado Ando’nun özlü sözlerinden biri olan “Mimarının mantığı, doğanın mantığını bulmalıdır.” düşüncesine tümüyle katılan meslektaşımıza teşekkür ediyorum.

Ülkemizin acı gerçeklerini ortaya koyan ve alınması gereken acil önlemleri kapsayan yazıdan sonra proje tanıtımlarında sizler için, biri ülkemizden diğeri Türkiye’den, iki örneği ele aldık. “Doğayla barışık ve onu örnek, öncü alan” fikirlerin yansıtıldığına inandığımız bu projeler çeşitli ödüllerle taçlandırılmış. Kıbrıslı, deneyimli mimarlarımızdan Ekrem Z. Bodamyalızaade’ye ait Lefkoşa’daki bir konut yapısı; yayın kurulu üyelerinden Münevver Özgür Özersay’ın katkılarıyla yayına hazırlandı.

Çevresiyle bütünleşik tasarım yaklaşımıyla Köşklüçiftlik'in güzel köşelerinden birini süsleyen Hamilton Ltd. Evi'ni tanımamızı sağladığı için ve her zaman Mimarca'yı destekleyici tutumundan dolayı Sn. Bodamyalızade'ye teşekkür ederim. Daha sonra temel tasarım fikri, doğayı mimariyle bütünleştirmek olan karma kullanımlı bir yapı, YDA Merkez Showroom yer aldı.

Dünya Mimarlık Topluluğu Ödülleri'nde; 2018 Türkiye Mimarlık Yıllığı'nda; ayrıca The Plan Award 2019 kapsamında yer alan proje, tasarım ofisinin sahip olduğu diğer ödüllü işleri arasına girmiş. Birikimlerini Ankara'dan uzanarak, özellikle iç mekân kalitesini çok iyi yansıtan fotoğraflarla birlikte bizlerle paylaştıkları için Yazgan Tasarım ve Mimarlık ekibine de teşekkür ederim.

Projelerin ardından Mimarca 88'de önümüzdeki sayılarda da tekrar edilebilecek yeni bir bölüm oluştu. Burada "2018 Mimarca Mekân Anlatımı" yarışmasına katılıp yayın kurulu tarafından dergimizde yayınlanması uygun görülen iki metin 88. sayının doğayla ilişkili temasına uygun olarak seçildi. İlki Erhan Ahmet Ünver'e ait Niğde'yi anlatan "Dirilen İmgeler", diğeri Cemre Ömertürk'e ait Ankara kenti üzerine "Kayıp Kentin Yeniden Kurgusu: Mekânların Üstünde bir Kent Mekânı" başlıklı çalışması. Bu vesileyle geçen

Şekil 2. Zeytinlik üzerindeki yürüyüş yolundan Güneydoğu yönüne bakış (Yücel Besim, Eylül 2019)

yıl düzenlenmeye başlanan yarışmamıza gösterilen yoğun ilgiden dolayı yayın kurulu olarak ne kadar mutlu olduğumuzu sizlerle paylaşmak; bu ışıkla yeni yarışma için hazırlıklarımızın sürdüğü müjdesini vermek isterim.

Mimarlık ve edebiyatın kesiştiği yarışma ürünlerinin ardından Mimarca 88'in temasıyla ilişkili olarak daha çok iç mekân ölçeğine odaklanmış akademik bir yazımız var. Betül Bilge ve Anıl Durmaz'a ait "Acil Durum İç Mekân Tahliyesinde Yön Bulma Eylemi" başlıklı yazıyla afetlerde mekân içi tahliyenin hızlı ve güvenli bir şekilde gerçekleşebilmesi için kaçış

yollarının planlanması üzerine vurgu yapıyor.

Değerli meslektaşlarım,

Geçen sayıda başlattığımız, ülkemizde aktif çalışan ve değerli etkinlikler yaparak toplum bilincini artıran kurum, kuruluş ve sivil toplum örgülerinin tanıtım yazılarına, bu sayıda özellikle doğa, çevre ve kentle ilişkili konularda çalışan kuruluşlarla devam ettik. İlki Mimarlar Odası ile sanat ve eğitim konularında çeşitli iş birlikleri yapan FODER (Kıbrıs Türk Fotoğraf Derneği); yazıyı derleyen Mehmet Gökyiğit'e ve özgün fotoğraflarını bizlerle paylaşan

değerli üyelerine teşekkür ederim. Daha sonra Girne İnisiyatifi, Mağusa İnisiyatifi, Mağusa Suriçi Derneği ve Zeytinlik Koruma Derneği, yaptıkları etkinliklerden derledikleri fotoğraflarla birlikte amaçları üzerine bizleri bilgilendirdi. Yayın kurulu olarak Mimarca'yı onurlandırdıkları için teşekkür eder; korumaya çalıştıkları değerler için gösterdikleri sorumluluk ve gönüllülüklerinden dolayı kutlarım.

Mimarca 88'in sonuna yaklaşırken sizlere iki okuma ödevi ekledik. Biri, uzun süredir sizler için yapmak istediğimiz yeni köşemiz. Mimarlığa meraklı küçüklerimizin okuyabileceği ya da sizlerden dinleyebilecekleri ilk çocuk

kitabı bölümünün önerisini Elif Songür Dağ gerçekleştirdi. 88. sayının temasıyla ilişkili olarak okuyucunun not alabileceği, çizebileceği, düzenleyebileceği etkileşimli sayfaları olan "Yaban Çiçekleri Rehberi" kitabını değerlendiren yazarımıza zevkli ve duyarlı önerisinden dolayı teşekkür ederim. Daha sonra dünyanın pek çok mimarlık okulunda kuram derslerinde okuma kitabı olarak kullanılan "Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular" isimli kitabı da sizlere önerdik.

Son söz ise Mimarca'ya hep yakışan çizgileriyle Serhan Gazioğlu'nun kaleminden, sağ olsun! Bir de unutmamam gerekir ki şahsen bana, yaşam yolumda ilerlerken "ağaç, orman ve kardeşlik" üzerine

olan dizeleri hatırlatan grafik tasarımcımız var. Eminim bu kapak tasarımı, açık algıları olan siz Mimarca okuyucularına çok daha ötesini göstermiştir. Çocuklarımız, gençlerimiz ve geleceğimiz için aydınlık yolları ve sonundaki güzel günleri düşleyebilmeliyiz.

Sevgili okumayı seven meslektaşlarım,

"Kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsini kapsayan"; en yakınımızdakiyle özdeşleştirdiğimiz "doğa ana", kendinden olan bizi seviyor. Hele de yeşili, mavisi, bol Akdeniz'de daha da çok bizden yana. Bu sevginin karşılıksız olması da mümkün değil.

Bir yandan yapısal olan her şeyle bir şekilde değişime uğrattığımız doğa aslında mimarlığın tüm arayışlarına da yanıt verecek bilgi ve birikime sahip bir varlıklar bütünü. Bu kaynağın kısmen korunması, yıpratılması ve ondan uzaklaşılması kabul edilemez! Sanırım Mimarca 88, sizlere açıkladığım hepsi birbirinden değerli ürünlerden oluşan geniş yelpazeyle bu onaylanamaz durumu yeniden sorgulatacak, doğayla uzlaşmanın yollarından ayrılmamamız gerektiğini düşündürecektir sizlere.

Diğer yandan dergimizi okuduğunuzda tüm Dünya'nın içinde olduğu iklim değişiklikleri

ve birçok ÷lkede yaşanan farklı çevre sorunlarıyla bizim de çok net karşı karşıya olduğumuz řu günlerde, bu sorunlardan uzaklaşmak yerine yüzleşmeyi sececeğinizi de düşünüyorum.

Öncelikli olarak temasına uygun farklı çalışma ve projelere yer verdiğimiz dergimizle her zaman bilimin öncülüğünde, etik duruşumuzu sürdürmeye; dilimizi, uzaklaşmak yerine anlayıştan, barıştan, samimiyetten yana kullanıyoruz. Mimarca Yayın Kurulu'nun temel amaç ve yöntemi budur; dergimiz aracılığıyla odamız, üyelerimiz ve okurlarımızla uzlaşıcı bir iletişim kurmak! Ön yazımı bitirmeden önce yayın kurulu adına dergimizin bu sayısına katkı koyan tüm arkadaşlarıma, yönetim kuruluna, yayın kurulu üyelerine ve reklam veren destekçilerimize teşekkür ediyorum. Bir sonraki Mimarca sayımız için ise sonbahardan ilkbahara gececeğimiz süre boyunca sizlerin katkılarını bekliyorum.

Dört mevsimi de bize özel yaşatan ÷lkemizde, projelerinize çalışırken “doğa ile daha çok omuz omuza vermenizi”, dinlenirken ise “doğa ile daha çok baş başa kalmanızı” diliyorum. Yanınıza Mimarca'nızı almayı unutmamak şartıyla!

Devrim Yücel Besim

KTMMOB-MO Yayın Kurulu Başkanı

devrimyb@yahoo.com

MİMARCA BAKIŞ

Türker Aktaç

Değerli Mimarlar,

Günümüz dünyasında gün geçmiyor ki bir doğa felaketi haberi olmasın. İnsanoğlu, tarih boyunca doğa ile uyum içerisinde olmak yerine hep doğa ile mücadele etmiştir. Şöyle ki; fay hatları üzerine, verimli topraklar nedeniyle yerleşim alanları kurmuş, deprem riskine rağmen alüvyonlu topraklar daha cazip gelmiştir. Nehir ve dere kenarları, su gereksinimi açısından ihtiyaç olurken, taşkınlar ve su baskınları ile mücadele etmek zorunda kalmış; yanardağlar çevresindeki verimli topraklar cazip olmuş, tüm risklerine karşı buralara yerleşmişiz.

Tarih bu tehlikeli yaklaşımların getirmiş olduğu yıkım hikâyeleri ile dolu.

Şehirler ise, nüfus artışı ile birlikte, tarım alanlarını ve orman alanlarını yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakarak yayılıp, betonlaşma ve çölleşmeyi birbiriyle yarışır hâle getiriyor.

İnsan eliyle doğaya yaptığımız bu müdahaleler maalesef uzlaşmadan yapıldığı zaman ortaya çok kötü neticeler çıkabiliyor.

Tek bir dünyamız var ve biz ona bağımlıyız; diğer bir adıyla “GAYA” yani anamız ve yuvamız... Onu hırpalarsak zararlarını bizler görürüz.

O, bize yaşamamız için her şeyi veriyor; bizler hırslarımızla onu hiç anlamadan, o kadar hor kullanıyor ve harcıyoruz ki, yaşanan “felaketleri” o, sanki bizim düşmanımızmış gibi algılıyor ve yorumluyoruz.

İnsanoğlu doğadan kopuk, izole yaşayamaz. Bunun sürdürülebilirliği mümkün değil. Onu daha fazla anlamaya ve bizlerin doğadan kopmadan, onunla uyum içinde yaşamayı öğrenmeye ihtiyacımız var. Ancak o zaman yaşam sürdürülebilir olur.

Biz mimarlar bu farkındalığı önce kendimiz yaşamalı, daha sonra da bunu çevremize yayma misyonunu

edinmeliyiz. Tasarımlarımızda doğaya mutlaka saygılı olmalıyız ve onunla uzlaşmayı aramalıyız ki, doğa da bizlere uzlaşma içerisinde karşılık versin.

Başka bir dünya yok; onu sevelim, onunla uzlaşalım, o bizim her şeyimiz. Hepinize doğa ile uzlaşmış mimarlık dolu günler dilerim.

Türker Aktaç

KTMMOB Mimarlar Odası Başkanı

turkeraktac@yahoo.co.uk

ENGLISH ABSTRACTS

URBAN SPRAWL: FROM NATURAL TO MAN-MADE LANDSCAPES

During the past decade, the district of Kyrenia experienced an acceleration of urban sprawl and over-development, especially within the residential sector, comprising low-rise buildings and detached villas. By studying a timeline of Kyrenia development, a comparative analysis is made of aerial photography of the district over time, utilizing the Google Earth application and showing a gradual transformation of the natural landscape through urban sprawl. Past and current developments utilize conventional processes of site selection, site clearing and intensive construction, with little or no regard to the environmental impact of such construction. Conventional construction processes require extensive leveling of the land, including the clearing of local vegetation and old-growth trees like olive trees, as well as the removal of local soil and rocks replacing them with construction debris. New developments often include invasive features, such as paved walkways and heavily asphalted parking areas. Ironically, landscape design is introduced to artificially mitigate the ravaged landscape, by placing grass lawns around the new buildings, requiring heavy water irrigation and the use of sprinkler systems, in a draught-prone region. It is evident that each new project and development negatively impacts the natural landscape and its biodiversity. In fact, this gradual shift from a natural

landscape to one that is heavily urbanized, means the inevitable loss of local natural habitats and their rich animal diversity. Kyrenia's natural habitat, which is home to countless irreplaceable local species of flora and fauna, is gradually being replaced by roads, car-parks, buildings and other man-made structures. This abstract recommends that the preservation of biodiversity, a key element in sustainable development, be implemented locally in the Kyrenia district to guide future development.

Asst. Prof. Dr. Ehsan Daneshyar

A HOUSE WELL INTEGRATED WITH NATURE AND ITS CONTEXT: THE HAMILTON LTD. RESIDENCE

One of the architects of the Hamilton Ltd. House, Ekrem Bodamyalızade, who is also the author of this article, had initially written this piece with an intention of archiving his work. The integrated design approach, which was the core value during the design and construction of this project well aligned with the theme of Mimarca 88 and hence the article has been edited to take part in this issue. The text explains how both the architects (Esi Çakmakçıoğlu and Ekrem Z. Bodamyalızade) and the client has been keen on a design process which was a part of local culture, climate and surroundings. It also describes the building materials; new and recycled and how these were used during the implementation of the house, which is established around a courtyard, a symbol of both Cypriot habitat culture and climate.

Keywords: Nature, culture, architecture, traditional architecture, context and environment.

Ekrem Ziver Bodamyalızade

WORLD ARCHITECTURE COMMUNITY AWARDS 29. CYCLE: SELECTED PROJECTS - YDA ANKARA SHOWROOM

Designed by Yazgan Design Architecture (established in 2003) Merkez Ankara Showroom – a selected project for WAA 2018, World Architecture Community Awards 29th Cycle is 2.415 sqm building located in Ankara, Turkey. The building works as a sales office/showroom for Merkez Ankara Project which is a mixed-use project of residences and offices. The project contains mock-up apartment flats, administrative and sales offices, and small inner/outer gardens. The project was also selected for Turkish Architecture Yearbook 2018 and also became a finalist in the Plan Award 2019, 'Interior/Completed' category.

The primary design idea stems from the wish to integrate nature into architecture. Different spaces are organized in a sequential manner, while separated physically with horizontal inner garden strips, thus achieving ideal dimensions and clear divisions for different functions; visual continuity is maintained through transparency and the perception of depth increases.

The atriums make sure that natural light reaches every corner within the building, blurring the distinction between inside and outside in a way. Nature is integrated into the daily life inside.

The function of spaces changes gradually following the sequence; starting from entrance and waiting hall; it leads to an area where physical models of the project are exhibited and sales representatives are ready to give relevant information, allowing visitors to get an overall idea; finally it ends with the display of fully furnished sample apartment units that are built in true dimensions and materials. Service areas and circulation cores are gathered as one strip on the eastern façade, and administration offices are gathered as another strip on the western façade of the building, leaving center solely for the display of the project and inner gardens. Service

areas, offices and sample apartment units continue to the first floor while the entrance hall and the model area achieve double height and visual relationship with the upper floor.

Folded shell that wraps around the building is one of the important features of the project. Fabric is used as a material for the shell allowing for sun shading while drawing a strong image of the building differently during the day and night.

Keywords: Yazgan Design Architecture (YDA), YDA Merkez Ankara Showroom, 2018, World Architecture Community Awards 29th Cycle Selected Project for WAA

WAY FINDING ACTION IN EMERGENCY EVACUATION OF INTERIOR SPACES

In-building escape routes need to be designed for the performance of evacuation of interior spaces in disasters and emergencies. Consideration of the design of escape routes in a structural scale only creates a circumstance that would weaken the evacuation of interior spaces. The evacuation system that develops and varies depending on the character of the emergency situation, is directly associated with the non-static user movements and orientations. At this point, evacuation of interior spaces should be handled and built by various disciplines and the system should be designed right at the project stage. Complex planning and user loads of the contemporary buildings become the disincentive factors within practising a rapid evacuation. In this respect, information systems constitute one of the orientation conductors of the interior space in way finding action. In the design of interior space information systems, which also needs to be considered in emergency evacuations, simple access to the information is associated with

the ways of binding of particular interior space components. This study discusses the interior space components for the signage systems that are evaluated as part of the emergency evacuation.

Keywords: Interior Space, Emergency, Evacuation, Information Systems, Signage Systems

Asst. Prof. Dr. Betül Bilge & Anıl Durmaz

THE ROLE OF CHILDREN'S BOOKS IN RELATIONSHIP WITH NATURE AND A BOOK REVIEW: A CHILD'S GUIDE TO WILD FLOWERS

The themes of living in harmony with nature and returning to nature are becoming more and more important. The theme relating with nature has been defined in this precision for the 88th issue of Mimarca. In this context, our relationship with nature is evaluated within the framework of children's books from a designer/illustrator perspective. Children's books are linked to children as well as to our own future.

In this article, the illustrated children's book named "A Child's Guide to Wild Flowers" which has been published by Isbank is viewed in the base of nature, illustration, and children. The book introduces the wildflowers that we can easily encounter in nature. Most of the flowers in the book prepared by British illustrator Charlotte Voake are familiar species in our geography as well. "A Child's Guide to Wild Flowers" is, a reference book suitable for children's active reading, draws attention with its structure that encourages the relationship with nature and being more observer. Parents can read this book together with their children and explore it together, and we can say that it has the potential to strengthen communication.

Keywords: Children's book, Nature, Illustration

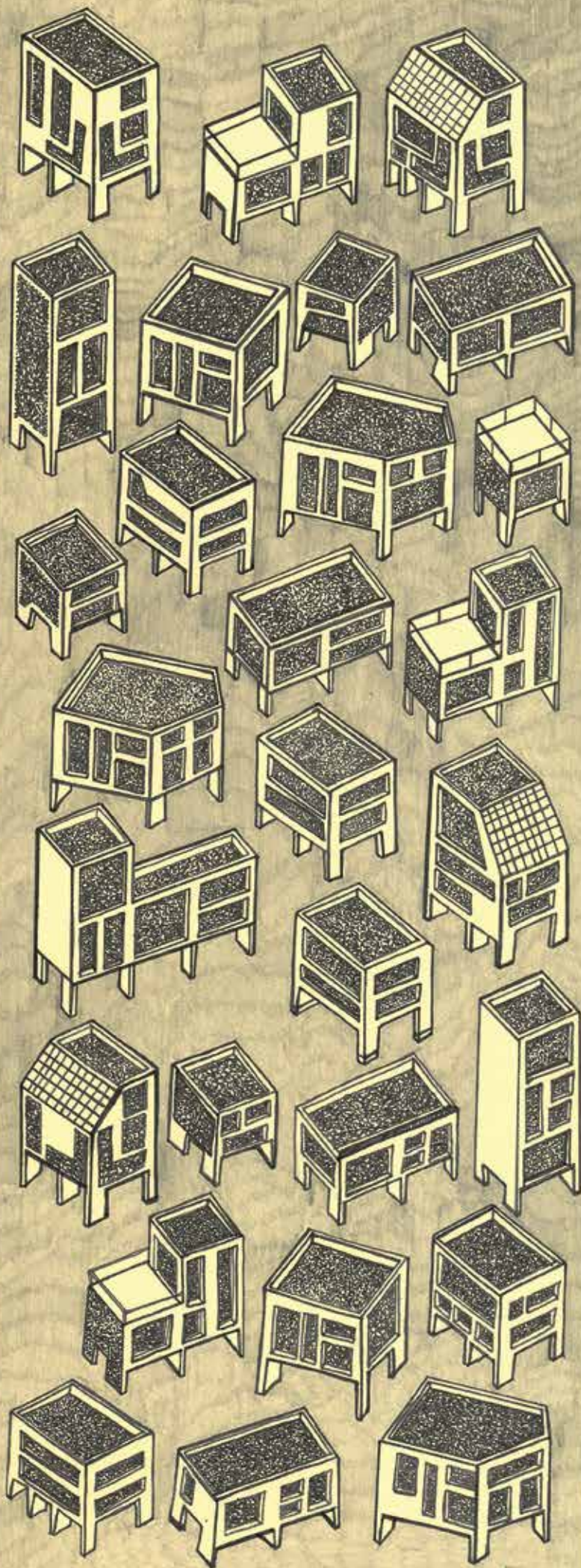
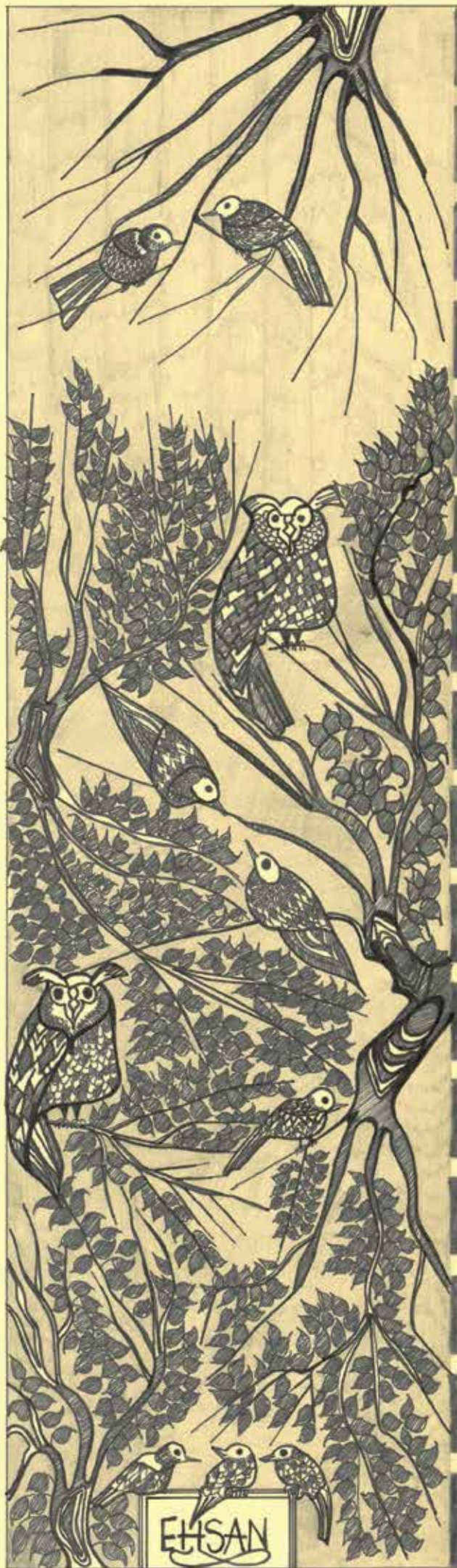
Assoc. Prof. Dr. Elif Songür Dağ

BOOK PROPOSAL THE EYES OF THE SKIN: ARCHITECTURE AND THE SENSES

Juhani Pallasmaa, with her book titled "The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses", took a sensitive step in the interpretation of architecture as multi sensorial approach. Aziz Ufuk Kılıç has been translate this book in Turkish language and it published by Yem Publishing, is used as a compulsory reading book for architectural theory courses in many architectural schools around the world. "The Eyes of the Skin" reveals a tighter, clearer view of the crucial phenomenological dimensions of human architectural experience which it born of problems of perception. This book is a very valuable publication for both architects and architect candidates, often describing the fact that the spaces that are seen as tangible values in fact are perceived as the whole of the intangible values, that a space can only be experienced as a body and with all our sensory organs.

Keywords: The Eyes of the Skin, Architecture and the Senses, Perception Experiences, Juhani Pallasmaa

Inst. Yasemin Mesda Kozanoğlu

SANATSAL KATKI

Kentsel Yayılma: Doğal Peyzajdan Kültürel Peyzaja

Ehsan Daneshyar

Son on yıl boyunca, Girne Bölgesi; özellikle alçak katlı binaları ve bağımsız villaları kapsayan konut sektörü ile kentsel yayılma ve yoğun gelişme konusunda ciddi bir ivme kazandı. Girne'nin tarihsel gelişimi kapsamında, Google Earth uygulaması aracılığıyla, hava fotoğrafları kullanılarak bölgenin karşılaştırmalı analizi yapılmış ve doğal peyzajın kentsel yayılma sonucu geçirdiği kademeli dönüşüm ortaya konmuştur.

Eski ve günümüzdeki gelişmeler, bu tarz inşaatların çevre üzerindeki olumsuz etkisini göz ardı ederek, arazi seçimi, arazi hafriyatı ve yoğun yapım çalışmaları açısından geleneksel süreçlerden fayda sağlamaktadır.

Geleneksel yapım teknikleri, yerel bitki örtüsünün ve zeytin gibi yaşlı ağaçların kesilmesi ve aynı zamanda

mevcut dokuya ait toprak ve kayaların alınarak yerine inşaat atıklarının konulması yoluyla arazinin geniş çapta seviyelendirilmesini gerektirir.

Yeni gelişim alanları sıklıkla, sert zemin yürüyüş yolları ve yoğun olarak asfaltlanmış araç park alanları gibi istilacı özellikler içerir. İronik olarak, yeni binaların etrafında önerilen peyzaj tasarımları, kuraklık eğilimi gösteren bir bölgede fiske kullanımı ve yoğun bir sulama altyapısı gerektiren çim alanları ile, yapay bir şekilde hâlihazırda yıkıma uğratılmış peyzajın etkisini daha da zayıflatır. Çok açıktır ki her yeni proje ve gelişim, doğal bitki örtüsü ve biyoçeşitlilik üzerinde olumsuz etki yapmaktadır.

Gerçekte, kademeli olarak doğal bitki örtüsünden yoğun şekilde kentleşmiş yapıya geçiş, kaçınılmaz bir şekilde yerel, doğal ortamın ve zengin hayvan

çeşitliliğinin yitip gitmesi anlamına gelmektedir. Yeri doldurulamaz sayısız yerel flora ve fauna türünün yer aldığı Girne'nin doğal ortamı, sistematik bir şekilde yollar, araç parkları, binalar ve insan yapımı başka yapılarla yer değiştirmektedir.

Bu yazı, Girne bölgesinde gelecekteki gelişimlere rehberlik etmesi yönünden, sürdürülebilir gelişimin temel elementlerinden biri olan biyoçeşitliliğin korunmasını önermektedir.

Yrd. Doç. Dr. Ehsan Daneshyar

Mimarlık, Tasarım ve
Güzel Sanatlar Fakültesi
Girne Amerikan Üniversitesi

ehsandaneshyar@gau.edu.tr

UMAR Başkanı Wassim Naghi'nin KTMMOB-Mimarlar Odası Mimar Sinan'ı Anma Etkinliğindeki Konuşması

Hanımfendiler ve beyefendiler,
Hepinize iyi günler dilerim,

Akdeniz Mimarlar Birliği, UMAR, adına büyük mimar Mimar Sinan'ı anma ve Mimarlar Günü için düzenlenen bu özel etkinliğe Kıbrıs Türk Mimar ve Mühendisler Odalar Birliği ve Mimarlar Odası tarafından Oda Başkanı Türker Aktaç'ın davetiyle katılmaktan büyük memnuniyet ve onur duyduğumu ifade etmek istiyorum.

UMAR bu yıl 25. yıl dönümünü kutlayacak ve Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika'daki 13 farklı ülkeden üyesi ile 25 yıldır Akdenizli mimarlar arasındaki iletişim ve ağ oluşturmaya devam edecektir. Ayrıca gelecekte karşımıza çıkacak mimari zorluklarla başa çıkabilmek adına daha iyi bir performans göstermeyi amaçlamayı sürdürecektir.

Dünya, hızlı bir şekilde değişmeye devam ediyor ve bazı değişimler de gezegenimizdeki sürdürülebilir insan varlığı üzerinde çok fazla öneme sahip. Yakın zamanda yapılan araştırmalara göre, gelecekte mimarlık ve mühendislik alanlarında karşımıza çıkacak zorluklar 4 ana disiplin altında toplanmaktadır: Sağlık, enerji, sürdürülebilirlik ve güvenlik.

21. yüzyılda yapılacak yatırımların büyük bir kısmı bu disiplinler altında bulunan sektörlere yapılacaktır; bundan dolayı da geleceğin yaratılmasında bilinen teknik yönlerin

ötesine geçilmelidir. Geleceğin mimar ve mühendislerinin yapacağı işlerin şekli de bundan fazlasıyla etkilenecektir.

Yenilik döngüleri insan ihtiyaçlarını yakalayabilmek adına daha da hızlı gitmek zorundadır ve sadece mantıklı olmak değerli olmadığından ötürü de mimarların da rasyonellik ile yaratıcılığı bir araya getirmesi gerekmektedir. Yenilikçi zihne sahip olmayanlar için fırsatlar ortadan kalkacaktır ve kendi bünyesinde dijital olan geleceğin mimarları da çevremiz ve ekosistemler içerisindeki değişim ve dönüşümlere yeterince hızlı şekilde adapte olmadan önce risk alma ve yeni bilgi elde ettikten sonra kararlarını yeniden değerlendirme bakımından rahat olmalıdır.

Hanımfendiler ve Beyefendiler,
4. Sanayi Devrimi'ne tanık oluyoruz ve bu da yeni bir iletişim ve iş birliği çağı. Günümüzde tablolar ve rakamların hakim olduğu bir dünya ile matematik ve fiziği kayıran okul sistemleri içerisinde tasarım hiç olmadığı kadar önemlidir. Akademik programlar, eğitim yöntemleri ve tabii ki mimarlık kariyerimizi yeniden düşünmeye başlamamızın zamanı geldi.

Bundan dolayı ve yapay zekaya sahip bu insan ırkı bakımından, dijital yapı kültürü barındıran eğitime doğru üniversiteler ile mimarlık ve mühendislik bölümlerinde dijital dönüşüm sağlanmalı ve akademik

araştırmacılara “Geleceği ön görmenin en iyi yolu, onu icat etmektir.” düşüncesini vermeliyiz.

Öğrenciler ve eğitimciler;

etik, rasyonel ve yaratıcı çözümler kullanarak sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal sorumluluklar bakımından eleştirel düşünce geliştirmelidir. Mimarlık ve mühendislik okulları hibrit eğitim ve aktif öğrenme yöntemlerini kullanmalı; eğitimciler ayaklarını yere sağlam basarak birlik olmayı öğrenmeli ve dünyadaki acımasız sorunları çözmeye çalışmalıdır. Yeni mezunların, geleceğin mesleklerini bulmaya veya daha güzel bir deyişle yeni meslekleri icat etmeye adapte edilmesi gerekmektedir.

Bu güzel ülkede beni misafir ettiğiniz için yeniden teşekkürlerimi sunarken herkese başarılı bir etkinlik geçirmesini dilerim.

Teşekkürler.

Speech of President of UMAR, Wassim Naghi, in Mimar Sinan Commemoration Day in Chamber of Turkish Cypriot Architects

Ladies and gentlemen;
Good afternoon;

On behalf of the union of Mediterranean architects UMAR, I would like to express our great pleasure and honor for being invited by the union of chambers of Cyprus Turkish engineers and architects, and the chamber of architects, through our dear friend Mr. president of the chamber Turkey Aktac, to attend this special event of the commemoration of Sinan the great architect and the Architects day.

UMAR will be celebrating this year its 25-jubilee anniversary, for 25 years of communication and networking between Mediterranean Architects representing 13 member countries from Europe, Asia and North Africa, and we are still aiming fort. Better performance in order to cope with future architectural challenges. The world is changing rapidly, and some of these changes will be very critical to the sustainable human existence on this planet. Recent studies conducted that the architectural and engineering challenges of the future are categorized into 4 main disciplines: Health, energy, sustainability and security.

The sectors included in these disciplines will attract most of the investment of the 21. centuries, therefore the factory of the future

shall go further than regular technical aspects, and the form of work of our future engineers and architects will be heavily impacted.

The innovation cycles have to go faster and faster, to keep up with human needs, and architects have to bring both rationality and creativity, as it'll be no longer valuable to be only rational.

There won't be any opportunities for those who are not capable of infusing the innovation mindset, and the architects of the future who are already digital native, must be comfortable in taking risk measures and able to reassess their decisions upon receiving new information, prior to adapt fast enough to the changes and transformations in this environment and ecosystems.

Ladies and gentlemen,
We are witnessing the 4th industrial revolution and this is the new era of communication and collaboration. Today design matters more than ever, in a world dominated by spreadsheets and numbers, school systems that favors math and physics, and it is time of start rethinking academic programs, educational methods, and certainly our Architectural career.

Therefore, and in the line of this human race with the artificial intelligence, we shall enable the digital transformation of

our universities and faculties of engineering and architecture, towards the education for a digital building culture, and to enforce academic researchers as "the best way to predict the future is to invent it". Students and teachers must develop critical thinking on sustainable development and social responsibilities using ethical, rational and creative solutions.

Schools of architecture and engineering have to change to hybrid education and active learning methods, students must learn how to weave together and try to solve the world wicked problems by firmly planting both feet in the ground, and the new graduates shall be better adapted to find future jobs or to better saying... to create new jobs.

Once again, thank you for the host in this beautiful country and I wish you all a very successful event.

Thank you.

ODA HABERLERİ

EMİRNAMELERLE İLGİLİ KTMMOB MİMARLAR ODASI BASIN BİLDİRİSİ / 24.11.2018

Gazimağusa, İskele ve Yeni Boğaziçi ile ilgili emirname hazırlandığı bilgisi tarafımıza ulaşmıştır. Bizlerin yıllardır usanmadan ve yılmadan her hükümet döneminde tekrarladığımız görüşlerimizi ve duruşumuzu bir kez daha tekrarlıyoruz.

Bilindiği üzere, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde imar faaliyetleri "55/89 Sayılı İmar Yasası" ve "Fasıl 96 Yollar ve Binalar Düzenleme Yasası" ve bu yasalar altında yayınlanan tüzük, imar planları ve emirnameler ile yürütülmektedir. "55/89 Sayılı İmar Yasası'nın verdiği yetki ile, ilgili bakan ve planlama makamı, bu imar yasasının 11(4), 11(5), 11(5)c, 11(5)ç, 32(1) maddelerini kullanarak emirname hazırlar ve yayınlayarak uygulamaya koyar. Mevcut hâli ile "55/89 İmar Yasası" çağdaş fırsat eşitliğini sağlayacak sistemlerden yoksundur.

Bugüne kadar KKTC'de yaşanan tüm planlama süreçlerinde yerel yönetim, meslek odaları, akademik görüş, sivil toplum ve ilgili paydaş katılımı zorunluluk olmaktan öte; formalite icabı, sırf görüşler alınmıştır demek için "görüş alma" süreci ile gerçekleştirilmektedir. İmar adaletinden, halkın katkı ve

denetiminden, eşitlikten; dolayısı ile evrensel normlardan uzak olan bu yasanın ivedilikle ve öncelikle değiştirilmesi gerekmektedir.

Mevcut yasa çerçevesinde yapılan her emirname ve plan, çarpık sistemin parçası olarak sorunlar zincirine eklenen halkadan öteye gidememektedir. Mevcut yasa düzeltilmediği sürece, halkın gerçek yaşamsal sorunlarına cevap veremeden, kişi ve siyasi yönetimin ihtiyaçlarını karşılayan, geçici ve anti demokratik, ayrıca eşitlik ve adaletten uzak çözümler yaratması kaçınılmazdır.

Maalesef, ülkemizde mekânsal politikalar devlet erkinin tek taraflı yönetimi ile planlanır ve bu gücü "55/89 İmar Yasası" ile garanti altındadır. Toplumsal katılımdan uzak hazırlanan planlama stratejileri, siyasi ve ekonomik rant güdümünde şekillenirken; kentliler, kent mekânı üzerinde söz sahibi olamamakta ve bilimsel veriler de bu süreçte etkin olarak kullanılamamaktadır. Planlama makamı en küçük bir paylaşımı dahi bir lütuf olarak sunmakta, ancak yasal gücünü de paylaşmaktan uzak durmaktadır.

Kaldı ki söz konusu emirname ile ilgili Mimarlar Odası görüşüne başvurulmadığı gibi, süreç içerisinde yapmış olduğumuz sorgulamalarda,

söz konusu bölge ile ilgili bir İmar Planı hazırlığı yapıldığı ve hâlen veri toplama aşamasında olduğu; planlama aşamasına gelindiğinde bizlerin de görüşlerinin alınacağı bilgisini almıştık. Ancak geline aşamada kimlerin bilgisi dahilinde olduğu bilinmeyen ve tartışılan bir emirname ile karşı karşıyayız. Emirnameler her zaman bir sıkı yönetim kararı gibi kullanılmıştır. Gazimağusa, İskele ve Yeniboğaziçi emirnamesi içinde savunma olarak, eğer emirname yayınlanmazsa burası da Girne gibi olur denmektedir.

Hatırlatmak isteriz ki, Girne bu hale emirnameler vasıtasıyla gelmiştir. Buna rağmen, gündemde olan anti demokratik emirnameler hâlen şikâyet eden ve serzenişte bulunan çevreler tarafından hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

"Sürdürülebilir gelişme" kavramından bahsedebilmek için Mimarlar Odası; planlama sürecine saygılı, ortaklığa dayalı çalışmayı ve sorumluluk paylaşımını içeren, planlama sürecinin her aşamasında, toplumun tüm kesimlerini (tüm paydaşları) dahil eden, katılımcı, müzakereye açık, şeffaf ve hesap verilebilir bir planlama yöntemini benimsemektedir.

Yeri gelmişken, Ülkesel Fizik Plan– Bölüm IV Mekânsal Strateji Yerleşimler altında, Özellikleri Gerekli/ Önerilen

Arazi Kullanım- Faaliyetler, Uygulama: Madde 4 aynen şöyle demektedir: “Büyüme Bölgesi Gazimağusa- İskele Bölgesi ve bölgedeki ana büyüme kenti Gazimağusa ve ekonomik faaliyetler, hizmetler ve nüfus bakımından büyümeden pay alma potansiyeli yüksek olan geliştirilecek İlçe Merkezi İskele ve yakın çevresi için belediyeler, üniversiteler ve ilgili sektörel kurumlarla iş birliği ile İmar Planı(ları) hazırlanacaktır. Planın(ların) etkili olarak uygulanması için iş birliği, koordinasyonu sağlayan ve müzakereci süreçleri içeren, STK’lar tarafından desteklenen modeller geliştirilecektir.”

Ayrıca 5’inci maddenin (d) şıkkının sonunda da aynen şöyle denmektedir: “Uygulama, katılımcı bir yaklaşımla; belediyeler, sektörler, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği içerisinde gerçekleşecektir.” Yukarıda belirtilen maddeler ve ayrıca birçok teşvik sisteminden

bahseden Ülkesel Fizik Planı’nın emrettiği süreçlerden uzak gelişen emirnameler, planlar ve ortaya koyduğu kısıtlamalar, yasalara uyan vatandaşlar için bir mağduriyet, yasa tanımazlar için ise adeta fırsat oluşturmaktadır. Yasalara aykırı yapılan uygulamalar ise yasaı uygulamakla yükümlü dairelerce kılıfına uydurulup yasal hâle getirilmektedir.

1989 yılında yasallaşan ve bugüne kadar yürürlükte olan yasa, ülkemizdeki tüm kesimler, sektörler, ekonomik örgütler ve iş çevreleri tarafından eleştirilmektedir. Yıllar içerisinde defalarca farklı hükümetler ve siyasetler tarafından söz verilmesine rağmen, nedense sorunun ana kaynağı olan “55/89 Sayılı İmar Yasası” hâlâ bugüne kadar değiştirilmemiştir.

KTMMOB Mimarlar Odası,
Girne Beyaz Bölge Emirnamesi

hazırlanırken, bunun son olduğu ve bir daha emirname yayınlanmayacağı sözünün ardından yine emirnameye baş vurulmasını kesinlikle kabul etmemektedir. Bu yönde derhal 55/89 İmar Yasası’nın değiştirilerek, vatandaşlar arası fırsat eşitsizliği yaratan bu tür uygulamaların önüne geçmek maksadıyla, sivil toplum kuruluşları ve diğer özerk kuruluşların sürece katılımlarını sağlayarak, planlamalara yön verilmesi, beklenen verilerin güncellenmesi ile birlikte geniş tabanlı vizyon grupları oluşturularak EMİRNAMELER değil; derhal adil, çağdaş ve EVRENSEL NORMLARA UYGUN İMAR PLANLARI hazırlanmasını öngörüyor ve talep ediyoruz.

Saygılarımızla,

**KTMMOB Mimarlar Odası
Başkan ve Yönetim Kurulu**

Sophia Hayden Bennett

Marion Mahony Griffin

Eileen Gray

Charlotte Perriand

Lina Bo Bardi

Anne Tyng

Jane Drew

Denise Scott Brown

Lilly Reich

Norma Merrick Sklarek

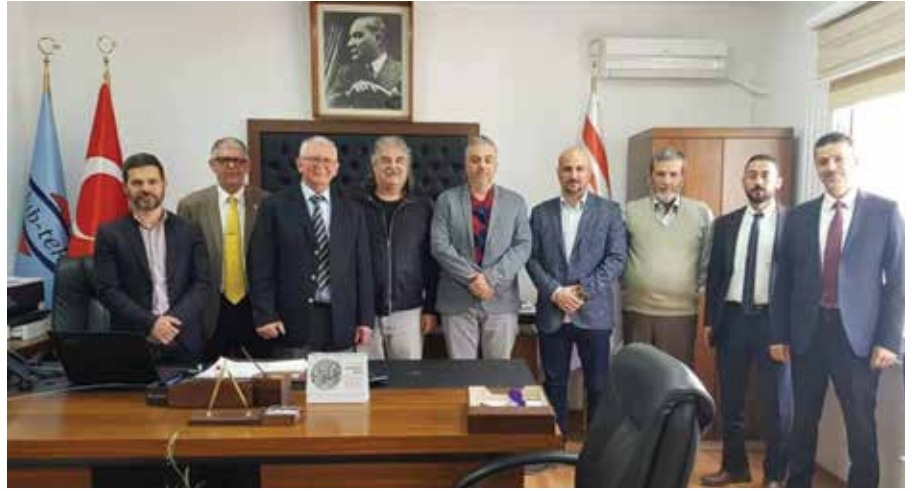
1857 yılında Kadınların toprağa attığı tohumun, yıllardır yürüttüğü özgürleşme mücadelesine ortak ve eşit gelecek kurma talebi ürünü olan, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününüz Kutlu olsun

Özgür ve Adil
bir Dünya Dileğiyle..

KTMMOB Mimarlar Odasından yeni iki yarışma daha:

“Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu Gazimağusa ve Girne İdari Binaları”

ve “KKTC Merkez Bankası İdari Merkez Binası” ULUSAL MİMARİ YARIŞMASI Protokolleri, kurumlar arasında 30 Mart 2019 tarihinde imzalandı. Yarışma kültürünün devamlılığı ve bununla elde edilen

değerli projelerin topluma büyük kazanç sağlayacağından büyük mutluluk duymaktayız. Yarışma ile ilgili detaylar ilerleyen sürede duyurulacaktır.

Dijital Dönüşüm” Başlıyor!

E-Vize, Elektronik İmza, Elektronik Belge, Süreç ve Form Yönetim Sistemi, Denizler Bilişim arasında; 2 Nisan 2019 tarihinde imzalanan sözleşme ile başladı. Atılan bu önemli adımı, tüm meslektaşlarımızla paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

6 Nisan 2019 tarihinde KTMMOB konferans salonunda, Makine Mühendisleri Odası ile birlikte gerçekleştirdiğimiz “Asansör

Tasarımında Mimaride Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” konulu seminer, başarı ile tamamlandı. Seminerin gerçekleşmesinde katkı koyan

eğitmenimiz Sn. Amaç Sarıgülü’ye ve katılım gösteren tüm üyelere sonsuz teşekkür ederiz.

KTMMOB- Mimarlar Odası'nın ilk kez düzenlediği "Mimarca Mekân Anlatımı 2018 Kompozisyon Yarışması" sonuçlanmış ve ödül töreni gerçekleşmiştir. 9 Nisan 2019 tarihinde, Mimarlar Odasında; Mimarlar Odası Başkanı Türker Aktaş, Yayın Kurulu Başkanı Devrim Yücel Besim, KTMMOB Başkanı Seran Aysal ve UMAR Başkanı Wassim Naghi ve Jüri Başkanı Müge Cengizkan'ın katılımıyla gerçekleşen ödül töreni ve iletişim etkinliğinde yarışmanın kazananlarına ödülleri ve sertifikaları takdim edilmiştir.

Yarışma sonuçları aşağıdaki gibidir:

- Yarışma Birincisi: Özlem Öztürk-MEYDANIN HAYALETİ
- Yarışma İkincisi: Şimal Kesepara-DÖNÜM NOKTALARI VE ADAPTASYON:

1572-2019

- Yarışma Üçüncüsü: Ayşe İnci Coşkun- TEK GÖZ ODA
- Mansiyon Ödülü: Fatma Kolsal-

SİYAH ÖTESİ

- Mansiyon Ödülü: Gizem Caner- UYU İSTANBUL

9 Nisan 2019 tarihinde, Mimar Sinan'ı anma haftası çerçevesinde düzenlenmiş olan Mimarca Mekân Anlatımı Kompozisyon Yarışması Ödül Töreni ve İletişim Etkinliği'ne, Mimarlar Odası tarafından davet edilen Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR) Başkanı Wassim Naghi katılarak

bizleri onurlandırmıştır (Davetlimizin yaptığı konuşma metni Mimarca içinde yer almaktadır). KTMMOB Genel Başkanı Seran Aysal ve bazı oda başkanları ile yapılan toplantıda; KTMMOB ve bağlı odaların çalışmaları hakkında bilgi aktarılmış, örgütlerin ilişkisinin nasıl ileri

götürüleceği hakkında tartışılmış ve iş birliğinin artırılması yönünde kararlar alınmıştır. Daha sonra ise, çeşitli yerel üniversiteleri ziyarette bulunan Mimarlar Odası Başkanı ile UMAR Başkanı, mimarlık eğitimi üzerinde yerinde incelemeler yapıp görüş alışverişinde bulunmuştur.

“Mimarlık ve Edebiyat; birinin özünde görsel, diğersinin ise metinsel olduğu düşünülürse, bu iki disiplin arasında ilk bakışta ilgi kurmak kolay olmayabilir. Lakin, zamana yenik düşen ve yok olan birçok mimari yapıt hakkında bilgi alabilmek için başvurabileceğimiz yerlerin başında, yazılı kaynaklar gelmektedir. Günümüzde var olmayan kentler ve yapılar, o zamanlarda yazılmış her türlü edebiyat ürünü (günlükler, seyahatnameler, biyografiler, denemeler, resmi belgeler, mektuplar, arşivler vs.) sayesinde mimarlık tarihi ve kültürüne kazandırılmıştır.”

Günümüzde de böylesi kaynaklara ihtiyaç duyulmakta ve bunlara başvurulmaktadır. Biz de akademik tezler ve makaleler dışında, mimarlık ve edebiyat disiplinlerinin ilişkilendirildiği farklı yazılı kaynaklara dikkat çekmek istedik. Bu düşünceyle ortaya çıkan Mimarca Mekân Anlatımı Kompozisyon Yarışması ile, KTMMOB Mimarlar Odası ve Yayın Kurulu

olarak mimarlık ve edebiyat alanına katkı koymak amaçlanmaktadır. Son zamanlarda bu tür yarışmaların yapılmaya başlanması ve ülkemize de, özellikle kültürel miras ve mimari bellek oluşumuna yapacağı katkılar düşünülürse, katılımın oldukça yüksek olduğu bu yarışmayla, durum sevindiricidir.

Dünyanın herhangi bir yerindeki veya hayal ürünü olan bir mekân ele alarak, mekânın tüm değerlerinin ve taşıdığı potansiyelin anlatıldığı bir kompozisyon yazılması beklenen yarışmamızda, mimari bir mekânın, metin içerisinde temsil ediliş şekli ve yorumlanışı; mimarlık disiplininin edebiyat içerisinde kendine nasıl yer edindiği ve yazılan eserin ana temsiliyet aracı olarak mimarlığın yazıya neler kattığı, yarışmaya gönderilen ürünlerde aranmıştır. Edebiyatın “yapısal” kurgusu ve mimarlığın “anlatı” gücünü birleştirip yaratıcı yazma egzersizi üzerinden ortaya çıkan yarışma

ürünleri arasından yapılan seçkiyi ve yarışmada dereceye girenleri, edebiyata ve mimariye gönül veren herkese, bu kitapçıkla ulaştırmayı hedefliyoruz. Kitapçık, Mimarlar Odasından temin edilebilir.

KTMMOB Mimarlar Odasının yeni yayını “Fasıl 96: Yollar ve Binalar Düzenleme Yasası Özet Bilgiler” kitapçığı çıktı.

KTMMOB Mimarlar Odasının düzenlediği “Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi” (SMGM) kapsamında yapılan eğitim programları arasında bulunan ve Mimar Resul Ergün tarafından gerçekleştirilen “Fasıl 96 Yol ve Binaları Düzenleme Yasası” sunumu, kitapçığa çevrildi. Eğitimde Yenilik ve Değişim VI Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği tarafından desteklenen “Sürekli Mesleki Gelişim Programı Oluşturma ve Değerlendirme” projesi dahilinde yayınlanan kitapçığın hazırlanışındaki ana hedef, Mimarlar Odası

üyelerinin ürettikleri projelerinde tasarım aşamasından önce sıklıkla kullanabilecekleri maddeleri net bir biçimde anlamalarını sağlamaktır. 11 bölümden oluşan ve oda arşivinden elde edilen örnek proje ve çizimlerle desteklenen kitapçıkta yer alan başlıklar şöyle: “Başlangıç kuralları, Yol İnşa Etme, İnşaat Maksatları için Arazi Parselleme veya Binaları Taksim Ruhsatları, İnşaat Ruhsatları, Binalar Hakkında Yükseklik ve Alan, Binaların Havalandırılması, Çıkımlar, Merdivenler, Çatı Sularının Akıtılması, Baca ve Duman Yolları, Su ve Sağlık ile Umumi Binalar ve Umumi Bina Amaçlı Gelişmelerde Engelli Standartları”.

Bu rehber kitapçığın, üyelerimizin mesleki eğitimine ve pratik kullanımına yönelik iyi bir hizmet vermesini diliyoruz. Kitapçık, ücretsiz olarak Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezinden ya da oda sekreteryasından temin edilebilir.

Bu yıl, Akdeniz Mimarlar Birliği 25. Yıldönümü Genel Kurulu, İtalyan Mimarlar Odası himayesinde 3-4 Temmuz 2019 tarihlerinde Roma'da gerçekleşti. Genel kurulda, odamızı Mimarlar Odası Başkanı Türker Aktaş temsil etti. UIA Başkanı Sn. Thomas Vonier, UIA 1. Bölge Başkan Yardımcısı Sn. Lorenz Braker ve UIA 2. Bölge Başkan yardımcısı Sn. Nikos Findikakis ile 11 Akdeniz ülkesinden delegasyonların katılımıyla gerçekleşen genel kurulda, Akdeniz ülkeleri arasındaki paylaşımın önemi üzerinde durulurken, mimarlık eğitimi ve sonrasında SMGM'nin profesyonelliğe geçişteki önemi ve mimarların kaliteleri artırmaları ve kendilerini geliştirmeleri yönünde yarışmaların önemi vurgulandı.

Odamızın bu konulardaki uygulamaları, platformda paylaşıldı ve UMAR Genel Başkanı Sn. Wassim Naghi'nin ülkemize ve odamıza yaptığı ziyaret değerlendirilken, işbirliğimizin artarak devam edeceği vurgulandı.

Barselona'ya yapmış olduğumuz teknik gezimizle birlikte, Barselona Mimarlar Odası ziyaret edildi. Yönetim kurulu üyesi uluslararası ilişkilerden

sorumlu, Guim Costa Calsamiglia ile birlikte KTMMOB Mimarlar Odası ilişkilerini ileriye taşınması ile ilgili yapılabilecek çalışmalar hakkında

görüş alışverişinde bulunuldu. Barselona Mimarlar Odasına sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

20 Temmuz 2019 tarihinde Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi çerçevesinde bir teknik gezi düzenlenmiştir. Dördüncüsü gerçekleşen gezi dahilinde, Lefkoşa Surlarıçinde yer alan, tarihi mimari özellikleri olan yapılar ziyaret edilmiş; mimarları tarafından yeniden projelendirilerek hayata geçirilen işletmelerde, yerinde incelemeler yapılmıştır. Lefkoşa kentine kazandırılan bu yapıların proje ve uygulama süreçleri detaylı şekilde anlatıldıktan sonra, işletmeler gezilmiş ve uygulanan teknikler tartışılmıştır.

24 Temmuz 2019 tarihinde Ada TV’de canlı olarak yayınlanan Sn. Seval Oyaltan’ın sunduğu Tarafsız Bakış programında Mimarlar Odası Başkanı Türker Aktaş, Gazimağusa İskele ve Yeniboğaziçi Emirname ve İmar Planı süreçleriyle ilgili Oda görüş ve önerilerini paylaştı.

SMGM Eğitimlerinden Fotoğraflar

BU ACIYI BİR DAHA YAŞAMAK İSTEMİYORUZ

Tunç Adanır

Sevgili meslektaşlarım,

Sizlerin de hatırlayacağı gibi, 5 Aralık 2018 tarihinde ülkemiz genelinde ve özellikle Beşparmak Dağları'nın güney ve kuzey yamaçlarında, Girne, Ciklos Lapta, Alsancak ve Dikmen'de etkili olan yağışlar sonucu dağlardan kopan kayalar, taşlar ve oluşan sel meskûn mahalde önemli miktarda zararlara neden olurken; sel suları dere yataklarındaki taş ve beton istinat duvarlarını yıkmış, yolların ve binaların temellerine hasar vermiştir. Bazı binalarda ve taşıtlarda da maddi zararlar meydana gelmiştir. Aynı gün, Ciklos mevkiinde dört gencimiz yaşamlarını kaybetmiş ve tüm ülkeyi yasa boğmuştur.

Bu olayın hemen ardından KTMMOB tarafından oluşturulan teknik ekip, felaket yerlerinde yapılan gözlem ve tespitler sonucunda bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor hazırlanırken, çeşitli devlet kurumlarından alınan rapor ve veriler, söz konusu olaylarla ilişkin KTMMOB'de uzmanlığı bulunan farklı odalara bağlı üyelerden alınan rapor ve verilerden yararlanılarak çalışılmıştır.

Bu hazırlanan "Ön Teknik Rapor"un amacı, aşırı yağışlar dışında felakete yol açan diğer nedenleri de yerinde inceleyerek saptamak ve böylece bir felaketin bir daha yaşanmaması için yapılması gereken fiziki müdahale ve mevzuatla ilgili önlemler ve planlama

konusunda devlet kurumlarına öneriler sunmaktır.

Teknik incelemelerimize, ilk günkü saha ziyaretine,

a) Vuni Palace Hotel– Değirmendere;

b) Değirmendere– Altinkaya Hotel, Kurtuluş caddesi;

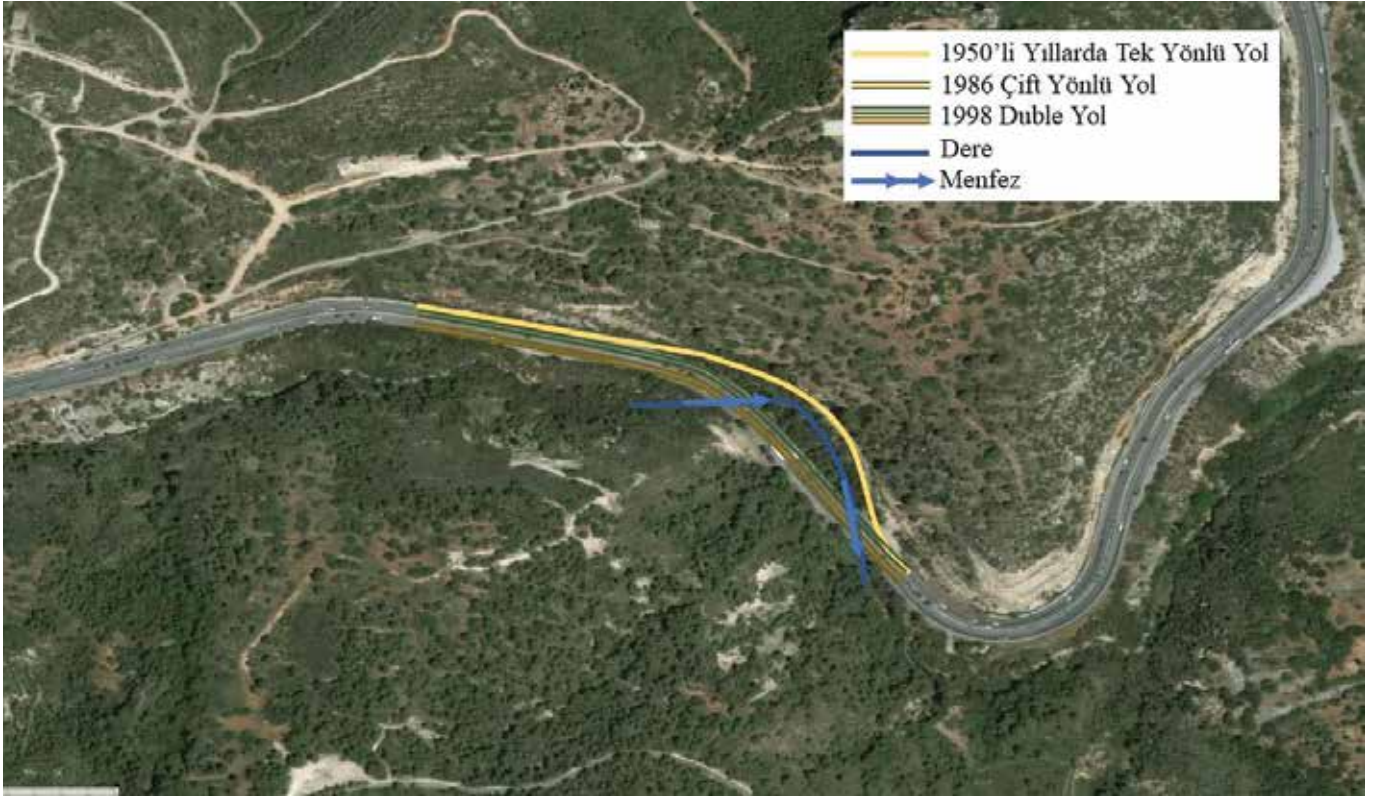
c) Değirmendere- Boğaz Dere;

d) Lefkoşa– Girne Anayolu olarak başlamak üzere karar verdik. Buradaki amacımız özellikle Ciklos mevkiinde yaşanan sel felaketinin, denize döküldüğü noktadan itibaren geriye doğru giderek dere yataklarının mevcut durumunu gözlemleyip, kaza ve sel olayının tetiklendiği noktaların gözlemler sonucunda tespitlerinin yapılabilmesi idi.

Değirmendere'nin deniz ile buluştuğu son nokta Vuni Palace Hotel'in bulunduğu konum ile dere yatağının güney istikametinde, Altinkaya Hotel; Kurtuluş Caddesi'nin olduğu yol, dere üzerinde konumlanmıştır. Her iki hotel de dere yatağının ve taşkın bölgesinin üzerinde yer almakta olduğunu, işletmecisi/ mal sahibi tarafından verilen sözlü bilgiye dayanarak en son 2010 yılında benzer sorun ve hasar yaşandığı bilgisi alınmıştır. Her iki hotel de, dere yatağının, hotel arazisine giriş yaptığı arazinin güney noktasında betonarme perdeler yapılarak (yapay olarak müdahale

edilerek) ve mühendislik hesabı yapılmadan geliş güzel derecelerdeki açılarla suyun yönü değiştirilmeye çalışılmış ve dere yatağının genişlik ve derinliğine yapay olarak betonarme kanallar veya büzlerle müdahale edilerek (dere yatağının üzerine, tesisi içinde dolgu ile yol yapılarak), denize ulaştığı noktaya kadar belirli noktalarda yer altından su yönlendirilmeye çalışılmıştır. Özellikle dere yatağının 2 adet büz ile yer altına alınması, hiçbir mühendislik hesabı yapılmadan, derenin taşma kapasitesini karşılayacak ebatlarda olmadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan derenin çıkış noktasında bulunan büzlerin ve kapalı menfezin, yoğun yağışlarda gelen akış debisini taşıyamamasından ve akış ile birlikte gelen çamur, dal, çöp vb. maddelerden dolayı tıkanarak taşmalara neden olmuştur, tespitini yapmış bulunmaktayız. Bu bahsedilen istikamette görülen sorunlarla ilgili olarak, iklim değişikliği etkileri de göz önünde bulundurularak, bu noktalara ulaşacak akış debisi hesaplanarak, hotelin üst sınırından başlayıp denize kadar uzanan dere yatağı, yar altından çıkarılarak ıslah edilmeli ve engellerden kurtararak çalışır hale getirilmesi görüşü elde edilmiştir.

Vuni Palace Hotel'in deniz kıyısından başlayarak, (Değirmendere'nin denize ulaştığı nokta) dere yatağının içerisinden yaya olarak sırası ile Altinkaya Hotel, Doğanköy,

Figür 1: Ciklos mevkiindeki yol ve sanat yapılarının tarihçesini gösteren kroki

Değirmendere 1 ve 2 Göletleri, Lefkoşa-Girne Anayolu ve son olarak Boğaz Dere- Değirmendere havzasında son bulan inceleme ve gözlemlene yürüyüşü yapmış bulunmaktayız.

Değirmendere 1 ve 2 Göletlerinin, daha önce yaşanmış yağışlarla birlikte kaya, taş, toprak ve ağaçlar nedeniyle kapasitelerinin dolduğu tespit edilmiştir. 1 numaralı göletin uzun süre temizlenmemesi nedeniyle, gölet tabanında akasya ağaçları tarafından istila edilmiş durumda olduğu gözlemlenmiş ve acilen temizlenmesi gerektiği tespitinde bulunulmuştur. 2 numaralı gölet içerisinde klasik devlet problemlerinden olan, özel mülkün kamulaştırılmamış olması ve buralarda dolgu yapılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

Lefkoşa- Girne Anayolu ile Boğaza Dere- Değirmendere bölgelerinde yapılan incelemelerde değişik etkenlerden kaynaklardan problemlerle karşılaşılmıştır.

Boğaz Piknik alanından gelen Değirmendere'ye yolun dört şerit yapılarak aslında dere yatağına

dönem dönem müdahaleler yapıldığı tespit edilmiştir. Yol genişletme çalışmaları sırasında genişletilen

Figür 2a ve 2b: (a) 1986 yılında inşa edilen ve, (b) 1998 yılında inşa edilen menfezlerin günümüzdeki görüntüleri.

anayol nedeniyle belirli bir noktada dere tamamen yataksız kalmış ve dik yamacın bulunduğu noktalarda asfalt yol üzerinden akışa geçtiği tespit edilmiştir. Dere yatağı, Ciklos virajı üzerinde yamacın iç tarafında, mevcut istinat duvarlarının önünde bulunan üzeri açık su kanallarının yer yer yeni yolun çok altında kaldığı ve bu noktalarda suyun borular içerisinde taşınması gibi hatalı uygulamalarla karşılaşmıştır. Gözlem yapılan birçok noktada su kanallarının çöp, moloz, ağaç vb. maddelerle tıklandığı tespit edilmiştir.

Değirmendere Havzası, Girne Boğazı'ndan itibaren Lefkoşa- Girne Anayolu'nun kuzeyinde bulunan St. Hillarion bölgesi güney yamacı ile anayolun güneyinde bulunan Boğaz Piknik Alanı'nı kapsayan yamaçtan başlayarak; Doğanköy, Altinkaya Hotel bölgesinden geçerek Vuni Palace Hotel'in bulunduğu noktadan denize ulaşmaktadır. Toplam uzunluğu 6.3 km'dir. Meyil, sırası ile Boğaz- St. Hillarion bölgesinde %18-36 arasında; Bozdağ bölgesinde %18-36 arasında; Boğaz bölgesi- Vuni Palace Hotel, %2-18 arasında değişmektedir. Derenin su toplama havzası 8.31 km²'dir.

Yağış verilerini incelediğimiz zaman Değirmendere Havzası'na 5.12.2018 tarihinde düşen yağış, tarihsel olarak yüksek bir yağış miktarı olmakla birlikte geçmiş dönemlerde de buna yakın yağış oranları ile karşılaşıldığı tespitlerini yapmış bulunmaktayız. Geçmişte, benzer yağış miktarları ile karşılaşmış olmamıza rağmen, yaşanmış olan bu aşırı yağış miktarları gerek nüfus yoğunluğunun düşük olması gerekse şehirleşme, yol ağı düzeyi ve dere yatağına yakın, dere yatağı üzerine yapılaşmaların önemli bir seviyede olmaması nedeniyle, ciddi bir hasara neden olmamaktaydı. Günümüzde nüfus artışına paralel olarak yol ağlarının gelişmesi ve yapılaşmanın artması ile dere yatakları üzerinde ve civarında yapılan müdahaleler neticesinde, zarar ve tahribat gittikçe yükselme eğilimi göstermektedir. Bu tür yağışların

Figür 3: Yola çıkan suyun meydana getirdiği erozyon

oranlarının küresel ısınmanın da etkisiyle gelecekte de artarak devam edeceği öngörülmektedir. Bütünlüklü yönetim planları dahilinde yönetilmesi ve düzenlenmesi, meydana gelebilecek kayıp ve tahribatın minimum seviyeye indirilmesi gerekmektedir.

Lapta, Alsancak ve Dikmen bölgelerinde yapılan incelemelerde, daha farklı problemler tespit edilmiş ve bunlarla ilgili teknik görüşler yapılmıştır. Lapta bölgesinde; Başpınar "The Old Mil Hotel", Sindi Dere- Kamara Deresi Havzası, Sindi Dere- Başpınar bölgesi, Kamara bölgesi- Lapta orta kısım ve Derin Dere: Huzur Sokak ve Gençlik Kampı bölgesinde incelemelerde bulunulmuştur. Alsancak'ta ise; Alsancak Deresi, Alsancak Deresi- Zafer Sokak, Alsancak Deresi- Old Milos Restaurant bölgesi, Çağlayan Dere- Riverside bölgesinde incelemelerde bulunulmuştur. Dikmen'de ise Dikmen Kul Deresi üzerinde incelemeler yapılmıştır.

Lapta, Alsancak ve Dikmen'de yapılan inceleme gezilerinde, tüm noktalarda karşılaşılan esas problem, dere yatağının işgal edilmesi veya yapay olarak dere yatağının yönünün değiştirilmeye çalışılması, çöp, kaya, taş vb. maddelerin

dere yataklarında yapılan yapay müdahale noktalarını tıkayarak, sel felaketinin ana sebeplerinden olduğu gözlemlenmiştir. Bu bölgede ayrıca dikkat çekici olan problemlerden biri de geniş dere yataklarından gelen suyun, anayolun dere yatağını kestiği noktalarda 100 cm'lik büzlerle geçişin yapılmaya çalışıldığı noktalar olmuştur. Hiçbir mühendislik hesabı yapılmadan gelişigüzel bir şekilde büzlerle geçişler sağlanmaya çalışılmıştır.

Teknik Öneriler:

Lefkoşa- Girne (Ciklos) yolunda, geçmişte aynı oranda yağışlı veya hatta daha yoğun yağışlı günlerde dahi, yüzeysel akıştan kaynaklanan sorunların bugünkü kadar büyük olmadığı gerçeği dikkate alındığında, yeni tamiratı yapılan yolun drenaj sisteminin kapsamlı olarak incelenmesi ve yüzeysel akış sorunlarının giderilmesi için detaylı projelendirilmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili işin başlangıcında İnşaat Mühendisleri Odasının detaylı çalışmaları sonucunda; bakanlık, İnşaat Mühendisleri Odasının üyeleri arasından, konusunda uzman akademisyen üyeler tarafından yapılmış olan projelendirme çerçevesinde, bugünlerde Ciklos mevkiinde yeni düzenlemeler yapılmaktadır.

Figür 4: Yola çıkan suyun meydana getirdiği erozyon

Alsancak- Lapta Anayolu, güney- kuzey istikametinde dağdan, denize dökülen derelerin taşıyacağı su miktarları dikkate alınmadan inşa edilmiş olan yol altı menfezler/ kanallar çok yetersiz durumda olduğundan, yeniden gözden geçirilerek, muhtemel su miktarları hesaplamalarına göre tekrar projelendirilip düzenlenmelidir. Dere yataklarına set olarak veya ıslah etme maksadıyla yapılan özellikle betonarme perdeler, suyun akışına uygun bir yöntem ve hesaplama ile inşa edilmiş olmadığından dolayı, sel sularının etkisi ile birçok noktada yıkılmışlar ve taşkınlara sebep olmuşlardır.

Derelere yapılan izinsiz ve/ veya eskiden alınmış izinlerle yapılan müdahale ve işgallerle tapu kayıtları, inşaat izin ve onay belgeleri incelenmeli; gerekli ölçümler yapılarak, yasa dışı müdahaleler ortadan kaldırılmalı ve acilen bu konuda yasal çalışma başlatılmalıdır. Dere yatakları ve derelerin üzerine kurulmuş set/ bent yapılarının temizlik ve bakım işlerinden kaymakamlıklar ve Su İşleri Dairesi sorumludur.

Çoğu zaman bu kurumlar maddi sıkıntılardan dolayı bu görevlerini yerine getirmemektedir. Temizliğin yapılmaması, çevre kirliliğinin yanı sıra, su akışını etkilemekte;

menfez girişleri vb. noktalarında daralma, tıkanıklık ve taşmalara meydan vermektedir. Özellikle kurak dönemlerde, dere yataklarının üzerine inşa edilmiş bent ve göletlerin siltasyon neticesinde azalmış olan su tutma kapasiteleri, temizlik yapılarak artırılmalıdır.

Mevzuat ile ilgili öneriler

Fasıl 82 “Kamu Derelerinin Korunması Yasası” dere kenarı veya duvarı ibaresini herhangi bir dere yatağının, her bir tarafından 6 ayağa kadar uzanan mesafe içinde kalan arazi olarak tanımlamaktadır. İzin veren kurumlar, yasadaki bu mesafeleri kontrol edip uyulması yönünde hassasiyet göstermelidir.

Su Çerçeve Direktifi ve Sel Direktifi’nin Avrupa Birliği ülkelerine getirmiş olduğu çağdaş yaklaşım ve kurallara uygun olarak, ülke genelinde sel/ taşkın bölgeleri ile ilgili kapsamlı bir yönetim planı hazırlanmalıdır.

Raporu Hazırlayanlar;

1. Tunç Adanır – KTMMOB Genel Sekreteri (Koordinatör)
2. Evren Çavdır- KTMMOB Yönetim Kurulu Üyesi (Koordinatör)

3. Berkay Ramiz- Şehir Plancısı (ŞPO)
4. Can Conkbayır – Orman Mühendisi (OMO)
5. Doğan Gürgen – Orman Yüksek Mühendisi (OMO)
6. Doğuç Veysioğlu – Çevre Yüksek Mühendisi (ÇMO)
7. Gözde Oğuz – İnşaat Yüksek Mühendisi (İMO)
8. Mehmet Akanyeti – Mimar (MO)
9. Tamer Gazioğlu – Yüksek Şehir Plancısı (ŞPO)
10. Tuncay Nazıroğlu – Jeoloji Mühendisi (YBMO)

Tunç Adanır

Mimar, KTMMOB Genel Sekreteri

ÖZET

Hamilton Ltd. Evi'nin mimarlarından Ekrem Z. Bodamyalızade tarafından ilk etapta arşivleme amaçlı olarak kaleme alınan bu yazı; doğa ile bütünleşik bir tasarım yaklaşımı üzerinden ilerlediği için Mimarca 88'in temasına yakın bulunmuş ve yayın kurulu tarafından düzenlenerek dergide yer alacak hale getirilmiştir.

Yazı, hem mimar Esi Çakmakcioğlu hem de Ekrem Bodamyalızade, hem de müşterinin kendisi tarafından, evin her tasarım ve uygulama aşamasında bulunduğu çevre ile uyumlu bir şekilde nasıl ele alındığını anlatır. Ayrıca, evin yapımında kullanılan malzemelerin niye geri dönüşüm prensipleri çerçevesinde bu denli ilham verici olduklarını dile getirir. Bu malzemeler, detay algısı ve hassasiyeti yüksek bir mimari tarafından çözümlünce, ortaya akdeniz iklimi ile çok barışık ve doğal iklimlendirme ile enerji tasarrufu yapan bir yaşam alanı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Doğa, Kültür, Mimarlık, Geleneksel mimari, Çevre ve bağlam.*

LEFKOŞA'DA DOĞA VE ÇEVRESİ İLE BÜTÜNLEŞİK BİR EV: HAMILTON LTD. EVİ

Ekrem Ziver Bodamyalızade

Kültür mimariyi belirleyen en önemli öğedir ve bir toplumun kültürel yapısı göz ardı edilerek yapılan bir tasarım asla gerçek anlamda başarılı olamaz. Kültürü birkaç sözcükle tariflemek oldukça güç, ancak kültür dediğimiz zaman, her şeyden önce belli bir insan topluluğuna aittir ki bu toplumun belli paylaşımları vardır; ortak yaşam görüşü, din dil, hayat tarzı, örf ve adetler gibi. Modern mimarlık çoğunlukla hep yanlış anlaşılmış, kültür tamamiyle göz ardı edilmiş, Avrupa'yı başarısızca taklide kalkışılmış ve Kıbrıs'ta bilinçsiz ama sözde modern beton yapılar yükselmeye başlamıştır. Hamilton Ltd. Evi'yle mimarlar kültürün, geleneksel mimarinin ve ülkenin iklim koşullarının mimaride ne denli önemli rol oynadığını başarılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Geleneksel Kıbrıs Mimarisinin Simgesi: İç Avlu

Hamilton Ltd. Evi mimar Esi Çakmakcioğlu ve Ekrem Ziver Bodamyalızade'nin en güzel ve en başarılı tasarımları arasında ilk sırada yer alır. Nisan 1994 tarihli Kıbrıs Türk Mimar Mühendisler Odası'nın düzenlediği sergide 'En İyi Yapı' ödülünü kazanmıştır. Hamilton Ltd. Evi'nde geleneksel Kıbrıs Mimarisi temel alınmış, irdelenmiş, birçok nokta geliştirilip, Geleneksel Kıbrıs Mimarisi'nin en önemli öğesi olan iç avlu (courtyard) Hamilton Ltd. Evi'nin tasarımında ana fikri oluşturmuştur.

Bundan ayrı gerek malzemesiyle gerekse çok küçük ayrıntılar kabul edilen küçük işlemler, süsler, dekorasyonlar hem evi sadece mekân olmaktan ileriye götürmüş, hem de şiirimsi estetik etkiler getirmiştir.

Mimari Tasarımda İşbirlikçi Yaklaşım

Mimar Esi Çakmakcioğlu, Hamilton Ltd. Evi tasarımında Ekrem Z. Bodamyalızade ile birlikte çalışmış, ayrıca mimar – müşteri ilişkisi de bu tasarım boyunca mükemmel bir uyumla yürütülmüştür. Tasarım süreci içerisinde müşteri Bülent Şemiler fikirlerini ve isteklerini iki ve üç boyutlu serbest el çizimlerle mimara aktarmış ve birlikte fikir birliğine varılmıştır. Sadece tasarım değil binanın yapımı sırasında da mimar – mühendis – müteahhit – ustalar ve işçiler bir takım halinde çalışılmış, bütün işler en küçük ayrıntısına kadar titizlikle ele alınıp sonuca varılmıştır. Müşteri, mimara işi getirdiğinde istediği evin geleneksel Kıbrıs mimarisine dayandırılmasını istediğini belirtmişti. Böylelikle tasarım geleneksel Kıbrıs mimarisinin karakteristik özelliği olan iç avlu (courtyard) ana fikriyle başlanmıştı ve Hamilton Ltd. Evi'nin tasarımı sekiz aylık tasarım ve dört aylık uygulama projesi çalışmaları ile tamamlanmıştır.

“Geri-dönüştürülmüş Ev” Yakıştırması

Binada kullanılan malzemeler binayı diğer yeni tasarımlardan apayrı bir çizgiye götürmüştür ki Hamilton Ltd. Evi'ne geri-dönüştürülmüş (recycled) gibi esprili deyimler kullanılmıştır. Hamilton Ltd. Evi'nin yapımında genellikle doğal malzemeler kullanılmıştır. Kumtaşı denilen doğal sarı taş, ahşap, kiremit, tabii mermer gibi. Eskiden sigara fabrikası olan meclis binasının tadilat yıkımından sonra, bu eski taşlar satın alınmış ve Hamilton Ltd. Evi'nin duvarları bu taşlar kullanılarak örülmüştür. Dış duvar kalınlıkları genellikle 40, iç duvarlar ise 30 cm'dir. Geleneksel Kıbrıs Mimarisi'ne baktığımız zaman taş ve kerpiç gibi doğal malzemelerin kullanıldığını görüyoruz. Bu, özellikle bu malzemelerin adada bolca ve kolayca bulunmasının ötesinde iklim koşullarına da mükemmel termal kapasiteleri ile en uygun malzeme oldukları tartışma götürmez. Ayrıca mimarlar, köylere yaptığı ziyaretler sırasında çok eskiden evlerde iç mekanlarda kullanılan alçı taşı mermerler satın alarak Hamilton Ltd. Evi'nde dış mekanlarda kullanılmıştır. Sadece eski alçı taşı mermer satın alınmamış, ayrıca çok eski, bakımsız durumda demir süslemeler (rölyeffer) de satın alınmış, bakımı yapıldıktan sonra yeniden kullanılmıştır. İşte bu yüzden bu eve “geri dönüştürülmüş”(recycled) deniyor. Mimarlar, bu konuda, yeni malzemenin kullanıldığı ortama uygunluğu için belli bir zaman geçmesi gerektiğini ancak bu süreci tamamlamış malzemenin kullanımının çevreyle daha iyi bir uyum yarattığını vurguluyor. Yoksa, bu ilk anda ucuz gibi görünen fikre tamamen tezat teşkil eden iç mekanların malzemesi tabii mermerlerin montajında yöresel desenler kullanılmıştır.

Doğa ve Çevresi ile Bütünleşik bir Yaklaşım

Hamilton Ltd. Evi, Kıbrıs'ın iklim şartları titizlikle düşünülerek

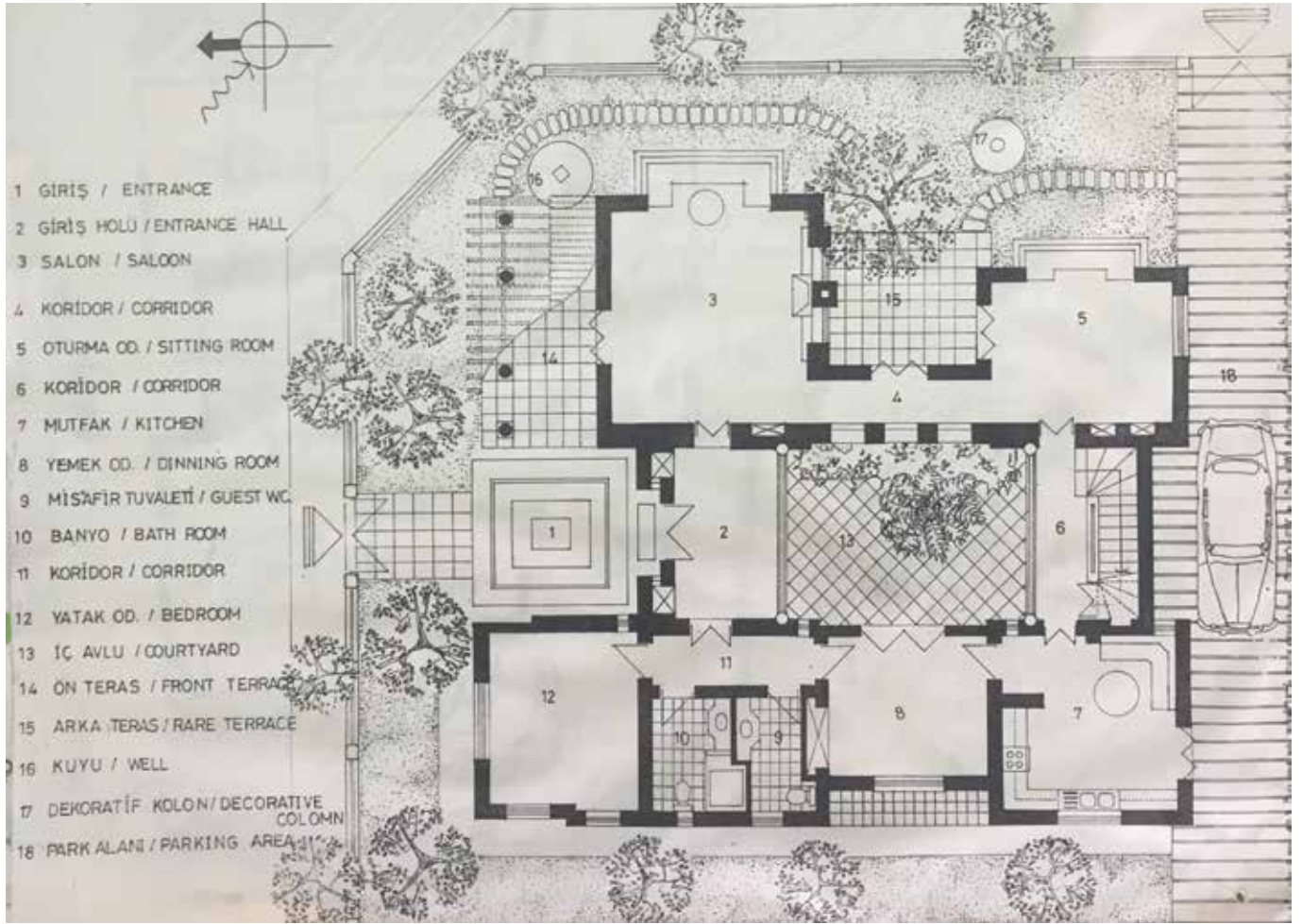
Figür 1: Evin Kuzey cephesi ve ana girişi (Ekrem Z. Bodamyalızade)

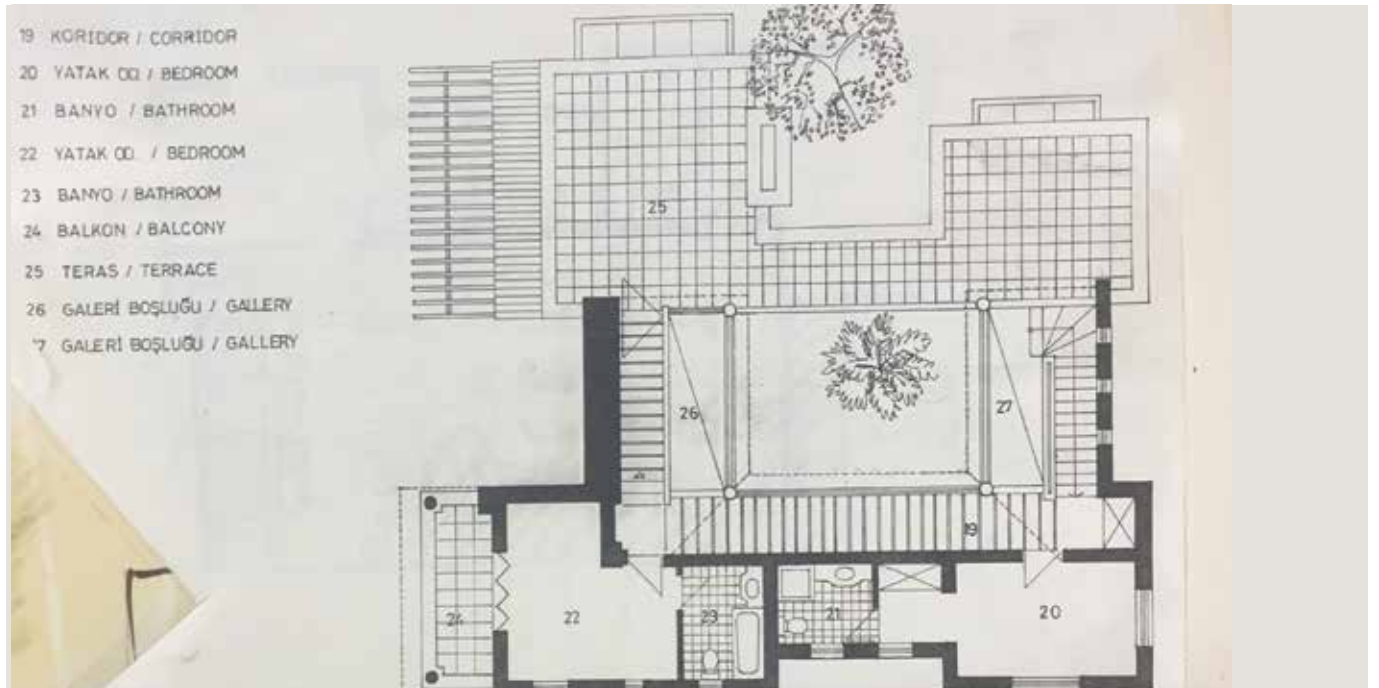
Figür 2: İç avlu ve güney cephe çözümleri (Ekrem Z. Bodamyalızade)

yapılmıştır. Akdeniz ikliminin hâkim olduğu Kıbrıs'ta yazlar çok sıcak geçer ve Lefkoşa adada yazın en sıcak geçtiği bölgemizdir. Mimarlar bunu üç ana noktada düşünmüş ve çözümler üretmiştir: Eskiden beri kullanılan iç avlu fikri ve tasarımın çekirdeğini bu fikrin oluşturması, termal kapasitesi yüksek olan taşın ana malzeme olarak kullanılması ve evin güneşle ilişkisinin düşünülerek mekanların düzenlenmesi yapılmış (yatak odaları Batı'ya bakacak şekilde) ve ana giriş, ana yoldan değil de mevcut ağaçların korunması ve yenilerinin de eklenmesi

ile gölge ve serin etki sağlanması açısından tali yoldan tasarlanmıştır. Lefkoşa'da dayanılmaz, kavurucu bir sıcak olduğu yaz gününde dahi Hamilton Ltd. Evi'nde serin, rahat ve ferah bir hava akımı vardır. Evin bu ferah mikro iklimi gerek iç avlu fikrinin akıllıca uygulanışı, gerekse malzemenin titizlikle seçilmesi, çatı sisteminin en ince noktasına kadar düşünülmesi, hatta ve hatta kapı pencere gibi açıklıkların dahi başarılı bir şekilde çözümlenmesinin bir sonucudur.

Figür 3: Evin iç avlu etrafında yerleşimini gösteren plan- Zemin kat planı (Ekrem Z. Bodamyalızade)

Figür 4: Yatak odaları kat planı (Ekrem Z. Bodamyalızade)

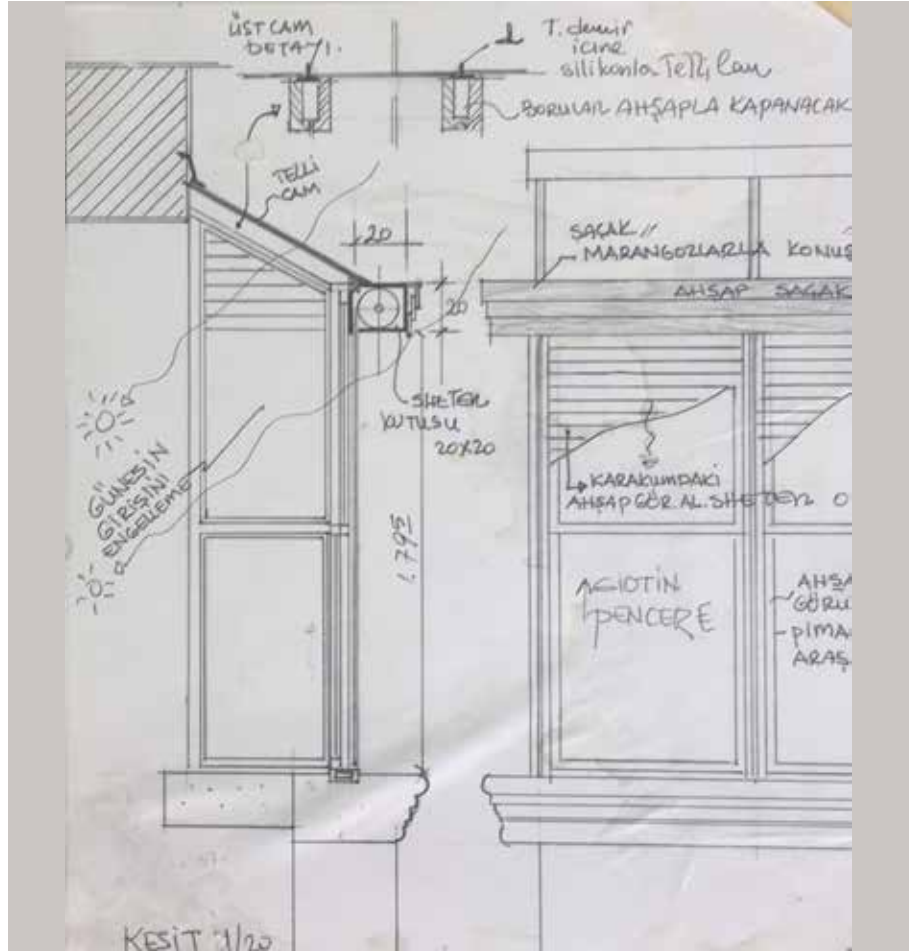
Figür 5: Panjurlar (Ekrem Z. Bodamyalızade)

Çevre ve Bağlam ile Uyum

Herhangi bir bina tasarımına başlamadan önce yapılması gereken en önemli iş, çevrenin dokusuna, karakteristik özelliklerine, mevcut yapılara; hatta bölgede yaşayan topluluğa iyice dikkat edilmesi, anlaşılması son derece önemli bir noktadır. Bu yeni yapılan binanın çevreye ne denli saygılı, uyumlu olacağı bakımından son derece önemlidir. Hamilton Ltd. Evi'nde bu uyum, bu saygı çok başarılı bir şekilde sağlanmıştır ki binanın önünden defalarca geçtiğiniz halde binanın yeni yapıldığını hissetmez, sanki yıllardır orda duruyormuş zannedersiniz.

Köşklüçiftlik semti Lefkoşa'nın avukat, doktor, milletvekili vb. gibi yüksek mevkili insanların oturduğu temiz, sessiz ve en güzel semttir. Bu bölgedeki evler genellikle bahçeli, tek veya en fazla üç katlı, bakımlı ve modern yapılardır. Bu yapılara göz atacak olursak taş binalar korunması, Hamilton Ltd. Evi'nde yer yer sıva yer yer ise taş yüzeyler bırakılmasıyla sağlanan dokudaki ahenk de çevresiyle çok mükemmel bir harmoni yaratmıştır.

* Hamilton Ltd. Evi'nin sokak görüntüsünü etkileyen minik bir de "hurma ağacı" hikayesi vardır. Yıllar önce, ev ilk yapıldığında, peyzaj mimarı Ahmet Polili'nin tasarımı ve yaptığı suni damar uygulaması ile minicik bir hurma evin iç avlusuna

Figür 6: Panjur detay çözümleri- Kesit ve cephe çizimi (Ekrem Z. Bodamyalızade)

Figür 7: Hamilton Ltd. Evi'nin bugünü gösteren sokak hali (M. Özgür Özersay, 2019)

ekilmişti. Figür 7'de de görülebileceği üzere, tasarımcının öngördüğü şekilde bu küçücük hurma ağacı zamanla büyümüş ve sokaktan bile algılanabilecek bir yüksekliğe ulaşmıştır.

Ekrem Ziver Bodamyalızade

Mimar

ezbmim@yahoo.com

ÖZET

2003 yılında kurulan Yazgan Tasarım Mimarlık tarafından tasarlanan, 29.

Dönem Dünya Mimarlık Topluluğu Ödülleri'nde seçilen projeler arasında yer alan YDA Merkez Ankara

Showroom, 330.000 m2'lik karma kullanımlı ofis kompleksi olan Merkez Ankara Projesi'nin satış ofisi olarak işlev göstermektedir. 2.415 m2 alanlı,

örnek daireler, idari ve satış ofisleri ile birlikte iç ve dış bahçelerden oluşan bir yapıdır. Proje aynı zamanda 2018 Türkiye Mimarlık Yıllığı için seçilen projeler arasında yer almış ve The Plan Award 2019 kapsamında 'Interior/Completed' kategorisinde finale kalmıştır.

Projedeki temel tasarım fikri doğayı, mimari ile entegre etmektir. Planda farklı mekânlar ardışık olarak organize olmakta, fiziksel olarak iç bahçeler yardımıyla ayrışıp farklı fonksiyonları barındırmaktadır. İç bahçeler iç ve dış mekân arasındaki ayrımı belirsizleştirerek doğal ışığın binada her köşeye ulaşmasını sağlamaktadır. Şeffaflık yoluyla da görsel ilişkinin devamlılığı sağlanırken, derinlik algısı artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yazgan Tasarım Mimarlık, Merkez Ankara Showroom, 2018, 29. Dönem Dünya Mimarlık Topluluğu Ödülleri

29. DÖNEM DÜNYA MİMARLIK TOPLULUĞU ÖDÜLLERİ: SEÇİLMİŞ PROJELER - YDA MERKEZ ANKARA SHOWROOM

Yazgan Tasarım Mimarlık

worldarchitecture.org, tüm dünya mimarlarının ücretsiz kayıt olarak işlerini internet üzerinde paylaşabildikleri bir iletişim platformudur. Türkiye bazlı World Architecture Community (WA- Dünya Mimarlık Topluluğu) girişiminin portalı olan worldarchitecture.org, Ağa Han Ödülleri eski Genel Sekreteri, halen UIA komitelerinde ve birçok uluslararası etkinlikte yer alan Suha Özkan'ın öncülüğünde 200 onursal üye desteğiyle kuruldu. Topluluğun onursal üyeleri arasında Hans Hollein, Mario Botta, and Fumihiko Maki gibi dünyaca ünlü mimarlar bulunmaktadır. Üye olmak veya WA ödülleri için kayıt olmak için bir ücretin ödenmediği proje, tüm yerel çabalara uluslararası tanınma şansı sağlamayı amaçlıyor ve üye kullanıcılar ile ülke editörleri tarafından sürekli olarak güncelleniyor.

WA'nın özelliği, mimarların projelerini siteye yükleyerek tüm ziyaretçilerin oylarına sunmasıdır. "Rating Machine" adıyla duyurulan bu oylama sisteminde, mimar olması gerekmeyen ziyaretçiler, projelere oy veriyor. WA Community ödülleri dünyanın dört bir yanından yüzlerce çağdaş dünya mimarlığı örnekleri gönderiliyor (URL1).

YAZGAN TASARIM MİMARLIK

Yazgan Tasarım Mimarlık, 2003 yılında Dr. Mimar Kerem Yazgan ve Dr. Mimar Begüm Yazgan tarafından kurulmuş olan; küreselleşen dünyanın, küreselleşen proje yapım sürecine yanıt verebilmek üzere kendini sürekli yenileyen dinamik bir ofistir. Akademik altyapılarını gerçekleştirdikleri uygulamalar ile bütünleştirmekten mutluluk duyan Yazganların en önemli hedefi ise, yaptıkları işin önemine dair insanlarda farkındalık yaratmaktır (URL 2). Bu anlayışla Yazgan Tasarım Mimarlık, tasarımın programının yazılması yani ilişki tasarımı ya da tasarım eyleminin tasarımı fikri üzerine birçok proje gerçekleştirerek tüm tasarım, üretim ve inşaat süreçlerinde sürece katılan tüm kişilerce paylaşılabılır, ilişkilerin net bir biçimde kurulduğu, esnek, özgürleştirici, sistematik ve berrak mimari proje süreçlerinin oluşturulmasına dair uygulama ve araştırmalarını sürdürmektedir (URL 3). Kuruluşundan bu yana birçok yarışmalarda başarı elde etmiş olan firma, Türkiye ve çeşitli ülkelerde bulunan yapıların mimari, iç mekân ve peyzaj projelerine imza atmıştır. Karma kullanımlı yapılar, alışveriş merkezleri, oteller, konutlar, ofisler, eğitim binaları, hastaneler, kültür merkezleri, havaalanları ve spor salonları, firmanın projelendirdiği yapı tiplerinden bazılarıdır (URL 4).

MERKEZ ANKARA SHOWROOM

29. Dönem Dünya Mimarlık Topluluğu Ödülleri'nde seçilen projeler arasında yer alan YDA Merkez Ankara Showroom, 330.000 m²'lik karma kullanımlı ofis kompleksi olan Merkez Ankara Projesi'nin satış ofisi olarak işlev göstermektedir. 2.415 m² alanlı, örnek daireler, idari ve satış ofisleri ile birlikte iç ve dış bahçelerden oluşan bir yapıdır. Proje aynı zamanda 2018 Türkiye Mimarlık Yıllığı için seçilen projeler arasında yer almış ve The Plan Award 2019 kapsamında 'Interior/Completed' kategorisinde finale kalmıştır.

Projedeki temel tasarım fikri doğayı, mimari ile entegre etmektir. Planda farklı mekânlar ardışık olarak organize olmakta, fiziksel olarak iç bahçeler yardımıyla ayrışıp farklı fonksiyonları barındırmaktadır. İç bahçeler, iç ve dış mekân arasındaki ayrımı belirsizleştirerek doğal ışığın binada her köşeye ulaşmasını sağlamaktadır. Şeffaflık yoluyla da görsel ilişkinin devamlılığını sağlarken, derinlik algısı artmaktadır. Mekânların fonksiyonları, iç bahçeler yardımıyla oluşan bölümlenmeye göre değişmekte; giriş ve bekleme holünden başlayarak proje modelinin sergilendiği ve satış elemanlarının ziyaretçilere bilgi verdiği alana ilerleyip, gerçek ölçü ve malzemelerine uygun olarak hazırlanmış örnek daire alanında son bulmaktadır. Servis alanları ve dolaşım çekirdekleri kompakt bir şekilde doğu cephesinde; idari ofisler ise batı cephesinde toplanarak merkez iç bahçelere ve proje sergisine ayrılmaktadır. Servis alanları, ofisler ve örnek daireler üst katta da devam etmekte; giriş holü ve model alanı ise galeri boşlukları sayesinde yüksek kat yüksekliğine sahip olmaktadır.

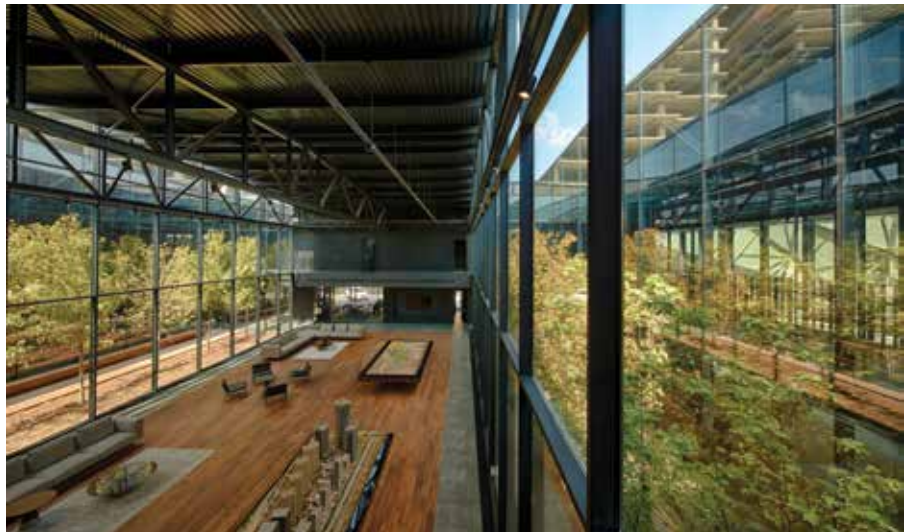
Cephe elemanı olarak kullanılan kabuk, güneş ışığının filtrelenmesine yardımcı olurken; aynı zamanda

Figür 1: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_01

Figür 2: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_02

Figür 3: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_03

binanın gece ve gündüz farklı karakterlere bürünmesini sağlamaktadır. Kabuk, aynı zamanda yapıyı saran geometrisiyle satış ofisine bir bütüncülük ve karakter kazandırmaktadır.

- Proje Yeri: Ankara
- Proje Ofisi: Yazgan Tasarım Mimarlık
- İşveren: Pasifik & Çiftay
- Konsept Tasarımı: Yazgan Tasarım Mimarlık
- İç Mekan Projesi: Yazgan Tasarım Mimarlık
- Peyzaj Projesi: Yazgan Tasarım Mimarlık
- Uygulama Projesi: Yazgan Tasarım Mimarlık
- Statik Projesi: Kınacı Mühendislik
- Mekanik Projesi: GMD Mühendislik
- Elektrik Projesi: Yurdakul Mühendislik
- Proje Başlangıç Yılı: 2017
- Proje Bitiş Yılı: 2018
- İnşaat Başlangıç Yılı: 2018
- İnşaat Bitiş Yılı: 2018
- Arsa Alanı: 5.400 m²
- Toplam İnşaat Alanı: 2.415 m²
- Fotoğraflar: Yunus Özkazanç
Aylin Köse

Figür 4: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_04

Figür 5: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_05

Figür 6: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_06

**Figür 7: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_07**

**Figür 8: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_08**

**Figür 9: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_09**

**Figür 10: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_010**

**Figür 11: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_011**

**Figür 12: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_012**

Figür 13: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_013

**Figür 14: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_014**

**Figür 15: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_015**

**Figür 16: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_016**

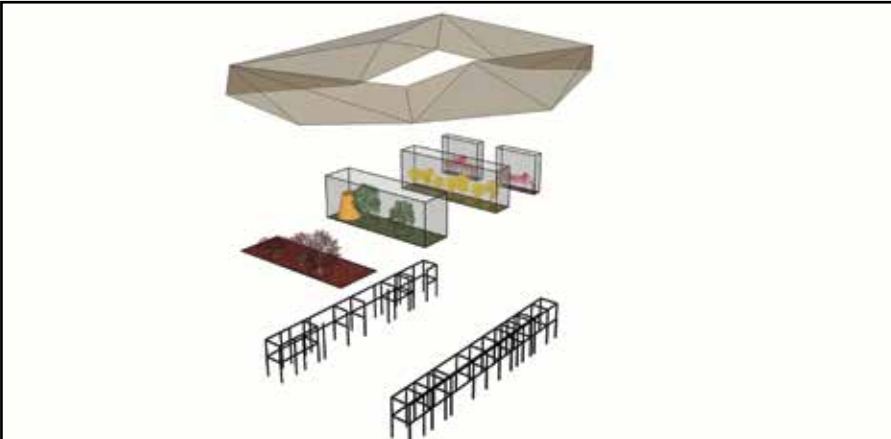
Figür 17: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_017

**Figür 18: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_018**

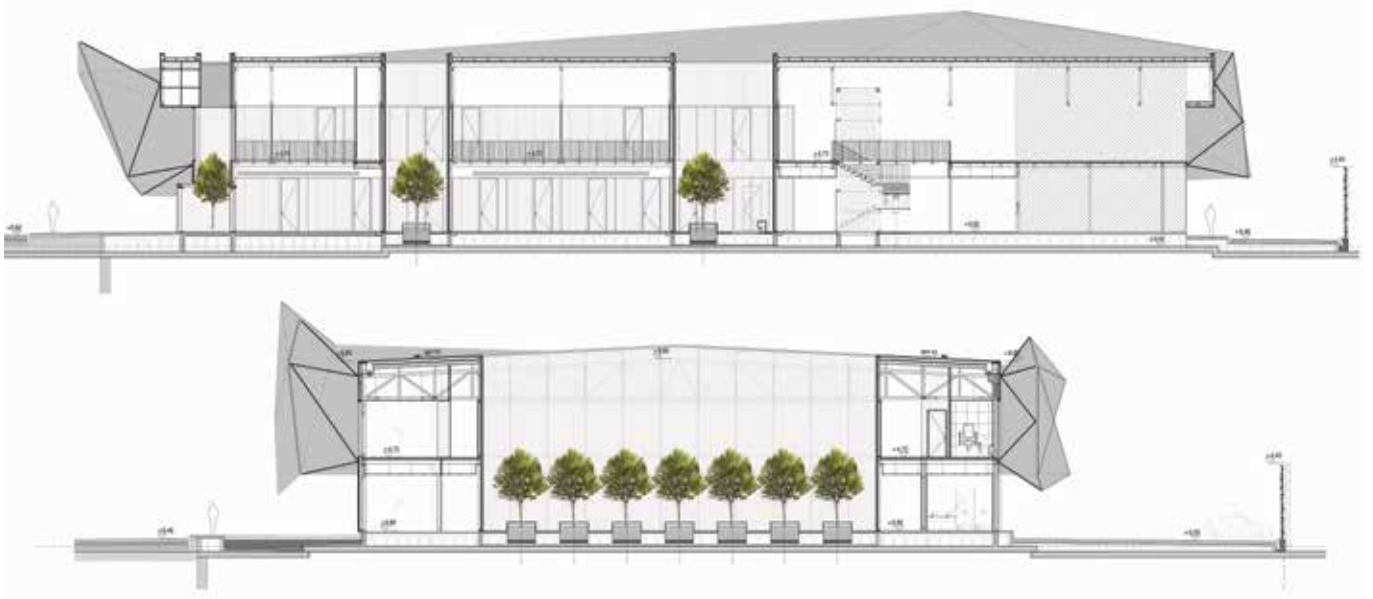
**Figür 19: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_019**

**Figür 20: Yazgan-Merkez Ankara
Showroom_020**

Figür 21: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_021

Figür 22: Yazgan-Merkez Ankara Showroom_022

Kaynaklar

URL 1: <http://v3.arkitera.com/h33393-dunya-mimarlik-toplulugu-world-architecture-community.html>

URL 2: http://www.mimarizm.com/mimarlik-ofisleri/yazgan-tasarim-mimarlik_123229

URL 3: <http://int-dw.emu.edu.tr/index.php/kerem-yazgan>

URL 4: <http://www.arkiv.com.tr/ofis/yazgan-tasarim-mimarlik/1617>

URL 5: <https://www.yazgandesign.com/>

*Bu yazı,
KTMMOB Mimarlar Odasının
düzenlemiş olduğu 2018 Mimarca
Mekân Anlatımı Kompozisyon
Yarışması katılımcılarının temaya
uygun görülen eserleri
arasından seçilmiştir.*

DİRİLEN İMGELER

Erhan Ahmet Ünver

Zamana salınan bir Niğde rüyası...

ARAYIŞ

M.Ö. 600.000 yılında yerkürenin hemen her yeri buzul çağının gazabına uğramış, hava koşullarının sınırlandığı kaynaklar canlıların nesli için tehlike alarmı vermeye başlamıştı. Avcı toplayıcı olarak yaşayan Homo Erectus'un yaşama tutunma olanağının kısıtlı olduğu zamanlar... Bu nedenle Afrika topraklarını terk etmesi ve yeni yaşam yerleri bulması gerekliydi. Sırtında, şekil verebildiği taşları, tutuşturabildiği ahşap ve samanı, merakı, endişesi ve korkuları ile Mezopotamya üzerinden Anadolu'nun güney hudutlarına kadar ilerledi. Doğa ile olan mücadelesine yeryüzünün labirentlerini oluşturan dağları bir bir eleyerek devam etmek zorundaydı. Sıra dağların arasına hapsediği esnada bir kapı keşfetti. Kıvrımları, bayırları, tuzakları fakat aynı zamanda muhafızları da olan tehlikeli bir kapı. Hazır olda bekleyen çam, köknar, meşe, ardıç ve gürgenler; kovuklarında ağırladıkları konuğunu amaca ileten birer sandala dönüşüverdiler. Henüz barınmak için geliştirdiği bir yapım tekniği olmadığı için yardıma muhtaçtı. Toroslari, batısında Bolkar Dağı doğusunda Aladağlar ile bölen, daha sonra Gülek Boğazı olarak isimlendirilecek bu kapıyı nihayet arkasında bıraktı.

Karşısına, akarsuların yararak derin vadiler oluşturduğu, mısır gibi patlayan volkanik dağların arasında kalmış yabancı bir plato çıktı. Kurtulmak istediği ilk şey acı soğuktu. Yol almaya devam etti; ta ki karşısına üzerinde buhar tüten tabii hamam çıkana kadar. Vardığı nokta, bir yanardağ olan Göllüdağ'ın üzerinde bulunan Kaletepe'ydi. Doğanın kendisine sunduğu bir çeşit torpil de denebilir. Dağın doğu yamacında bulunan, kazarak yerleştiği sığınağına uyum sağlaması çok uzun sürmedi. Tepesinde yer alan kraterdeki volkanik gölün ağzına kadar dolu sıcak suyunda hem ısıyor hem de temizleniyordu. Bir gün Göllüdağ'ın koynunda huzurla yaşarken keşfettiği obsidyen hayatını değiştirdi. Aletlerini kaba taş yerine kristal yapısı farklı bir maddeden yapma olanağına erişmişti. Artık mızrak uçları daha sivri, bıçak ve baltalar daha keskin, süs eşyaları daha parlaktı ve hayat mücadelesinde bir adım öne geçmişti. Getirdiği yaşam dallanıp budaklanıp geniş bir bölgeye yayılacak, ardılları sırası ile Nakide, Nikede, Nikde ve en sonunda Niğde ismini vereceklerdi. 1.600 m rakımda elde ettikleri bu konfor, gecenin sessizliğini bozan bir gürültü ile sekteye uğradı. 35 km mesafedeki Hasan Dağı'nın heybetli volkanik patlamasıydı bu. Başına buyruk alev ve küller pervasızca püskürürken artık kendisini burada istemeyen azametli

tanrısının mesajını iletmektedir. Bu olaydan sonra kendisinden uzun bir dönem haber alınamadı. Yaptığı aletlerdeki standartlaşma ile Paleolitik Çağ'a ait en eski kültürler arasındaki yerini Aşölyen adı ile aldı.

YERLEŞME

Çorak geçen onca yıldan sonra tabiat, ağır uykusundan uyandı. Canlılık Tunç Çağı içerisindeki M.Ö. 3200 yılında Kestel Maden Ocağı'nda tekrar belirdi. İnsan, evriminin son halkasındaydı nihayet. Alet üretmedeki becerisi, hayattaki en büyük kozu oldu her zaman. Dünyasına giren yeni elementler sayesinde artık ürettiği aletleri kullanarak yeni alet üretebilmekteydi. Bu nedenle maden yataklarına yakın olması gereken bir grup göçebe, ellerinde meşale ile İç Anadolu platolarından Torosların kuzey eteklerine doğru yol aldı. Varmak istediği yer daha sonra Çamardı olarak adlandırılacak ilçenin Celaller köyüydü. Her iki yanını duvar gibi çevreleyen hırçın ormanlarla kuşanmış Ecemiş Koridoru'ndan geçmek zorundaydı. Başını kaldırdığında, gördüğü dik yamaçların neredeyse yıldızlarla sohbet ettiklerine şahit oluyordu. Derin vadilerden yankılanarak gelen kurt ulumaları, ayı homurtuları ve kaplan kükremeleri çok dikkatli olmalarını tembihleyen ihtarlardı.

Tehlikeye aldirmeden yoluna gece vakti ağır aksak devam eden grubun gözüne kızıl bir görüntü ilişti. Fakat yaklaşmalarını engelleyen bir ses çınliyordu kulaklarında. Evcilleştirdikleri kurtların havlamalarını duyduktan sonra neler olduğunu öğrenmek için yanlarına gelen birkaç yerli, yaklaşan grubun tehlikesiz olduğunu öğrendikten sonra aralarına kabul etti. Geceyi yaran kızılığın sebebi Kestel Maden Ocağı'ndaki cevher yataklarının altına yakılan alevlerdi. İçerideki galerilerde güneş halen batmamıştı. 1,5 km uzunluğundaki dolambaçlı

Figür 1: Gülek Boğazi

Figür 2: Göllüdağ

Figür 3: Ecemiş Koridoru

tünelin kapısından girdikten sonra elleri aletli insanların her biri ayrı bir iş kolunda çalışmaktaydı. Ateş verilecek cevher damarları akışkan hale geldikten sonra su verilerek çatlatılıyordu. Tünelin içinde bulunan ocak ve fırın içindeki kalıntılar, eritilen kalay cürufurlarını binlerce yıl ileriye taşıyacaktı. Ellerindeki beceriyi çağlar boyunca incelterek kullanmaya devam ediyordu insanoğlu. Kalay ile bakır madenini aynı potada eriterek elde ettikleri tunç, kendilerine yeni bir çağın kapılarını açmıştı. Artık daha sert silahlar, daha işlevli aletler, daha estetik takılar ve daha değerli külçeler elde edilebilmekteydi. Kestel Maden Yatağı'nın sığ bir vadi uzağındaki Göltepe'de oydukları alana yerleşip üzerlerini saz ve çamurdan oluşan bir dolgu ile kapamışlardı. Ailesi ile birlikte tek odalı megaronlarda kalan ırkımızı, vahşi doğadan ilk defa evcilleştirdikleri köpek dostlarına ayrılan odalar, mekân zenginliği konusunda zorlamaya mecbur bırakmıştı. Burası aynı zamanda işlik olarak da kullanılarak eve iş getirme kültürünün miras bırakıldığı yerd. Orta Kızılırmak Bölümü'nün geneli gibi burada da yanardağlardan çıkan tüfler zeminin karakterini belirlemektedir. Yapısında bulunan bol mineral, toprağa bereket katmıştı. Artık doğayla beraberliğini daha uyumlu hale getiren insan, etrafında bolca bulunan güler yüzlü pınarların bakıcılığıyla ekip biçmeye, topraktan ürün elde etmeye başlamıştı. Tanrısı, bütün şefkati ve bereketiyle, kendisine kucak açmıştı. Emeğini korumak için çevresine çektiği maden taşları ile oluşturduğu sur içerisinde, güven başka çehre takınmıştı. Artık kendini daha rahat hissedebilir, neslini huzur içinde devam ettirebilirdi.

ZENGİNLİK

Aradan geçen Hitit, Asur, Frig, Pers ve Helen medeniyetlerinden sonra miladın ilk yüzyıllarında, Roma İmparatorluğu, Bor ilçesinin Kemerhisar kasabasını Tuvana ismiyle

şekillendiriyordu. Yaklaşık 10.000 yıldır bu topraklar üzerinde kesintisiz yaşayan ve tabiata hükmedebilen insan, artık dağ oyuntuları veya ağaç kovuklarının yerine, toprağı bereket dolu ovaları tercih etmekteydi. Şehir en görkemli dönemini yaşıyordu. Dönemin imparatoru Caracalla, yaptığı fetih seferinden sonra artık evcil olan atının üzerinde pelerini ile boy gösterdi. Yaklaşmakta olduğu dev travertenlerden oluşan şehir, attığı her adımda daha da büyüyordu. Kırmızı kiremit çatıların karmaşası, sokakların kalabalığını anlatıyordu. Yaklaşık otuz bini bulan şehir halkının tezahüratları arasında zafer takının altından geçerek Jüpiter tapınağına doğru yol aldı. Dini ritüellerini yerine getirerek tanrılarına olan şükranını sundu. Hemen yanında bulunan, zaman zaman içinde yarışlar yapılan, aynı zamanda da şehir merkezine tedarik edilen doğal suyun toplandığı havuzun yanına geldi. Kaya kütlesi oyulduktan sonra tabanı ve çevresine işlenmiş beyaz mermer bloklar yerleştirilerek oluşturulan olimpik ölçülerdeki havuzdan aldığı bir avuç suyu yüzüne çarparak serinledi. Mermer bloklardaki işlemeli çıkımların tavanda oluşturduğu saçak, havuzun başına takılmış bir taç gibi durmaktaydı. Yarışların yapıldığı zamanlardaki gibi tıklım tıklım dolan etrafındaki mesire alanlarında ördek

çetesinin civıltısı hakimdi.

Buradan, önce yer altından kanalla ardından devasa kemerlerle şehir merkezine taşınan hayat kaynağının eşliğinde yola koyuldu. Rehberlik eden bazalt taş blokların üzerinde, etrafındaki çiçek bahçelerini seyrederek vardı halkının yanına. Geçtiği sokaklarda binaların cephesinde ilk defa kullanılan cam pencerelerden dışarıya atılan bakışlar yaşanan coşkuyu paylaşıyordu. Geldiği bu şehir tanrılar mertebesinde bulunan Apollon'un birkaç asır önce doğup büyüdüğü topraklardı. Atını avluya bağladıktan sonra iki katlı villasına yöneldi. Beyaz mermerden oluşan villası heykel zarafetindeydi. Yukarıda alınlıkla, yanlarda kolonlarla süslü kapısından girmek için birkaç basamak merdiven çıktı. Villanın arka tarafında, binayı tartan zarif sütunların mağrur bakışları karşılamıştı kendisini. Bu sütunlarla çevrili atriumun, yazın içinde; kışın etrafında, konuklarla beraber yiyip içilecek, hoş vakit geçirilecek, önemli toplantılar tertiplenecekti. Diğer odalar, merkeze aldıkları atriumun etrafında siper gibi diziliyor, her daim hizmetine hazır bekliyorlardı. Duvardaki freskler gözleri, yerlerdeki mozaikler ayakları okşuyordu. İmparatorluğunu iki yıl boyunca buradan yönetecek imparatorun villasının duvarlarında

Figür 4: Kestel Maden Ocağı

Figür 5: Roma Havuzu

abartılı eğlencelerin kahkahaları yankılanacaktı. Şehri ziyaret etmek için konutundan ayrılan imparator tanrıların heykelleri ile onurlandırılmış forumda halkının dertlerini ve ihtiyaçlarını dinledi. Evlilik cüzdanı, tapu, kız ve erkek çocuklarının 12 yaşına kadar devlet tarafından okutulması gibi tarihte ilk defa burada uygulanan kararlarını bu sohbetler esnasında verdi. Şehrin etrafını kuşatan akşam güneşi, hamam vaktinin habercisiydi. Sokak pazarında satılan Kral Yolu ve İpek Yolu ürünlerini teftiş ettikten

sonra hamama yol aldı. Kendinden sonra, geçen onca zamana rağmen döneminin şatafatı bir daha yakalana mayacaktı.

KORKU

M.S. 8. yüzyılda çetin geçen din savaşları her yer gibi Anadolu'yu da etkisi altına almıştı. Eski kudretinden noksan Bizans İmparatorluğu, akın akın gelmekte olan Emevi saldırılarına karşı Anadolu'yu savunmakta aciz olduğu bir dönem geçiriyordu. günlerde gerçekleşen yıkım tarihe

tanıklık eden birçok eserin zaman yolculuğuna son verdi. Yaşanan bu gelişmelere kulak kabartan ama sessizce izleyen bir yer vardı: Günümüzdeki adı Gümüşler kasabası olan Dragia'ydı burası. Volkanik patlamalardan saçılıp milyonlarca yıl katmanlaşarak kayaçlaşan tüfler şekillendirilebilir bir zemin oluşturmuştu. Dönemin din insanları, rahip ve rahibeler, misyonları gereği bölgede kalıp dini faaliyetlerine alttan alttan devam ediyorlardı. Kaplumbağanın sırtını andıran tepeye kazarak kurdukları mesken, gizli arka bahçeleri idi. O günlerde Avrupa'dan çıkan bir grup dindar, uzun ve riskli yolculuğu sırasında Kudüs Hac Yolu üzerinde bulunan Gümüşler Manastırı'na konaklamak üzere yaklaşmaktaydı. Nihayet vardıkları tepenin etrafındaki kıraç ve ıssız arazide kendinden başka bir şey yoktu. Hiçbir hayat belirtisi barındırmayan ulu cüssesi istim üzerindeydi. Berrak gökyüzündeki dolunay ve parlak yıldızlardan başka ne bir ses ne bir renk vardı. Hayat, akmaya bir süre mola vermişti sanki. Grup liderinin belirli bir ritimde tıkladığı kaya parçası hareketlendi ve aniden bir kapı belirdi. Ayaklarına kadar uzanan pelerini ve alnını örten kapüşonuyla karşılayan kolcu,

Figür 6: Kemerhisar

kendilerini beklemekteydi zaten. Elindeki kandilin titreyen ışığıyla beraber koridoru bitirdikten sonra iç avluya çıktılar. Hemen girişte, ayaklarının altında dikkatlerini çeken bir karış çapındaki delikler, aşağı ile işitsel iletişimi sağlarken bir yandan da ışık ve hava bacası görevini üstlenmekteydi. Avlunun duvarlarını, ortada yanan ateşin, etrafında sohbet edenlerden sızan ışık demeti aydınlatıyordu. Başlarından geçen badirelerden bahsederek muhabbete katılan grubun sesine duvarlarda oyulu güvercinliklerden ara sıra havalanan güvercinlerin şakırtısı eşlik ediyordu. Avlu, dört cepheden de kaya oyma yapılara bağlı bir merkez konumundaydı.

Ateş başında edilen kısa bir muhabbetin ardından ibadet için kuzey kapısına yöneldiler. Girdikleri dar bir tünelin sonunda kapı olarak karşısına çıkan silindirik değirmen taşı, alınan tedbirin dozunu göstermekteydi. Ardından girdikleri ikinci koridor aşağıya meyilli ve daha dardı. Kapıların ardından çıkan odalar, odaların ardından çıkan kapılarla bitmeyen bir döngüye girmişlerdi. Sonunda yağ kandillerinin is bıraktığı tonoz üst örtü eşliğinde kavisli bir dehlizle kiliseye vardılar. Zifiri karanlık olan mekânın barındırdığı duygu epey değişti. Artık gökyüzü kalmamıştı ve hissettikleri şey tanrıya sadece kendi iç dünyalarından ulaşabilir olmalarıydı. Başlığı ve freski ihmal edilmemiş dört büyük kaya oyma sütunla basıyordu yere. Yunan hac planında olan kilisenin kubbe şeklindeki üst örtüsü ve duvarları fresklerle donatılıydı. İbadet ederlerken duvarda gördükleri figürler arasından kendilerine gülen bir çift göz olduğunu fark ettiler. Günahlar için af dileyen Meryem Ana'nın teskin edici bakışları, iç huzurlarını yerine getirip moral seviyelerini yükseltti. Dünya üzerinde, buradan başka hiçbir duvardan gülmeyecekti ümmetine. İbadet bitti, dinlenmek için odalara geçme zamanıydı. Bölümler, avluya olan yolların yanı sıra kendi aralarında

Figür 7: Gümüşler Manastırı

Figür 8: Gümüşler Manastırı

da gizli geçitlere sahipti. Yerin altında iki gizli kat daha bulunmaktaydı. Toplantı odaları, çilehane, sarnıç, yemekhane ve su kuyularının yanında konaklama kısımlarına da bu esrarlı geçitlerle ulaşılabilirdi ancak. Büyük bir ihtimamla ulaşılan mahrem yerler gece için güven verse de yolculuğun kalan kısmının ne derece bir güçlüğe sahip olduğunu söyler gibiydi.

SEVGİ

1223'te Anadolu Selçuklu Devleti Alaaddin Keykubat ile en güçlü döneminde Anadolu'da hüküm

sürmekteydi. Anadolu'ya yerleştikten sonra en büyük mücadelesi bu topraklarda kalıcı olmak olan devlet, kurulacağı yerleri ihtiyatla seçmesi gerekiyordu. Zira yeni geldiği topraklar dört bir yandan saldırıya hazır taze düşmanlarla doluydu. Kalenin yeri, kalanına yukarıdan bakan Alaaddin Tepesi olarak tayin edildi. Tepeye yerleşen kalenin etrafı süzen bakışları, şehrin sınırlarına daimî nezaret etmekteydi. Aşırı ciddiyetini, güney ve doğu eteklerinden teraslanarak dökülen hanelerin şenliği dengelemekteydi. Kol kola durarak birbirine dayanak oluşturan evlerin arasından aşağıya akan

Figür 9-10: Alaaddin Cami

yolların kenarında edilen içtenlikli muhabbetlere herkesin davetsiz katılım hakkı bulunurdu. Haneler kadar fertler arasındaki samimiyet de bitişik nizamı. Farklı seviyelerdeki bitişik damların arasından su sızılmıyordu. Şehrin nabzının attığı yer ise batısında bulunan, tıka basa insanla dolu bedestendi. İçine girilen insan selinin arasında kaybolmamak için çaba gösterilmesi gerekirdi. Burada, günümüzde soyu neredeyse tükenmekte olan dokumacılık, çömlekçilik, çancılık, palancılık, bıçakçılık, keçecilik gibi el sanatlarının yanı sıra taş işçiliği de bulunmaktaydı. Tezgâhlardan çıkan seslerin oluşturduğu armoni, insan seslerine karışmaktaydı. Hengâmenin içinden gelen bir elçi, taş işliğinde kardeşi Gazi ile çalışmakta olan Sıddık Usta'ya, dönemin sancakbeyi olan Zeyneddin Beşare tarafından emredildiğini ilettili. Kale sınırlarını arşınlayan merdivenleri eli ayağına dolaşarak birer ikişer tırmanırken kızına âşık olduğu paşanın kendisini çağırma nedenini anlamaya çalışıyordu. İşin aslını öğrendiğinde,

yaşadığı heyecanın yerini melankoli almıştı. Sultanın gözüne girmek isteyen paşa, kendisine atfedeceği bir cami yaptırmak istiyordu. Emir üzerine kardeşi ile işe koyulan Sıddık Usta güneyde iç kaleye bir arkadaş için inşaata başladı. Uzun bir uğraşın sonunda Alaaddin Cami, tepedeki yerini aldı. Yapımında kullanılan sarı ve boz renklerdeki trakit taşının oluşturduğu tekdüzellikten uzak damalı cephesi, keyfini yansıtmaktaydı. Her yerden görünen mukarnaslarla süslü minaresinin taş külâhı şehrin pusulası olmuştu. Kendisi ile birlikte planlanarak kuzey doğusuna dahil edilen bu minareden okunan ezan sesleri şehrin dar sokaklarında süzülürdü. Kavsaralarla süslü doğudaki taç kapısı ve kuzeyindeki bey kapısı gelenleri karşılamak için giyinip kuşanmıştı. Aslan başı çörtlenleri ise hükümdarın gücüne övgüde bulunmaktaydı. Fakat dışarıdan görünen neşesinin ardında başka bir kimlik barındırmaktaydı. İçine girildiğinde dışarıdaki cümbüş yerini ağırbaşlı dinginliğe bırakır; kalın duvarları ile tıpkı mimarı gibi

derin bir sükûn haline bürünürdü. Dilimli kemerlerinin, yere sıkı sıkı basan, geometrik figürlerle süslenmiş ayakları namaz sonlarında tespih ikram ederdi gelenlere. İçerisindeki keder, merkezindeki aydınlık fenerinin altına gelindiğinde bir anlık hafiflerdi. Güney duvarına gömülü mihrap ve taş minber, üzerindeki mukarnasları en güzel bey mahfiline gösterirdi. Fakat bu camiyi dünyada eşsiz yapan şey, sancakbeyinin kızına olan umutsuz aşktı. Karşılık alamayacağını bilen Sıddık Usta, aşkını taç kapısına naksettiği silüet ile sonsuza taşıdı. Yaz aylarında, güneş, saçları örgülü bir kızın silüetini oluşturmak için uğrar Niğde'ye.

KONAKLAMA

1637 kışı, sınır komşusu Safevi devletinin Bağdat'a yaptığı tacizler, 4. Murat'ı bir sefer düzenlemeye mecbur bırakmıştı. İki aylık disiplinli bir yürüyüşün sonunda sarp vadileri geçerek Niğde'nin Ulukışla ilçesine yaklaşılmaktaydılar. Attıkları her adımda çıtırdayan gümüş rengi

buz tabakası sükûtu bozan yegâne sesti. Ruh halleri yolculuğun nedeni dolayısıyla hava kadar pusluydu. Karşılarına çıkan gri kesme taştan yapılmış, beti benzi atmış, solgun kervansarayda tek yaşam belirtisi tepesindeki baca ormanından çıkan kesif gri dumandı. Askeri kışlak olarak da kullanılan bu kervansarayı, 22 yıl önce Öküz Mehmet Paşa yaptırmış ve kendi ismini vermişti. Arasta, tabhane, imaret, hamam, kiler, cami, şadırvan ve iki ahır bulunan kervansaray, ortasında büyükçe iç avlusu olan dikdörtgen planıyla gelenlere sadelik vadediyordu. Mekân akışkanlığını sağlayan dikdörtgen çerçevedeki geniş koridor, gelen geçeni bıkmadan izler; kaybolanlara yol gösterirdi. Kendini ayazdan içeriye zor atan orduyu, hanın ağası karşıladı. Ardından bir grup er de ahırlara atları yerleştirdikten sonra zaman kaybetmeden girdiler içeriye. Gökyüzündeki yıldızların perdesi aralandığında, kimse dışarı bırakılmayacak şekilde kapandı kapılar.

İlk seferine çıkan bir piyade, olan biteni anlamlandırmaya çalışıyordu. Mumların sarı ışığıyla aydınlanmış loş koridordan, odabaşı ve beraber kalacağı 3 arkadaşı ile tabhaneye yürüdü. Odanın başına gelindiğinde verdikleri çeyrek kuruşu alan odabaşı keyifle açtı odayı. Yerleştikten sonra ihtiyaçlarını gidermek için odasından çıktığında, dışarıdan gelen tipi sesleri içinde bulunduğu ortamın kıymetini hatırlatıyordu. İmarethanede karnını doyurduktan sonra biraz kafasını dağıtmak için beşik tonozun örttüğü sivri kemerlerin altından güneydeki arastaya geçti. 23 dükkânlı arasta, üstü örtülü bir sokak gibiydi. Bu dükkânlarda mallarını pazarlayanlar ise orada konaklayan kervan yolcularıydı. Ufak bir gezintinin ardından üzerindeki yorgunluğu gidermek için تنها bir koridordan geçerek hamama girdi. Peştamalı kuşandıktan sonra duvarlardaki eyvanların altında bulunan sekilerden birine oturdu. Gümüş tasından

Figür 11: Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı

dökülen sıcak suyun şırıltısı, duvarlardan yankılanıyordu. Ortada bulunan Sekizgen hamam taşının üzerindeki kubbeyi delen sekiz adet ışık gözü, yoğunlaştırdığı damlalarla ağlıyordu. Ardındaki derin karanlığı yattığı yerden uzun uzun izledikten sonra ruhunu dinlendiren hamam sefasının yeterli olduğuna kanaat getirdi. İyi bir terapi sonrası odasına geçti ve ocakta yanan ateşin başında, oda arkadaşları ile beraber hayallerini tazeledi. Hac ve sefer güzergâhları üzerinde bulunan bu külliye, her ihtiyacı karşılayan bir şehir gibiydi. Faruk Nafiz Çamlıbel'e Han Duvarları şiirini yazdıracak olan bu handa, sürekli değişen insanların yarattığı ilişki ağı, her defasında yeni bir dünya oluşturmaktaydı.

HAYAT

20.yy Niğde'sinde yaşayan evin hanımı verimli topraklarının olduğu bağından tek tek kopardığı üzüm salkımlarını sepetlerine topluyordu. Tepesinde duran güneşin kavurucu sıcaklığı, yaptığı işin yeterli olduğunu söylemekteydi. Haklı olduğunu düşünerek dönmeye karar verdi. Bahçe duvarlarının

ve evlerin arasında kalan daracık yollardan evinin yolunu tutmuştu. Yolun sınırlarını, nizami aralıklarla dizili yeşil kavak ağaçları oluşturduğu esnada, sıcak ve kuru hava serin bir oksijen yumağına dönüşüyordu. Hafif bayır ve kıvrımlı rotası zaman zaman çatallanarak yeni güzergâhlar çiziyordu. Bu dar sokakların arasında yer yer bulunan küçük meydanlarda edilen sıcak sohbetlerin yanından birkaç söz ile eşlik etmeden geçmiyordu. Serinliği, bazen de karşılıklı duran cumbaların altından geçerken buluyordu. Neredeyse her evde bulunan bu cumbalar evlerin sokağa dönük yüzleriydi. Olan biteni dinleyemeyen zemin kattaki sağır cephelerin merakını etrafa dikmiş gözleriyle bu cumbalar giderirdi. Pencereden pencereye sohbetlerin altından geçerek sonunda ağaç denizinin içinde yüzen Kayardı Mahallesi'ndeki evinin sokağına gelmişti.

Sepetlerini, 2,5 metre yüksekliğindeki avlu duvarında bulunan çift kanatlı ahşap kapısının önüne bıraktıktan sonra tunçtan yapılan halka kapı tokmağını tıklattı. Ahşap kuşakları

Figür 12: Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı

ayrılmaz bir parçasıydı; bu nedenle ona en yakın oldukları yer olan avluya hayat diyorlardı. Hemen karşısında duran su kuyusu da bir nevi hayat pınarları oluyordu. Bakır kova ile çektikleri su, toprak testilerden servis edilerek kana kana içilirdi. Elindeki üzüm sepetlerini hayatın köşesinde bulunan tandırın yanına koydu ve pekmez yapmak için evin yarım kat altındaki kilerden yakmak üzere biraz odun aldı. Şarap, sirke ve pekmez gibi temel gıdaların besin kaynağı olan üzümün önemi burada oldukça büyüktü. Yardıma gelen görümcesi, hayatta hararetle oyun oynayan çocukları, yanacak ateşe karşı dikkatli olmaları için uyardı. Oldukça kalabalık olan evin içinde geniş ailesi ile birlikte yaşamaktaydı. İşler bitti ve eve girme vakti geldi. Yöresel kahverengi taşlardan oluşan kerpiç

Figür 13: Kayardı mahallesi

ve demir perçinleri ile kale kapısını andıran anıtsal kapıyı açan eltisiydi. Buradaki evler, çetin iklim koşulları sebebiyle dışarıya somurtkan

bir çehre takınırken içeride epey civeleklerdi. Kapıdan içeri girdiğinde kendisini karşılayan ilk yer, avluydu. Doğaya olan sevgi, yaşamlarının

damlı ev, topraktan yükselmiş gibiydi. Döşemeleri dışarıdan okutabilen ahşap hatıllar ise yapının içine

Figür 14: Kayardı mahallesi

yerleştiği kitap raflarını andırmaktaydı. Beş altı basamaktan oluşan uçları erimiş taş merdiveni çıkarak hanaya ulaştıktan sonra karşısına çıkan kapı, üzerindeki pencere ile hemen arkasındaki taşlığı aydınlatıyordu. Evin içine girdikten sonra büyük bir kapıyla girilen sofa, yazın hayatta geçirilen güzel vakitlere kışın devam ettikleri ana mekânlarıydı. Sofadaki eyvanların altında, duvarlara dayalı sedirlerde ağırıyorlardı misafirlerini. Minderleri kaldırdıktan sonra sedir olarak kullandıkları elma sandıklarının içinden çıkardıkları çalgılarla eğlence başlandı. Edilen muhabbetler, söylenen şarkılar, yükselerek gökyüzünde neşe bulutları oluştururdu. Ataların yüzlerce yıl önce Orta Asya steplerindeki çadır kültürünün tekrar hayat bulduğu yerdi sofalar. Gilve denilen küçük nişlerdeki gaz lambaları geç sönerdi böyle günlerde. Evin içindeki ahşap merdivenden üst kattaki odalara geçilip duvarlardaki nişlerde bulunan ahşap kapaklı yüklüklerden çıkarılan eşyalarla yataklar hazırlandıktan sonra, gün sona ererdi.

Günümüzde, insanlar arasındaki samimiyet ve dayanışma binlerce yıllık bir geleneğin tezahürü niteliğinde.

Tarihimizin başlangıcında başımızın bir hayli dertte olduğu tabiat ile olan muhabbetimiz, türlü zorluklardan geçerek kontrollü bir şekilde ulaşılan en samimi halini biraz geride bırakmış durumda. Gerekli duyarlılık gösterildiği takdirde tarafların karşılıklı kazandığı bir ilişki. Umarım zor kazanılan bu dostluğu zedeleyerek tekrar aynı meşakkatli yollardan geçmek üzere tarihin başına dönmek durumunda kalmayız.

Görsel Kaynaklar

Figür 1: <https://i.pinimg.com/originals/d1/39/1b/d1391bf2629a1026f210adca1bf3a9d0.jpg>

Figür 2: <http://www.dogakolik.com/nigde/golludag/>

Figür 3: <http://www.adanadan.biz/icerik.asp?ICID=88>

Figür 4: <https://www.youtube.com/watch?v=vPHOMzQv6As&list=LLv2HphwMSG9gbRSOP35Wjpg&t=0s&index=29>

Figür 5: <https://lafmacun.net/Liste/nigde-antik-roma-havuzu-hakkinda-bilgiler>

Figür 6: <http://www.kemerhisar.bel.tr/>

Figür 7: <http://www.gumusler.bel.tr/gumusler-manastir>

Figür 8: <http://www.gumusler.bel.tr/gumusler-manastir>

Figür 9: <https://www.dunyabizim.com/portre/alaaddin-camiinin-kapisindaki-sirne-h8799.html>

Figür 10: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=84942>

Figür 11: <http://www.nigdekulturturizm.gov.tr/TR-74361/ulukisla-okuz-mehmet-pasa-kulliyesi.html>

Figür 12: <http://www.nigdekulturturizm.gov.tr/TR-74361/ulukisla-okuz-mehmet-pasa-kulliyesi.html>

Figür 13: <https://www.nenerede.com.tr/ilan/kayaardi-baglari/>

Figür 14: <https://www.google.com/maps/@37.9793064,34.6638911,3a,75y,285.38h,90.85t/data=!3m6!1e1!3m4!1s88DJUmdvZ16FJVgNt8mPdQ!2e0!7i13312!8i6656>

Erhan Ahmet Ünver

Mimar

erhanahmetunver@gmail.com

*Bu yazı,
KTMMOB Mimarlar Odasının
düzenlemiş olduğu 2018 Mimarca
Mekân Anlatımı Kompozisyon
Yarışması katılımcılarının temaya
uygun görülen eserleri
arasından seçilmiştir.*

KAYIP KENTİN YENİDEN-KURGUSU: MEKÂN(LAR)IN ÜSTÜNDE BİR KENT MEKÂNI

Cemre Öner Türk

Anadolu'nun merkezinde konumlanmış, tarihi MÖ 2000'li yıllara dayanan Ankara; Hititler, Frigler, Lidyalılar, Farslar, Galatlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar tarafından fethedilmiş, fakat Roma dönemi öncesine ait yapıları ayakta kalamamıştır. Roma Ankyra'sından günümüze kadar gelen süreçte farklı uygarlıkların ve hâkim güçlerin sürekli olarak değişim ve dönüşümüne ev sahipliği yapmış olan Ankara, bu etkileşim geçişlerini yansıtan bütüncül ve birleştirici bir yapıdan yoksun kalmıştır. Dolayısıyla, bu tarihsel süreçte politik erklerin önemli bir temsil aracı olarak şekillenen kenti Foucault'un Discipline and Punish kitabında vurgu yaptığı baskı- beden ilişkisi üzerinden okumak mümkündür. Bir başka deyişle, Ankara kentinin okumasını, baskının ana hedefi olan beden üzerinden yaparsak, bir beden olarak Ankara, yalnızca mimari yapıların değil; doğal, tarihi, kentsel, sosyal ve politik oluşumların da Fukodyen bir "sökme, ortadan kaldırma" işlemine uğradığı bir formasyon olmuştur. Dolayısıyla kent belleğinin bir kısmı kaybedilmiş, bir kısmı da 'pasifize' edilmiştir. Bu metin, Roma Ankara'sını, günümüze uzanan sürecini dahil ederek, yeniden kurgulamaya yönelik bir yaklaşım üzerinden, pasif belleği 'aktive' etmeye yönelik bir çalışma kapsamında Ankara için kilit taşı görevi görecek bir kentsel mekân önerisi ve incelemesi sunmaktadır.

Bir Kurgu Nesnesi Olarak 'Doğa'

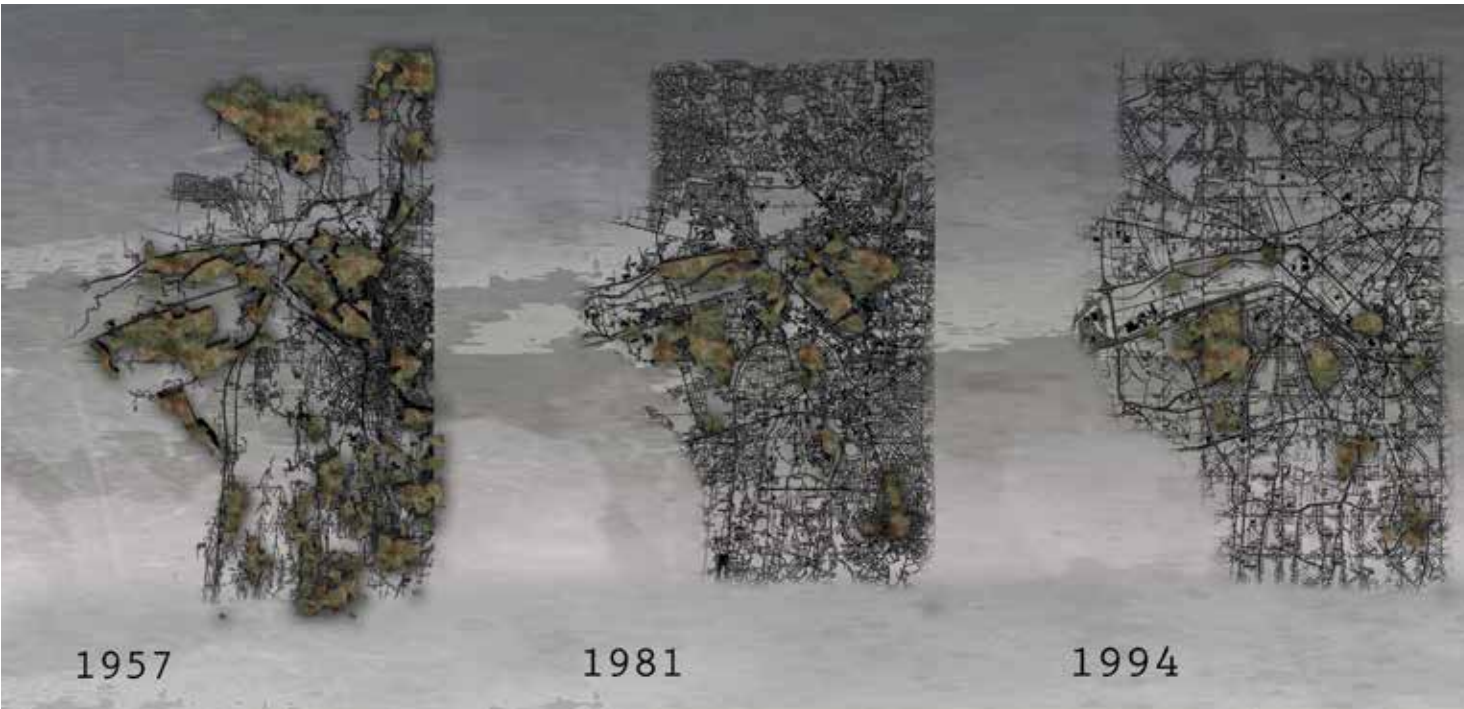
Ankara'nın topoğrafik konfigürasyonunda çok sayıda dere yatağı bulunur ve dere kenarları ekim için verimli alanlar olmuştur. Doğal oluşumların yanı sıra, cumhuriyetin başlarında yapılan ağaçlandırma çalışmalarıyla doğa, kentsel yapı içinde belirgin bir yer edinmiş; fakat bilinç(siz)li olarak tahrip edilip kent manzarasından silinerek yok edilmiştir (Figür 1-2). Doğanın aktif bir elemanken pasivize edilmesi, şehrin yalnızca görsel bütünlüğünü tahrip etmekle kalmayıp, aynı zamanda kamusal alan algısı, günlük aktiviteler ve sosyal entegrasyon tipolojilerinin de altüst olmasına sebep olmuştur. Bu nedenle, yeni kurgunun ilk aşaması, doğayı farklı dönemlere ait mimari yapılar, oluşumlar ve alışkanlıkları birbirine kenetleyen bir aktör olarak kullanarak, kent strüktürünü yeniden planlamaktır. Böylece, kentin birbirinden kopuk yapılanmalar yerine bir bütün olarak hareket edebilmesi ve gelecekte yapılabilecek olası temel müdahalelerin önünde yekpare ve güçlü bir şekilde durabilmesi öngörülmektedir.

Kent Strüktürü

Roma Ankyra'sına bakıldığında, kalıntılar, şehirde iki farklı yönelme aksına işaret etmektedir: İlki kuzeybatı- güneydoğu yönünde uzanan organik aks; diğeri

Figür 1: Kaybolan 'Mavi'- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 2: Kaybolan 'Yeşil'- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

ise daha sonradan eklendiği tahmin edilen kuzey- güney yönünde uzanan akstır. Günümüz Ankara'sında her iki yönlenmenin de dengesiz ve karmaşık bir düzen içinde de olsa baskınlığını koruduğu görülmektedir (Figür 3-4). Bu çalışmanın izlediği yol gereği, Roma kalıntıları, 'yardımcı referanslar' olarak, kendinden sonraki dönem oluşumlarını yeniden kurgulayabilmek ve geçmişle 'olduğu gibi' etkileşime geçebilmek için esas yerlerinde bırakılmıştır. Sonraki dönemlerle birlikte kompleks ve düzensiz bir oluşuma sahip olan kent aksları ise farklı bir bakışla değerlendirilecektir.

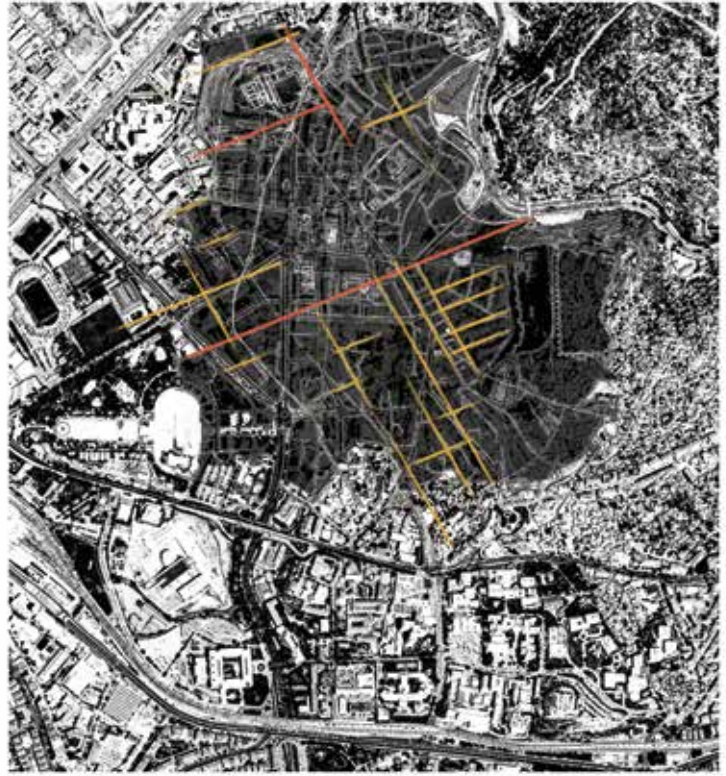
Yeniden Kurgulama Yöntemi

Anlatılanların ışığında gelişen çalışmada, Ankara'nın yeniden kurgusu üç aşamadan oluşmaktadır: farklı zamanlarda oluşmuş derelerin ve yeşil alanların geri kazanılmasını ifade eden doğanın 'aydınlanması'; farklı zaman periyodlarına ait önemli doğal alanların birbirine bağlanmasına karşılık gelen doğanın kenetleyici eylemi ve bu doğal alanlar arasında, kenetleyici hareket sayesinde, şehri bir bütün olarak kapsayan bir ana kent aksının oluşması.

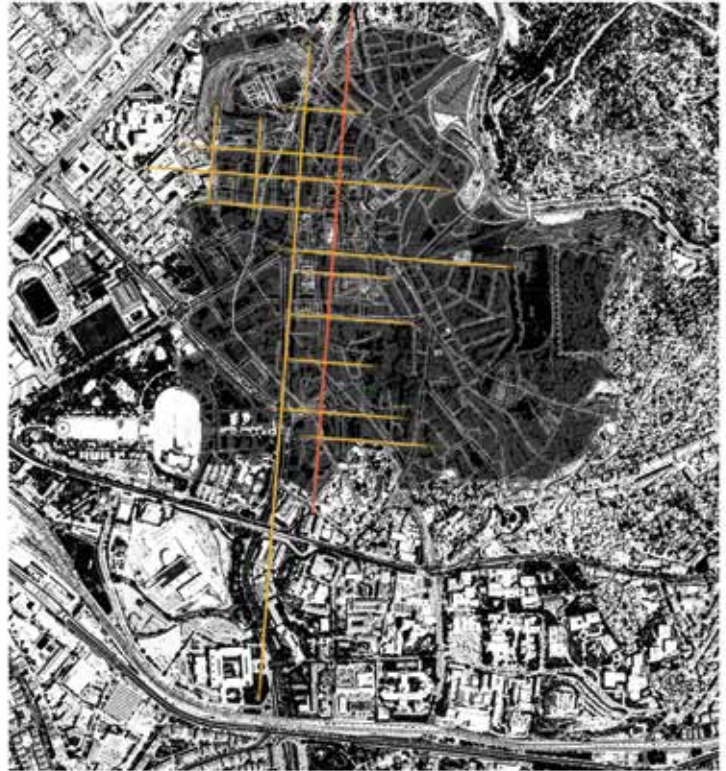
Roma Ankara'sı sınırları kapsamında, doğanın 'aydınlanması'; var oldukları süreçte kent içinde etkin olan Millet Bahçesi, TBMM Bahçesi, Cumhuriyet Bahçesi, Bent Deresi ve İncesu Deresi'nin kente yeniden kazanımını sağlamıştır. Doğanın kenetleyici eylemi, doğa açısından farklı zaman dilimlerinin sembolleri olan Bent Deresi ile çevresinde oluşmuş yeşil alanlar ve Gençlik Parkı arasında somutlaştırılmıştır. Yani kentin ana aksı da belirtilen bu yeşil alanların arasında konumlanmıştır. Böylece bu alanlar, kentin ana aksı üzerinde, karşılıklı iki ana baki

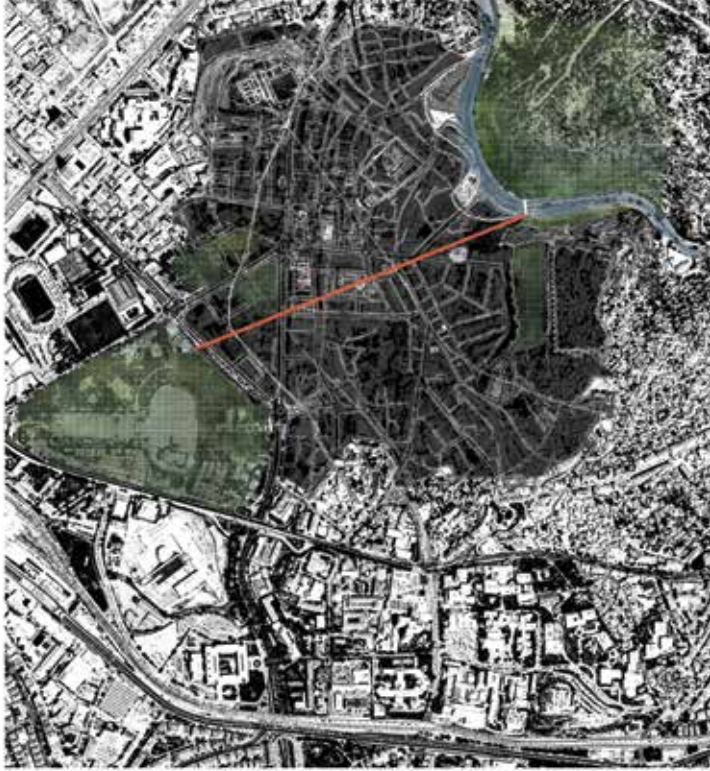
noktası olarak çalışmaktadır. Farklı dönemlere ait bu bakı noktalarının iki uçta konumlanmış olması ve aralarında kalan alanda oluşan ana aksta bağımsız bir zaman çizelgesine oturan yeni bir yeşil hat tanımlamaları, doğanın zamansız bir konsept olarak 'aydınlanmasını' sembolize etmektedir (Figür 5). Buradaki yaklaşım, Manfredo Tafuri'nin Giovanni Piranesi'nin 18. yüzyılda yapmış olduğu Campo Marzio çizimlerine getirdiği kritiğin ışığında kurgulanmıştır. Campo Marzio planında tarih kavramına başlangıç için bir referans noktası olarak

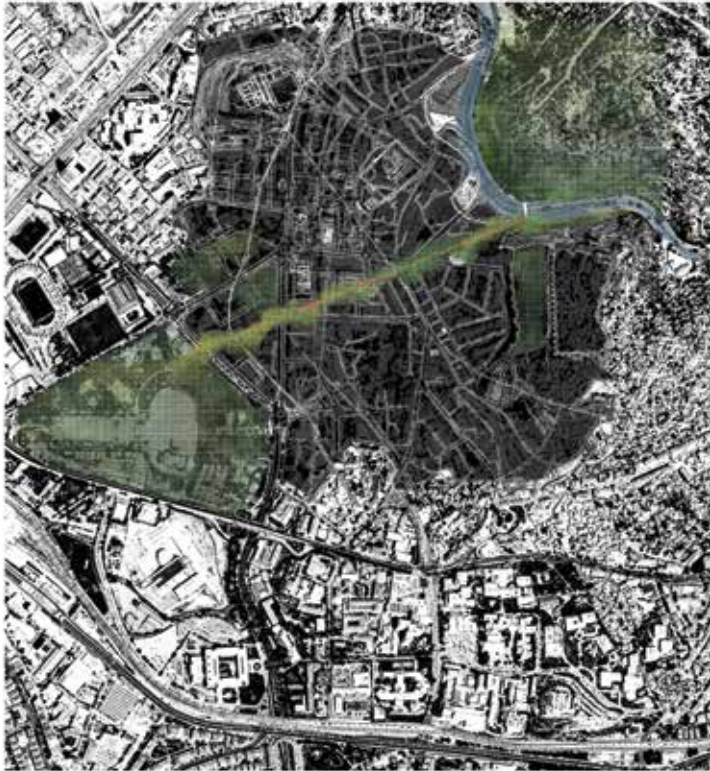
Figür 3: Kuzeybatı-Güneydoğu Aksı (Organik Aks)- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 4: Kuzey- Güney Aksı- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 5: Doğanın zamansız bir konsept olarak aydınlanması- illüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

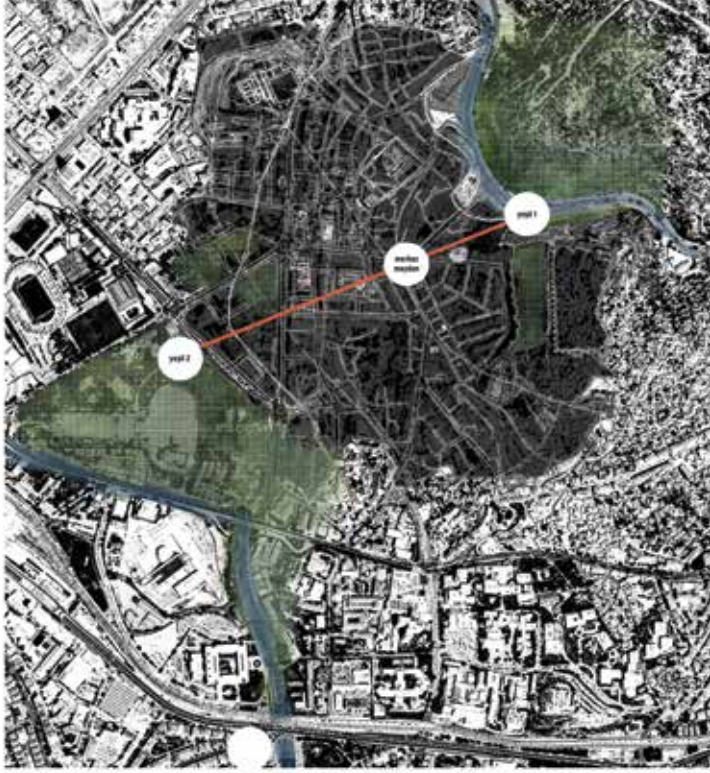
Figür 6: 'Doğa' kavramının günlük yaşamın akışına entegrasyonu- illüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

yaklaşan Piranesi, farklı dönemlere ait yapıların manipüle edilerek ya da edilmeden bir arada kullanımı ile zaman kavramını etkisiz kılmış; tarihi referansları kullanarak ürettiği tipolojiler ve onları bir arada kullanma şekliyle statik çizimler üzerinde 'zamansız' ve 'sonsuz' algısını mümkün hâle getirmiştir.

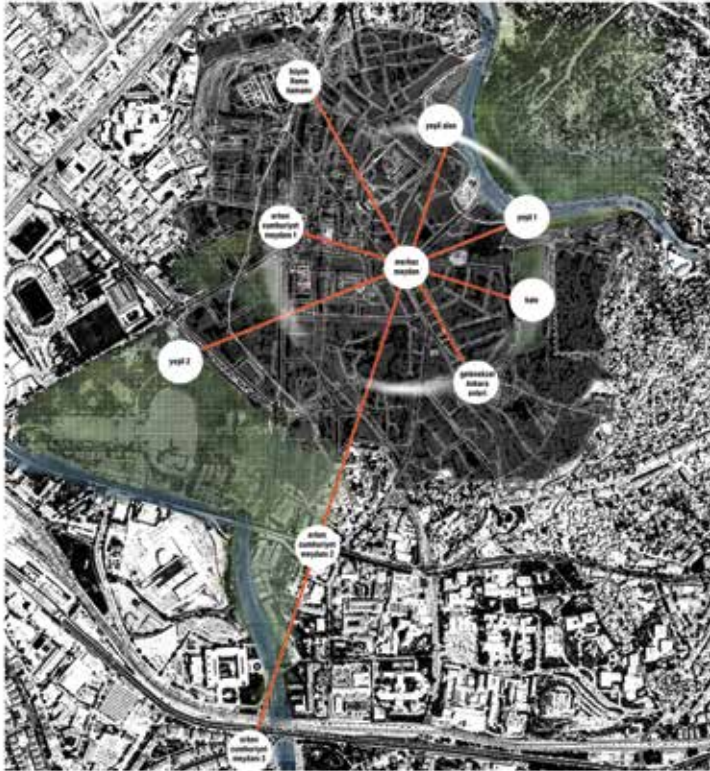
Üretilen bağlayıcı aks, sadece iki ayrı yeşil bölgeyi birbirine bağlamakla kalmayıp aynı zamanda 'doğa' kavramını günlük yaşamın akışına entegre etmektedir (Figür 6). Yani, 'doğa' rutin yaşantının dayattığı kompozisyonda verilen bir 'es' olmanın ötesinde, kompozisyonu kurgulayan temel strüktürel araç olmuştur. Dolayısıyla, günlük hayatı yeniden şekillendirme ve tanımlama çabası, ana aksın temel karakterlerinden birini oluşturmaktadır. Bu karakter, mimariyi bir 'sosyal temas mekanizması' ve oynama, keşfetme, deneme adına yeni rotalar yaratmak için var olan bir araç olarak ele alan 'sitüasyonist' kuramı takip etmektedir. Böylece ana aks, Ankara'da Roma döneminden günümüze kadar yer bulmuş olan 'sosyal temas' sembollerini temsil eden Küçük Tiyatro, Sergi Evi, Ankara Palas, Ankara Halkevi, Taşhan, Salt Ulus, Roma Tiyatrosu gibi önemli yapıların yanında Ankara Birası büfeleri, sanatçı ve şairlerin uğrak noktaları haline gelen Üç Nal, Yeni Hayat Lokantası gibi şehrin değerli etkileşim ve durak noktalarının bir araya gelerek oluşturduğu bir 'asamblaj' olarak üretilir.

'Persona'nın [Kent Aylakgezeri (Flâneur) Üzerinden] Yeniden Tanımlanması

Ana akstaki "etkileşim mekânlarının" mevcudiyeti ve bir araya getirilme şekilleri, aynı zamanda yeniden kurgulanan şehir içindeki insanı ifade eden 'persona'nın, çalışmayı ve üretmeyi bir yaşam biçimi olarak benimsemiş olan Homo Faber'den, tam anlamıyla zıt karaktere sahip, önceliği yaratıcılık, eğlence ve oyun

Figür 7: Merkez Meydan- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

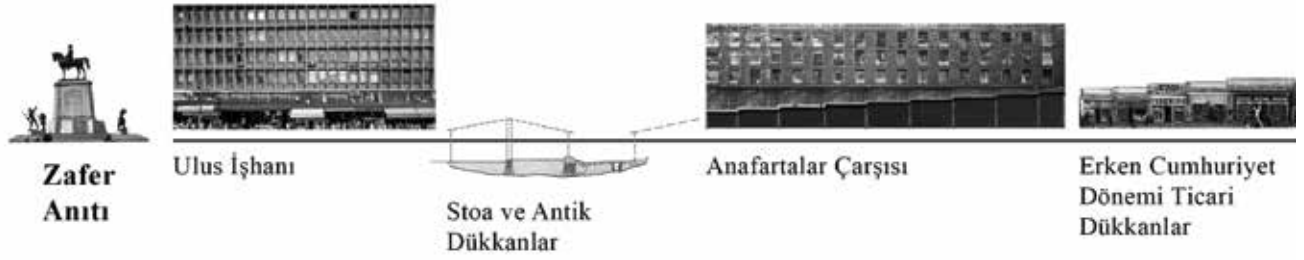
Figür 8: Dairesel Yapı ve Meydan İlişkileri- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

olan Homo Ludens'e dönüşmesini vurgulamaktadır.

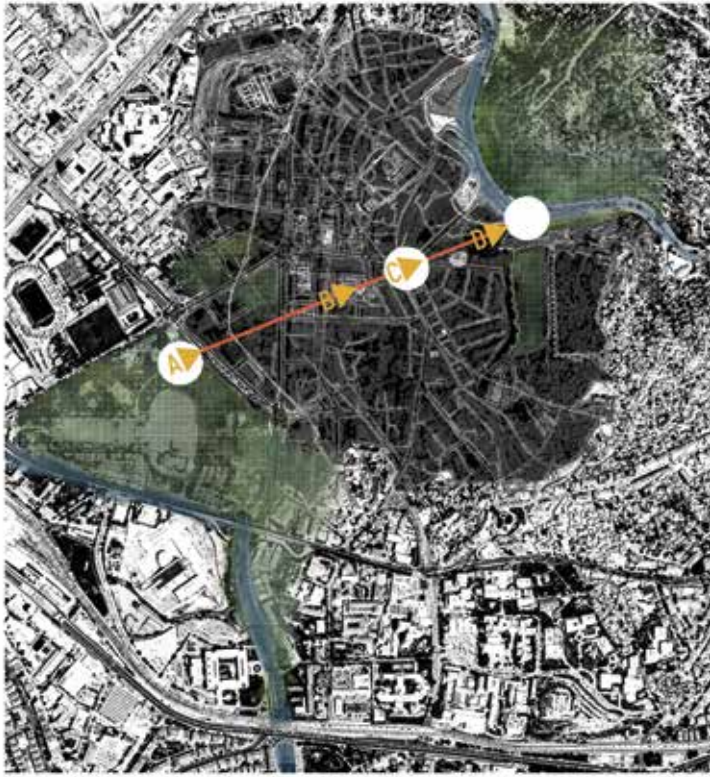
Bu yeniden kurgulamanın "günlük yaşam" kavramı üzerindeki yorumu, Walter Benjamin'in ortaya attığı bir mefhum olan "kent aylakgezeri (flâneur)" varlığının, günlük yaşama yaklaşımı ve muamelesinin farklılığı sebebiyle altını çizmektedir. Kent aylakgezeri, gündelik hayata kendi yaratıcı alanı olarak yaklaşır ve sanatı, Homo Ludens özelliklerine benzer şekilde, sürekli olarak günlük yaşamda tutmaya çalışır. Bağlayıcı, diğer bir deyişle, kenetleyici aksın "zamansız" konseptine benzer şekilde, bir kent aylakgezeri olma hali de zamanın geçici terklerini/ kopmalarını gerektirir.

Yeni kent kurgusu birçok küçük meydandan oluşmaktadır. Ana aksın ortasında ise merkezi bir meydan yer almaktadır ve bu meydan, önemli yapılarla yönelmiş diğer akslara açılmaktadır (Figür 7). Roma Ankyra'sının yapısı, ana aksın yöneliminde korunduğu gibi, yeniden kurgunun merkez meydanın ortasında konumlandığı Julian Sütunu dışındaki mimari öğelerin esas yerlerinde kalması itibarıyla de korunmaktadır. Kurgulanan dairesel plan, her aksın merkez meydanda ve dolayısıyla Julian Sütunu'nda kesişmesine neden olmaktadır. Merkez meydanda konumlanan ve tüm aksların çıktığı görsel destinasyon noktası olan Julian Sütunu, Ankara'daki köklü Roma varlığını ve dolayısıyla kentin tarihi ve fiziksel başlangıç noktasını sembolize ederken, her bir aks merkez meydanda kesiştiği için, hangi aks üzerinden yürüdüğünden bağımsız olarak, kent aylakgezeri her koşulda Julian Sütunu'na bakan merkez meydana doğru yürümüş olacaktır (Figür 8).

Bu yeniden kurgu; şehri, bir tarihçesi olan ve mimari, doğal, sosyal ve politik öğelerle daimî etkileşim içinde bulunan bir 'süreç' ve 'ilişki' mekanizması olarak tanımlayarak,

Figür 9: Ticaret Aksı- İllüstrasyon yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 10: Ana Aks Montaj Sekansı Anahtar Plan- İllüstrasyon, yazar tarafından üretilmiştir.

kent aylakgezerinin şehrin diyalektik bir okumasını yapabilmesini sağlamaktadır. Örneğin, merkez meydanın bağlı olduğu meydanlardan biri, aks boyunca Julian Sütunu ile karşı karşıya bakan Zafer Anıtı'nın yer aldığı Erken Cumhuriyet Dönemi meydanıdır. Burada, belirli bir zaman, mekân ve değer oluşumu bu anlamda bir başka oluşum ile bağlantı içerisindedir. Bu iki meydan ve kale arasında üretilen aks, ticari yapılar

başlığı altında Roma döneminden günümüze kadar gelen sürece ait farklı dönemlerin alışkanlıklarını bir araya getirmektedir. Ticari yapıların bu konfigürasyonu boyunca, doğuştan gelen merakı ile kent aylakgezeri, ticari bir binanın kendini nasıl duvarlarını kaplayan sanat eserleri ile tanımlayabildiğini ve bununla ilgili olarak bir ticari binanın 'bakışı', Anafartalar Çarşısı'nda olduğu gibi, nasıl değiştirebileceğini; tarihi

han ve kervansaray avlularının iç- dış, kamusal-özel ilişkilerini nasıl etkilediğini ve düzenlediğini; Roma ve Erken Cumhuriyet Dönemi ticari yapı deneyimlerinin ölçek bakımından benzerliklerine rağmen nasıl farklılıklar gösterdiğini tecrübe edebilir (Figür 9).

Bir "Sekans" Olarak Kent Mekânı Roma Ankyra'sı sınırlarından yola çıkan ve Ankara'yı bir beden olarak ele alan çalışma, kentin farklı etkilerle oluşmuş eğreti yapısını problematiği olarak sunup, bütüncül bir yeniden-kurgulama önerisi sunmaktadır. Ana hatlarıyla çizilen kent kurgusu, kent ve aylakgezer ilişkisi üzerinden, üst ölçekte yekpare bir mekân olarak Ankara kent tasviri yapmakta. Çalışmadaki esas vurgu, yeniden kurgu şemasının önerdiği, 'kilit taşı' işlevinde bir kentsel mekân olan ana aksın farklı ölçeklerde incelenmesidir. Bu noktaya kadar kent ölçeğinde incelenen ana aks, Sergei Eisenstein'ın mimarlığı sinematik imajlar üzerinden okuyan çalışmalarından esinlenerek, alt ölçekte dört 'an'dan oluşan bir montaj sekansı olarak ele alınmıştır (Figür 10-11).

Ana aks, farklı dönemlerde var olmuş, 'situasyonist' yaklaşımın ön plana çıkardığı oynama, keşfetme ve deneme anahtar konseptlerini benimsemiş tekil mekânları üzerinde bulundururken; kendi başına tüm bu tekil mekânların üzerinde

Figür 11 a: Sekans A- İllüstrasyon yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 11 b: Sekans B- İllüstrasyon yazar tarafından üretilmiştir.

bütüncül bir kentsel üst mekân olma özelliği taşımaktadır. Oluştugu parçalarının üstünde bir 'sosyal temas mekanizması' olabilmesi, dayandığı kent kurgusu ile mümkün olmaktadır. Doğanın ve deneyimin kentin bir parçası değil; "günlük yaşamın" ontolojik olarak ta kendisi

olabildiği bu kentsel mekân önerisi, oluşumu noktasındaki, doğayı temel alan zamansızlık konseptini alt ölçek kurgusu ile de sürdürmektedir.

Bir kentsel mekân olan ana aksın kolaj çalışmaları ile yapılan temsili, kent aylakgezerinin (flâneur) şehirdeki

karakteristik eylemi ile sürekli yeniden şekillenen "günlük yaşam" kavramı üzerinden Ankara için kurgulanan bir an; dahası bir sekans dizimi yaratmaktadır. Bu montaj sekansı ise, zamanın ve mekânın deneyim dışında ve deneyimden önce var olmadığı; deneyimin yaşayan dokudan ayrı düşünülmemeyeceği bir ilişkisel ve diyalektik yaklaşımla oluşturulan ana aksı tecrübe etme yollarından sadece birini temsil etmektedir. Yaratılan sekansta görülen, Ankara'nın "sökülmüş, kaybolmuş, saçılmış" olan değerlerinin, Tafuri'nin Pirane'si okumasından esinlenen bir yaklaşımla, kentin 'yıkıcı' dilinin yarattığı sınırların ötesine geçen "hayali bir dil" yaratarak hayata döndürüp 'aktive' edilmeye çalışılmasıdır. Bu noktada, yaratılan her yeni dilin kendi önüne geçilemeyen kurallarını ve sınırlarını üretmesi paradoksu, bir konsept olarak "zamansızlık" kavramının hakimiyeti ve kent aylakgezerinin 'sitüasyonist' yaklaşımla "gündelik hayat ideolojisinden" özgürleşmesi öngörüsüyle kırılmaya çalışılmıştır.

Kaynaklar

Altınyıldız Artun, N., ve Ojalvo, R. (2012), Arzu Mimarlığı: Mimarlığı Düşünmek ve Düşlemek. İletişim Yayınları, İstanbul.

Bayraktar, A. N. (2016), "Başkent Ankara'da Cumhuriyet Sonrası Yaşanan Büyük Değişim: Modern Yaşam Kurgusu ve Modern Mekânlar". Ankara Araştırmaları Dergisi. Canpolat, E. (2014), "Method and Flâneur in Walter Benjamin." Moment Journal.

Cengizkan, A. (2004), Ankara'nın İlk Planı: 1924-25 Lörcher Planı, Kentsel Mekân Özellikleri, 1932 Jansen Planına Ve Bugüne Katkıları, Etki Ve Kalıntıları. Kızılay, Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı.

Eisenstein, Sergei M., Bois, Y. A., ve Glenny M. (1989), "Montage and

Architecture.” Assemblage.

Foucault, M., ve Sheridan A. (1977),
Discipline and Punish: The Birth of the
Prison. Penguin Books, Londra.

Harvey, D. (1996), Nature, and the
Geography of Difference, Cambridge,
Massachusetts: Blackwell Publishers.

Kadioğlu, M. ve diğ. (2011), Roma
Döneminde Ankyra. Yapı Kredi
Yayınları, İstanbul.

Sargın, G. A. (2004), “Displaced
Memories, or the Architecture of
Forgetting and Remembrance.”
Environment and Planning D: Society
and Space.

Sadler, S. (1999), The Situationist City.
Cambridge, MA: MIT Pr.

Tafari, M. (1990), The Sphere and
the Labyrinth: Avant-gardes and
Architecture from Piranesi to the
1970s. Cambridge, MA: MIT Press.

Tunçer, M. (2014), “20. Yüzyıl
Başlarında Tahtakale, Karaoğlu
Çarşısı ve Taşhan’dan Ulus Merkezi’ne
Dönüşüm”. İdealkent.

Figür 11 c: Sekans C- İllüstrasyon yazar tarafından üretilmiştir.

Figür 11 d: Sekans D- İllüstrasyon yazar tarafından üretilmiştir.

Cemre Önerürk

Mimar

cemreonerturk@gmail.com

ÖZET

Afet ve acil durumda, mekân içi tahliyenin gerçekleştirilmesi için bina içi kaçış yollarının planlanması gerekmektedir. Kaçış yolları tasarımının sadece yapısal ölçekte ele alınması; mekân içi tahliyeyi zayıflatıcı bir durum oluşturmaktadır. Acil durumun karakterine bağlı olarak gelişen ve değişen tahliye sistemi, statik olmayan kullanıcı hareket ve yönelimi ile doğrudan ilişkilidir. Bina içi ana kaçış yolları ve kullanıcı yükü ilişkisi, bu dinamikler doğrultusunda kurgulanmalıdır. Bu noktada bina içi tahliyesi; farklı disiplinler tarafından ele alınan ve proje aşamasından itibaren tasarlanan bir sistem kurgusunu içermelidir. Modern yapıların karmaşık planlamaları ve kullanıcı yükleri, yön bulma eylemine yönelik olarak hızlı tahliyenin gerçekleşmesinde engelleyici unsurlar olmaktadır. Bu açıdan bilgilendirme sistemleri, yön bulma eyleminde iç mekân yönelim iletkenlerinden birini oluşturmaktadır. Acil durum tahliyesi çerçevesinde de ele alınması gereken iç mekân bilgilendirme tasarımında bilgiye yalın erişim; farklı iç mekân bileşenlerinin ilişkileneş biçimleri ile ilgilidir. Bu çalışma; acil durum tahliyesi çerçevesinde değerlendirilen işaret sistemlerine yönelik olarak iç mekân bileşenlerini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İç Mekân, Acil Durum, Tahliye, Bilgilendirme Sistemleri, İşaret Sistemleri

ACİL DURUM İÇ MEKÂN TAHLİYESİNDE YÖN BULMA EYLEMİ

Betül Bilge ve Anıl Durmaz

1. GİRİŞ

Mekân içi tahliye, herhangi bir acil durum oluşturacak olay sonucu; iç mekândan bina dışında yer alan güvenli bir alanda son bulan eylemi kapsamaktadır. Bina içi kaçış yollarının planlanması, güvenli ve doğru tahliyenin gerçekleşmesinde en etkin yoldur. Mimari yapılanma ile iç mekân planlama ve yapılanmaları, başarılı tahliyenin gerçekleştirilmesi için temel oluşturmaktadır. Kaçış yolları tasarımına yön verebilecek kriterler, güvenli tahliyenin yapılabilmesi açısından çok disiplinli çalışmaların ve farklı bileşenlerin bir araya gelmesi sonucu oluşturulmaktadır. Ana hedef, bulunulan noktadan güvenli bir şekilde ana kaçış yollarına ve çıkışlara yönelimin sağlanmasıdır. Perry, Lindell, and Greene (1981) Acil durum tahliye sistemlerinde dört farklı formun tipolojisinden bahsetmektedir:

1- Koruyucu Tahliye/ Hazırlıklı Olma (Preparation): Uzun vadelidir. Acil durumlara karşı önceden hazırlıklı olunan planlamalardır; örneğin: Kasırgalar.

2- Önleyici Tahliye/ Önlem ve Zarar Azaltma (Mitigation): Kısa vadeli, acil durumlara karşı önceden hazırlıklı olunan planlamalardır. Az tahmin edilebilirler ve/ veya bölgesel tahliye için yeterli zamanı olmayan lokalize olaylardır; ör: Bina içi bomba olayı.

3- Kurtarıcı Tahliye/ Müdahale (Response): Kurtarıcı tahliye bir acil olayın hemen arkasından gerçekleşir. Kısa vadelidir. Tehlikeli çevrelerde kişisel güvenliğin sağlanmasını kapsamaktadır; ör: Yanan binadan tahliye.

4- Yeniden Yapılandırıcı Tahliye/ İyileştirme (Recovery): Yeniden yapılandırıcı tahliye, bir acil olayın hemen arkasından gerçekleşir. Uzun vadelidir. Sağlık ve güvenlik açısından tehditlere karşı zarar azaltma evresinde ortaya çıkar. Kurtarılanların geçici kamp ve ev alanlarına götürülmelerini de kapsamaktadır. Acil durum tahliye formlarına ek olarak, üç faktör daha tüm tahliye sistemleri üzerinde etkindir;

- Kişi davranışları
- Olay anındaki aktif/ pasif planlanmış sistemler
- Olayın meydana geldiği yapısal çevre

Tahliye gerektiren afet ve acil durum anlarında; bina içi tahliyesi, tek bir disiplin tarafından ele alınarak kurgulanabilecek bir yaklaşım değildir. Bu durumda önceden planlanan ve acil durum/afet yönetiminin dört evresini kapsayıcı olacak bütüncül bir sistem yaklaşımının sergilenmesi; insan hayatı için büyük önem taşımaktadır. Burada değinilmek istenilen nokta; tahliyenin gerçekleşmesinde, proje aşamasından itibaren tasarlanması gerekli görülen mekân içi dolaşım ağlarının, tahliye engelleyici değil; akıcı ve kolaylaştırıcı unsurları içermesi gereğidir. Bu ağ sistemi diğer mekânlar ile kesişir, geri döner ve mekânın yönelim kurgusunu ortaya çıkarır. Avar'ın (2009) da belirtmiş olduğu gibi; mekân, onu ortaya çıkaran ve anlamlandıran "teorik ve pratik akışlarla üretilmektedir". Acil durumlar statik değildir. Mekân içi güvenli tahliyenin gerçekleşmesinde, gelişen değişken koşullar altında, farklı dinamiklerin yer alması gereklidir. Mekân içinde sadece rota hesaplamalarının yapılması, ya da mesafelerin doğru değerleri yeterli değildir. Bu noktada; mekân içi doğru bilgilendirmenin de yapılması ve bir sistem yaklaşımı içerisinde mekânsal kurgusunun gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Oluşan acil durumlarda, şartlara göre yapı içerisinde bulunan kişilerin mümkün olduğu kadar kısa sürede ve hızlı olarak binayı terk etmeleri gerekmektedir. Günümüzde yapılan modern yapıların karmaşık planlamaları ve kullanıcı yükleri göz önüne alındığında, hızlı bir tahliye organizasyonunun çok daha zor olduğu anlaşılmaktadır. Bu tip durumlarda ortaya kargaşa, ezilme ve çıkış noktalarına erişememe gibi ciddi problemler yaşanabilmektedir. Acil durum sırasında yaşanan panikte, oluşan acil durumun karakterinin, içinde bulunulan mekânın kullanım özelliğinin, yapının mekânsal özelliğinin ve kişinin karakter yapısının etken faktörleri

oluşturduğu görülmektedir. İç mekân organizasyonunun; planlama, yatay ve dikey bileşenler ile donatılar ölçeğinde, gerekli olan davranış biçimlerine imkân verici nitelikler taşıması gereklidir (Bilge, 2013). Mekân organizasyonu tasarlanırken; "sirkülasyon/ dolaşım" alanları ve yön bulma eylemine etki edecek olan "işaret sistemleri" gibi yönlendirici tasarım unsurlarının kurgulanması ve planlanması; kullanıcının bulunduğu mekân içerisinde yönelim ve tahliyesini daha rahat ve hızlı bir şekilde sağlayabilmesi adına önemli rol oynamaktadır (Tavlı, 2010). İç mekânda kullanıcı sirkülasyonunun başlangıcı ve bitişi; mekânın giriş ve çıkış noktalarıdır. Kullanıcının yön bulmasını sağlayacak olan etkenler ilk etapta algıladıkları mekânsal okumalarıdır. Bu açıdan mekân içi yatay ve düşey dolaşımı oluşturan elemanlar, kullanıcının iç mekânda doğru yönlendirilmesine etki eden unsurlardır. Yön bulma eyleminin başlaması ve iç mekânın okunabilirliğinde etken olan bilgilendirme sistemleri; işaretler, haritalama ve semboller aracılığı ile mekân içerisinde hedeflenen alana erişimi sağlayan bileşenlerdir. Bu noktada; tahliye sisteminde mekân içi yön bulma eylemi ve paralelinde tasarım değerleri önem kazanmaktadır.

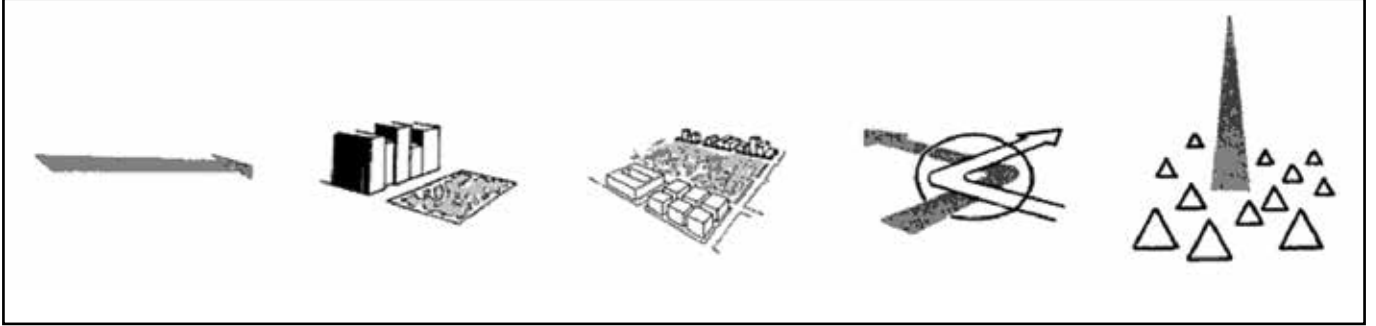
2. İÇ MEKÂDA YÖN BULMA EYLEMİ

Mekân içi yön bulma eylemi; kullanıcıların bulundukları konumdan, hedefledikleri konuma doğru güvenli ve hızlı bir biçimde ulaştıracak algısal durumlar ve fiziksel işaretler olarak tanımlanabilir. Sönmez ve Önder'e (2015) göre: "Yön bulma, bireylerin gecikme ve yersiz endişe yaşamadan hedeflerine giden yolu bulabilmeleridir. Bir mekândan diğerine hareket etmek kadar kolay ve günlük bir süreçken, yolunu kaybetmek gibi sıkıntı verici bir deneyime dönüşebilmekte; korku ve sıkıntı yaşanmasına neden

olabilmektedir". Mekânda yön bulma üç temel faktörden oluşmaktadır. Bu üç temel faktör; aktör, psikolojik sorumluluk ve hareket olarak tanımlanmaktadır (Zube ve Moore, 1991). Aktör; mekânı kullanan kişi, yani kullanıcıdır. Bir kullanıcının mekânı nasıl ve hangi amaçlarla kullanacağına, onun psikolojik sorumluluğu yön vermektedir. Kullanıcının sahip olduğu psikolojik sorumluluk, onun mekân içindeki hareketlerini belirler. Mekân içinde gerçekleşen bu hareketler; yön bulma kavramının temelini oluşturur. Yön bulma, kullanıcının hareketleriyle birlikte; zihinsel faaliyetleri, içinde bulunduğu çevreyi nasıl algıladığı ve içinde bulunduğu fiziksel çevreyle olan etkileşimine bağlıdır. Yönlendirme konusundaki algı ve fiziksel çevre bağlantısını bir kent imajı içinde görmek mümkündür.

Lynch'e (1960) göre kent imajı; birçok bağımsız imajın üst üste gelmesiyle oluşmaktadır ve bunlar; yollar, kenarlar, bölgeler, düğümler ve simge nesneler olarak tanımlanmaktadır. Lynch'in tanımladığı bu imajlar, kent içinde yön bulmayı kolaylaştıran ve kullanıcıya referans olan unsurlardır. Yollar, hedef alanlara ulaşmak için kullanılan rotalardır. Kenarlar, bu rotalara paralel uzanan dikey sınırlayıcılardır. Bölgeler, kenti farklı alanlara bölen alt kümelerdir. Düğümler, yönelme konusunda karar verme aşamasının gerçekleştiği kesişim noktalarıdır. Simge nesneler, kullanıcının hedefe uzanan rotayı oluşturmak için kullandığı referanslardır. Kent içindeki kullanıcı kenti algılamasını sağlayan bu imajlarla, zihninde bir harita oluşturur. Kullanıcı bulunduğu konumdan ulaşmak istediği hedefe hareket ederken, zihninde oluşturduğu bu algısal haritayı ve fiziksel dünyada bulunan referansları kullanarak oryantasyonunu sağlar ve hedefine kolaylıkla ulaşabilir.

Yön bulma algı psikolojisine göre; "yön

Figür 1: Yollar, Kenarlar, Bölgeler, Düğümler, Simge Nesneler (Lynch, 1960)

bulma” ve “bilgilendirme sistemlerine bağlı yön bulma” olarak ikiye ayrılır. Algı psikolojisine göre; yön bulma kavramını anlayabilmek için öncelikle mekân kavramını ve kullanıcıların mekânı nasıl algıladığının anlaşılması gerekmektedir.

2.1. Algı Psikolojisinde Yön Bulma: Renk Kodlaması

Mekân, insan tarafından uzayda sınırlandırılmış alan olarak tanımlanabilir. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü’ne göre mekân: “yer, bulunulan yer, ev, yurt, uzay, feza” olarak tanımlanmaktadır. Gür’e göre mekân:

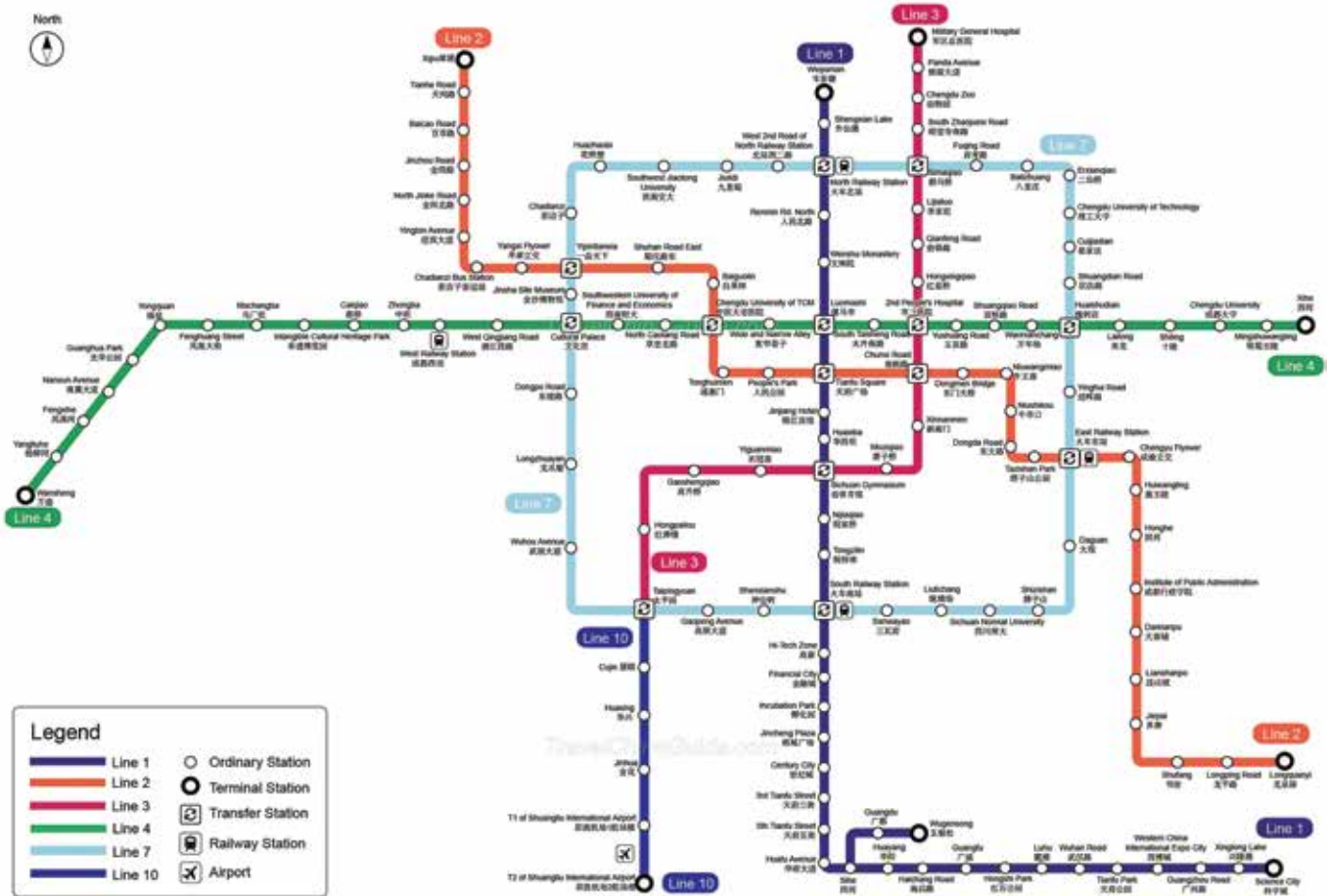
“En basit tanımıyla bir kişi veya bir grubun “yeri”dir. Mekân insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur. Bu durumda evren de bir mekân olarak kabul edilebilirken en üst ölçeği ifade eder. Hiyerarşik bir dizi içerisinde kişisel mekândan egemenlik alanına, en küçük ölçekteki iç mekândan en büyük ölçekteki kent mekânına, hatta evrene kadar mekân kavramını çeşitli ölçeklerde sınıflandırmak mümkündür (Gür, 1996, s: 43-44)”

Gündelik yaşantıda insan ve mekân sürekli etkileşim içindedir. Mekân, insan davranışlarını değiştirme gücüne; insan da mekânları kendi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirme

ve şekillendirme gücüne sahiptir. Mekânlar kullanıcıların davranış biçimlerini etkiler. Gür (1996) mekân ve insan arasındaki ilişkiyi; “mekân, kullanıcıya göre insan etkinlikleri ve davranışlar için hazırlanmış göstergelerden oluşur” sözleriyle vurgulamaktadır. Mekânın kullanıcılar üzerinde yarattığı duygusal bir etkisi vardır. Mekânsal algı, yaşamın bir parçası ve içinde bulunan çevreyi anlamlandırma çabasıdır. Porteous (1996) ve Bell (1999) algıyı; “duyular yoluyla elde ettiğimiz bilginin arındırıldığı, düzenlendiği ve yorumlandığı bir süreç” olarak tanımlamaktadır. İnsanoğlu bulunduğu mekânı sınırlandırarak tanımlar ve bu çevreyi algılayarak kendi davranış biçimlerini şekillendirir. Algı, bir çevrede veya mekânda iki farklı süreçte gerçekleşir. Lang (1987), bu süreçleri duyulara dayalı duyumsal süreç ve bilgiye dayalı zihinsel süreç olarak tanımlamaktadır. Duyularımız aracılığıyla çevreden gelen bilgileri yorumladığımız süreç duyumsal olarak tanımlanırken; duyularımızla edindiğimiz bilgileri geçmiş deneyimlerimizle birleştirdiğimiz süreç, zihinsel süreç olarak açıklanmaktadır. Kullanıcı mekânla ilk defa karşılaştığında veya kısa süreli mekânsal deneyimlerde, öncelikle duyumsal süreç gerçekleşmektedir. Zihinsel süreç ise mekânsal algının ikinci aşamasıdır. Kullanıcının mekânla ilişkili deneyimlerini tekrar tekrar yaşaması sonucunda oluşur ve uzun süreli bir mekânsal deneyim

gerektirir. Lang’a (1987) göre mekân; öncelikle kullanıcı tarafından duyumsal, daha sonra kişinin mekân içerisinde geçirdiği süreye bağlı olarak zihinsel olarak algılanmaktadır. Bu süreç; kullanıcı ve mekânın ilk karşılaşması anında başlamaktadır. Mekânın fiziksel özellikleri olan renk, doku, form, ışık düzeyi, koku, ses, yapay iklimlendirme, mekânsal algılamamızı etkileyen faktörlerdir. Algı psikolojisine göre; yön bulmada en yoğun kullanılaniletken, renktir. Renk kuramı sistematik bir araştırmaya dayalı olduğu kadar kişisel gözlemlere de bağlıdır. Mekân içi yön bulma eylemine bağlı olarak, bilgilendirme sistemlerinde renk kodları algısı; acil durumun cinsine ve mekânsal yansımasına paralel olarak; hızlı yönelimin sağlanmasında tanımlayıcı tasarım elemanlarından biri olmaktadır. Renk kodlamalarına, büyük metro istasyonlarındaki karmaşık hat şemalarında rastlanmak mümkündür. Bu şemalarda her hat bir renkle ifade edilmekte ve bu şekilde metro kullanıcısının zihninde bu hatların her biri birer renk olarak kodlanmaktadır. Bu renk sistemi içinde kullanıcı hangi hattan hangi hatta geçeceğini değil; hangi renkten hangi renge geçeceğini zihninde oluşturmaktadır.

Renk kodlaması bilgilendirme sistemlerinde kullanılan bir yöntemdir. Her tabelanın bir renk ile ifade edilmesi, tabelalardaki içeriği o renkle özdeşleştirmeyi sağlamaktadır. Mekân içi farklı işlevlere sahip alanların,

Figür 2: Chengdu Metro Map 2019 (URL 1)

farklı renklerle ifade edilmesi, bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Otoparklardaki her bir kata farklı bir renk verilmesi renk kodlamasının başka bir mekânsal örneğidir. Helvacıoğlu'na (2007) göre; renk kodlaması özellikle karmaşık yapılı binalarda, binayı bölümlere ayırma konusunda yararlı olmaktadır.

Acil tahliye gerektiren mekân içi yönelim eyleminde renk kodlamalarının kullanım imkânı; afet ve acil durumun karakterine göre değişmektedir. Tahliyenin gerçekleşmesindeki sebep bina yangını ise; bu noktada yönlendirmede görsel bilgilendirmenin sadece renk kodları ile yapılması yetersiz ve tehlikeli bir durum oluşturacaktır. Kullanıcıların mekânı algılaması ve

taahhüde yönelimin doğru ve hızlı bir biçimde gerçekleşmesine yönelik olarak yasal mevzuatlar gereği, bilgilendirme sistemlerine dayalı yön bulma sistemleri kullanılmaktadır.

2.2 Bilgilendirme Sistemlerinde Yön Bulma

Mekân içinde yer alan bilgilendirme sistemlerinde yön bulma eylemi hem algısal hem de bilgilendirmeye yönelik bir çerçeveyi kapsamaktadır. Bu noktada; tasarımcıların iç mekânda günlük rutin yaşam ve acil durum şartları altında “bilgilendirme tasarımı” gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bilgilendirme tasarımında; bilginin içeriği, kullanıcıya ulaşabilmesi, ulaşma biçimi gibi faktörler önem taşımaktadır. Hangi

bilginin, hangi kullanıcıya, ne şekilde iletileceği gibi sorulara, mekân ilişkili cevaplar aranması gerekmektedir. Güler (2008)'e göre bilgilendirme tasarımı, kullanıcıların belirlenen gereksinimler doğrultusunda, mesajın taşıyacağı içeriğin ve sunulacağı ortamın belirlenmesi, planlanması ve biçimlendirilmesidir. Bu noktada; kullanıcı yükü, mekânın fonksiyonu, mekânlar arası ilişki ağı, ana ve ara yönelim akslarının sayısı ve ölçüleri, yatay ve dikey dolaşım aksları ve kesişim alanları, geçişler, aralıklar gibi pasif güvenliği sağlayıcı tasarım elemanlarının yapısal boyutu ile; kullanıcı-mekânsal bilgi iletişimi boyutu gibi çoklu bir sistem kurgusunun, yaşamsal risk payı yüksek tahliye sistemlerinin mekânsal gereklilik ölçütleri ile birlikte

incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Mekânların ayırt edilir özelliklere sahip olması, yön bulma performansını etkileyen fiziksel değişkenler olarak kabul edilmektedir. Bir mekânın kullanıcı tarafından farklı biçimde algılanması, mekânın biçim ve hacimsel özelliklerindeki farklılaşmanın yanı sıra; işaretler, renk ve aydınlatmaya yönelik çözümlerle doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bir diğer yandan; yaş, cinsiyet, kültür, fiziksel ve sosyo-kültürel özellikler de kullanıcıların mekândaki hareketini etkilemektedir. Mekân içinde yönünü bulamama ve kaybolmanın korku, kaygı ve endişe yarattığı; bunlara bağlı olarak zaman ve verimlilik kayıplarının yaşanmasına neden olduğu anlaşılmaktadır.

Baer ve Vacarra'ya (2010) göre; gereksinim duyduğumuz daha fazla bilgi değil, en etkili ve en gerekli biçimde, doğru zamanda, doğru bilgiyi iletebilme becerisidir. Bilginin doğru şekilde iletilmesi; bilgilendirme sistemlerinin sadece günlük yaşama göre değil, acil durum gerektiren her türlü şart altında mekân içi tahliyesine yön verecek biçimi ile tasarlanması gerektiği sonucunu ortaya çıkartmaktadır.

Bilgilendirme sistemleri tasarımında bilginin evrensel iletim aracı "piktogram"lardır. Piktogramlar; bir sembol olmanın yanı sıra, içinde grafiksel bir işaret ve bir anlam bulunduran ifadeler olarak tanımlanmaktadır. (-) işareti tek başına matematiksel bir sembol olarak kullanılırken, bu işaret belirli bir arka plan ve belirli bir renkte kullanıldığında; trafik eğitimi alan hedef kitle tarafından, "girilmez" anlamını ifade eden bir sembole dönüşmektedir.

Güler'e göre: "Piktogramın bilgilendirme tasarımı açısından önemi; bilgiyi olabilecek en geniş

Figür 3: Chengdu Metro Line (Hat) 1 (URL 2)

Figür 4: Renk kodlaması ve iç mekânda yön bulma (URL 3)

Figür 5: Renk kodlaması (URL 4)

kullanıcı grubuna kesintisiz aktarabilmesindedir. Doğru yapılarak aktarılan bir piktogram, bir başka deyişle; mesajı doğru grafik çözümle aktaran bir piktogram, yüklendiği görevi başarıyla yürütebilir. Görsel tasarımını güncellemek amacı taşıyan yenileme isteği dışında, bir piktogram uzun yıllar yürürlükte kalabilecektir” (Güler, 2008, s: 57).

Piktogramlar, bir durum hakkında evrensel bir dilde bilgilendirme yaparlar. Piktogramların çoğu olimpiyatlar ya da trafik işaretlerinde olduğu gibi; ya görülebilen bir durumdan yola çıkılarak ya da bir hareketin görünüşünden oluşturulmuştur. Her iki durumda da, kullanıcı tarafından hemen tanınabilecek şekilde, aslına sadık kalınarak, basit ve yalın bir biçimde bilgiyi aktarmalıdır. ISO standartlarında dünyada kabul görmüş kolay anlaşılabilen piktogramlar, iç mekân tasarımlarında yön bulma ve bilgilendirme amaçlı kullanılır. Hasgöl’e göre (2011); “Mekân içinde yön bulma konusu büyük ölçekli kamusal mekânlarda daha ön plana çıktığından, kamusal mekânlardaki piktogramların standartları konu kapsamına girmektedir”.

Figür 6: İspanya, Barselona’da Alta Diagonal binası girişi bilgilendirme sistemi tabela örneği (URL 5)

ISO 7001, “Kamusal bilgilendirme işaretlerinde kullanılan grafik semboller” olarak bu kapsama giren piktogramları içermektedir. Tasarımcılar yapı ve mekânlar arasında yönelime dair bilgilendirme tasarımı yaparken; acil durum bilgilendirme ve yönlendirmesine dair gereklilikleri de bu sistem içerisinde kurgulamak durumundadır.

ISO standartlarındaki piktogramlar mavi ve siyah renklerde ya da tek bir renk olarak kullanılır. Bu şekilde mekândaki tuvaletleri tanımlayan piktogramlar maviyken sirkülasyon elemanlarını tanımlayan piktogramlar siyah renklerde kullanılabilir. Bu şekilde piktogramların sahip olduğu

Şekil	Anlam	Renk	Örnek
	Yasaklama	Beyaz zemin üzerine kırmızı	
	Zorunluluk	Beyaz zemin üzerine mavi	
	Uyarı	Beyaz zemin üzerine siyah çerçeve, içi sarı	
	Güvenli durum hakkında bilgi	Beyaz çerçeve içine yeşil	
	Yangın güvenliği	Beyaz çerçeve içine kırmızı	

Figür 7: ISO 7010 güvenlik piktogramları (URL 6)

Figür 8 : ISO 7001 Uluslararası piktogramlar (URL 7)

arka renk planları da algıda seçiciliği sağlayarak, kullanıcıyı ulaştırmak istediği noktaya yönlendirir.

Yazı, sembol, işaret, piktogram gibi birçok görsel anlatım elemanının bir arada bulunduğu yönelim ve

bilgilendirme aktarımı; “tabelalar” ile yapılmaktadır. Tabelalarda her türlü grafiksel ve yazılı ifade kullanıcısına sunulurken, mekân’da yön bulmanın kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Kullanıcı hedefine doğru ilerlerken, bu tabelalardaki bilgileri takip ederek hedefine ulaşabilir. Chiara ve diğerleri (1991), iç mekânda yönlendirme tasarımında kullanılan tabelaların kullanıcıya ilettikleri bilgiyi dört farklı amaç ile yaptığını söylemektedir. Bunlar; tanımlama, bilgilendirme, yönlendirme, güvenlik ve kontrol amaçlı tabelalardır. İç mekânda kurgulanan ve uygulanan her türlü tabela; acil durum tahliyesine yönelik olarak değerlendirilmelidir.

3. SONUÇ

Günlük yaşam temposu içerisinde iç mekânda kullanıcının bilgiye ulaşabilmesi için, alternatifli aktarım yöntemleri sunulmaktadır. Bilgilendirme tasarımının kullanıcıya yönelik olarak tasarlanan ve özellikle kullanıcının binaya yabancı olabileceği karmaşık yapı kamusal binalarda, bilgiye yalın erişim; doğru ve hızlı tahliye açısından önemlidir. Acil durum tahliyesine yönelik olarak kurgulanması gerekli görülen yön bulmaya ilişkin mekân içi elemanlar, sadece görsel bilgiye değil, aynı zamanda evrensel tasarım prensipleri gereği; işitsel, dokunsal bilgiyi de içerecek, karmaşayı engelleyici net aktarım biçimi ile yasa ve mevzuatlar ile sınırları belirlenmiş hayati değer taşıyan tasarım unsurları olarak ele alınmalıdır. Bu noktada önemli olan; iletinin kolay, anlaşılır ve belirli bir amaca yönelik olarak sunulması gerekliliğidir. Bu nedenle bilginin doğru şekilde iletilmesi, bilgilendirme sistemlerinin bilinçli tasarlanması gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

“Bu nedenle bilginin doğru şekilde iletilmesi, bilgilendirmesi gerekli biçimde, doğru zamanda doğru insanlara doğru bilgiyi iletebilme becerisidir” (Baer ve Vacarra, 2010).

Yazı, işaret, simge ve semboller yolu ile aktarımı sağlanan yön bulmaya yönelik veriler; tahliye hedef alanına ulaşmak amacıyla planlanmış bir tasarım hareketi olduğu bilinci ile ele alınmadır. Tasarım sürecinde planlama; kullanıcı yükü ve mekân işlevi göz önünde bulundurularak, mekânsal organizasyonunun tahliyesine yönelik, basit ve dolambaçlı olmayan dolaşım ağları ile çözümlenmelidir. Uygulama aşamasına geçmeden önce, mekâna dair kurgulanan bilgilendirme ve yönelim sistemlerinin, acil durum anında da okunabilirliği göz önünde bulundurularak, tahliye değerlerine yönelik ölçülmesi, akıcı çevrelerin oluşturulması açısından değerlidir. İşaret sistemleri, yön bulmaya elverişli çevrelerin oluşumu için destekleyici, anlamlandırıcı ve yönlendirici olmalıdır. Tutarlı işaret sistemlerinin kullanılması, yön bulma performansını artırıcı unsur olacaktır. Farklı renk ve aydınlatma çözümleri gibi, mekân içinde farklı kimlikler yaratılmalıdır. Girişler, çıkışlar, sirkülasyon aksları, yapı çekirdekleri, işaret öğeleri ve referans ipuçları ön plana çıkartılmalıdır. Bu öğelere görsel, işitsel ve dokunsal erişim sağlanmalıdır. İç mekân tahliyesinde acil durum aydınlatması, yönelim ve bilgilendirme sistem kurgusu içerisinde ayrıca ele alınması gerekli görülen bir çalışmadır. Günümüz kompleks yapılarına yönelik yön bulma sistemlerinin, iç mekânlar ile uyumunun tasarım aşamasında sağlanması, kullanıcıların mekânı daha iyi deneyimlemesine ve algılamasına olanak sağlayacaktır. Bu açıdan ele alındığında; işaret sistemleri, yön bulmaya elverişli çevrelerin oluşumu için destekleyici, anlamlandırıcı ve yönlendirici olmalıdır. Kullanıcılar tarafından çok kullanılan ve stratejik önem taşıyan mekânlar, birbirleriyle doğrudan bağlantılı olarak tasarlanmalıdır. Özellikle karar ve kesişim noktalarında kolay görünür, tutarlı ve anlaşılır yönlendirme işaret ve numaralandırma sistemleri oluşturulmalıdır. Okunaklı çevre içinde

Figür 9: Bilgilendirme sistemi tabela örneği (URL 8)

kullanıcı kolayca yönlenebilmelidir. Kullanıcı, bulunduğu çevrede nerede olduğunu kolaylıkla anlayabilmeli ve çevre içinde herhangi bir yere geri dönüş yolunu kolayca bulabilmelidir. Bu noktada; mekân içi yönelim ve tahliye açısından, özellikle tanıdık olmayan kamusal binalarda, yönlendirme ve tahliye sistemlerine etki eden tasarım ve bilgilendirmeye yönelik bir analiz çalışması yapılması ve tahliyenin diğer mekânsal bileşen değerleri ile birlikte ele alınarak

değerlendirilmesi, risklerin azaltılması açısından bir gereklilik ve sorumluluk olmaktadır.

Kaynaklar

Avar, A., 2009, Lefebvre'in Üçlü -Algılanan, Tasarlanan, Yaşanan Mekân-Diyalektiği, TMMOB, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Mimarlık ve Mekân Algısı, Aralık: 7-16.

Baer, K. ve Vacarra, J., 2010, Information Design Workbook: Graphic Approaches, Solutions and Inspiration + 30 Case Studies. Rockport Publishers, ABD.

Bell, S., 1999, Landscape: Pattern, Perception and Process. E& FN Spon. London.

Bilge, B., (2013), İç Mekân Tasarımında Afet ve Acil Durum Risk Planlaması. TMMOB

İç Mimarlar Odası, İstanbul: Bilnet Matbacılık.

Bilge B., 2017, Güvenli Tasarım Yaklaşımında Acil Durum Tahliye Sistemleri- Bir Kültür Yapısı Analizi. Sanat Yazıları, V. 36, s. 15-31.

Dündar, E., 2009, Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Alan Öğrenciler İçin İnteraktif CD Ortamında Pictogram Eğitimi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gibson, J. 1996, The Senses Considered as Perceptual Systems. Boston, Houghton Mifflin.

Güç, B., 2013, Kompleks Bir Yapıda Mekânın Algısal Kaliteye Etkisi: SDÜ Hastanesi Örneği. SDU International Technologic Science, Vol. 5, No: 2, Aralık 2013, sf.145-155.

Güler, T., 2008, Grafik Tasarımda Yeni Bir Alan: Bilgilendirme Tasarımı ve Bir Uygulama. Sanatta Yeterlik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

Gür, S. Ö., 1996, Mekân Örgütlenmesi. Gür Yayıncılık, Trabzon.

Hasgöl, E., 2011, İç Mekânda Yön Bulma: Büyük Ölçekli Binalarda İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi İç Mimari Tasarım Anabilim Dalı, İstanbul.

Helvacıoğlu, E., 2007, Color Contribution to Children's Wayfinding

in School Environments. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Lang, J. 1987, Creating Architectural Theory, The Role Of Behavioral Sciences in Environmental Design. Van Nostrand Reinhold, New York, sf. 86-110.

Lynch K., 1960, The Image of the City. The MIT Press Cambridge.

Perry, R. W., Lindell, M. K., & Greene, M. R., (1981). Evacuation Planning in Emergency Management. Lexington, MA, and Toronto: Lexington Books.

Porteous, J. D., 1996. Environmental Aesthetics: Ideas, Politics and Planning. Routledge, London. & FN Spon. London.

Sönmez, E. B., Önder E. D., 2015, Bir Tasarım Ölçütü Olarak Yön Bulma Kavramı: Tanımlar ve Tartışmalar. Megaron Journal, 10(3):355-364.

Tavlı, D., 2010, Poliklinik Bölümlerinin Tasarımındaki Karmaşıklık, Yönelme Davranışı Ve Yön Bulma Üzerindeki Etkisinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Zube, E. H., ve Moore, G. T. 1991, Advances in Environment, Behaviour and Design. Plenum Press, New York.

URL 1: <https://www.travelchinaguide.com/cityguides/sichuan/chengdu/subway-map.htm> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 2: <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWUub3JnL3dpa2kvTGluZV8xYyhDaGVuZ2R1X01ldHJvKQ> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 3: <https://fabrikbrands.com/the-wonders-of-wayfinding-design/> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 4: <https://entro.com/posts/stories/> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 5: <https://inspirationfeed.com/classy-signage-design-ideas-for-your-small-business/3/> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 6: <http://petesguide.com/2017/10/u-s-federal-highway-administration-has-fuzzy-vision/iso-safety-signs/> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 7: http://signcollection.com/media/wysiwyg/DOT_ISO_7001_Pictograms.jpg (son erişim tarihi: 20.07.2019).

URL 8: <https://www.exhibitcompany-inc.com/portfolio/century-21/> (son erişim tarihi: 20.07.2019).

Dr. Öğretim Üyesi Betül Bilge

Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

bbetulbilge@gmail.com

Anıl Durmaz

Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü

anildurmaz1991@hotmail.com

TANICITI YAZILAR

FODER
Kıbrıs Türk
Fotoğraf Derneği

Mehmet Gökyiğit

FODER

KIBRIS TÜRK FOTOĞRAF DERNEĞİ

www.kkctcfoder.com

ILFIAP Number 2176

Figür 1: Mehmet Gökyiğit - Kıbrıs Manzara (3)

Kıbrıs Türk Fotoğraf Derneği (FODER), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki en eski fotoğraf derneğidir. 1992 yılında 15 fotoğrafsever tarafından Amatör Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD) adı ile kurulan dernek, Ankara'da aynı isimde bir başka dernek olduğundan dolayı, 2000

yılında isim değişikliğine gidilerek bugünkü ismini almış ve fotoğraf alanında faaliyetlerine günümüze kadar devam etmiştir.

FODER, düzenli olarak yapılan fotoğraf çekim gezileriyle Kıbrıs'ın doğal güzelliklerini, tarihi mekânlarını, sokak

görüntülerini, mesleki, sosyal ve kültürel yaşamını fotoğraf karelerinde belgeleyip çeşitli etkinliklerle sanatseverlerin beğenisine sunmaktadır. Tüm bu faaliyetleri gerçekleştirirken hedeflen amaç; ülkeyi tanıtmak, fotoğraf sanatını sevdirmek, özellikle gençleri fotoğraf

Figür 2: Mehmet Gökyiğit - Kıbrıs Manzara (6)

Figür 3: Gülnur Tokay - Şehrin renkleri

sanatına özendirme.

FODER, kurulduğu 1992 yılından bu yana fotoğraf çalışmalarını aralıksız olarak sürdürmekte; her yıl geleneksel olarak farklı temalarda fotoğraf sergisi düzenlemekte ve katalog bastırmaktadır.

Turizm Bakanlığının çıkarmış olduğu prestij ve diğer kataloglarının yanı sıra, ülke tanıtımı için yurt dışı sergilerine

dernek olarak katkı koyulmakta, sergi düzenlenmekte ve turizm broşürlerinde üye fotoğrafları yer almaktadır. FODER'in yaptığı fotoğraf gezilerine ve etkinliklere, yazılı ve görsel basında sık sık yer verilmektedir. Bütün bu çalışmalara ilaveten uluslararası etkinliklere de katılan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tanıtımına katkı koyan FODER, son yıllarda, Türkiye'de Doğa Araştırmaları, Sporları ve

Kurtarma Derneği "DASK" tarafından düzenlenen uluslararası Doğada Görüntü Avcılığı Yarışması'na (DOGAY) katılmakta ve dünyanın birçok yerinden gelen katılımcılara ülkemiz hakkında görsel sunum da yapmaktadır. Yarışmalarda, FODER üyelerinin kazandığı birçok ödül ve sergileme vardır.

Dünya Fotoğraf Sanatı Federasyonu FIAP'a 2176 numaralı ILFIAP Derneği olarak da üye olan FODER, geçen yıl FIAP (The International Federation of Photographic Art), ICS (Image Colleague Society) ve WPG (World of Photography Group) himayelerinde düzenlenen "2nd FIAP In My Heart Forever 2018" etkinliğinde, 11 Üyesinin fotoğrafları pdf katalogda ve sunumda yer aldı. Ayrıca, Silke-Sanat Sarayı tarafından FIAP'a bağlı ILFIAP Derneklerin üyelerinin fotoğraflarından oluşan ve beşinci kez gerçekleştirilen ILFIAP Kulüpler fotoğraf sergisinde 10 FODER üyesinin fotoğrafları yer aldı.

Bir başka önemli uluslararası etkinlik ise, Hindistan'da National Academy of Photography tarafından düzenlenen ve dünyadaki farklı ülkelerden birçok ILFIAP fotoğraf derneğinin katkı koyduğu "The World Photography Day" fotoğraf sergisi oldu. Bu sergide de 10 FODER üyesinin fotoğrafları yer aldı. Derneğin ilk yurt dışı sergisi olan "FODER İle Adım Adım Kuzey Kıbrıs" temalı fotoğraf sergisi, 16 Kasım 2018 tarihinde Ankara'da TÜRKSOY Genel Sekreterliği binasında açıldı ve 21 Üyenin 90 fotoğrafı yer aldı. Serginin, TÜRKSOY ile kurulan güzel ilişkiler çerçevesinde, ileriki dönemlerde farklı şehir ve ülkelerde de açılması hedefleniyor.

Fotoğrafa artan ilgi her yıl yeni üyelerin dernek bünyesine katılmasını sağlamıştır. Üye sayısı 70'in üzerinde olan FODER, eğitimlerini Lefkoşa surlar içinde bulunan İdadi Sokak numara 1'deki dernek binasında haftada bir toplanılarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca, fotoğraf alanında isim yapmış birçok fotoğraf

Figür 4: Seniha Öztemiz Tulgar - La Pedrera

sanatçısını ağırlamakta ve bu tür etkinlikleri fotoğrafa ilgi duyan tüm sanatseverlere açık şekilde gerçekleştirmektedir.

FODER, yıllardır Telsim ile birlikte İlkokul ve Ortaokul öğrencilerine yönelik düzenlediği fotoğraf yarışmalarında, sergileme alan tüm öğrencilere ücretsiz “temel fotoğrafçılık eğitimi” vermekte ve fotoğraf alanındaki gelişimlerine katkı koymaktadır.

FODER’in bu yıl “Mimari Yansımalar” teması ile gerçekleştirdiği fotoğraf sergisi, her yıl olduğu gibi sanatseverlerden büyük ilgi görmüştür. Mart ayında Lefkoşa Atatürk Kültür Merkezi’nde yer alan sergide, 34 üyenin 128 fotoğrafı sergilenmiştir.

Figür 5: Zeliha Kocaismail - Mostar Köprüsü

TANICITI YAZILAR

GİRNE İNİSİYATIFI

Safiye Özaltın

Girne İnisiyatifi, 3 Ağustos 2016 tarihinde Leymosun Kültür Evi'nde hükümet edenlerin gerçekleştirmeye çalışıp, halkın direnişi sonrasında iptal edilen danış-MA toplantısı sonrasında Girne'de ve bölgesinde yaşayan sivil vatandaşlar tarafından oluşturulmuştur.

Girne İnisiyatifi, Karşıyaka (Vasilya)'dan Esentepe'ye, Girne

bölgesinin gelişimiyle ilgili evrensel kent hakkı kriterlerine uygun, ekolojik dengenin gözetildiği, karada ve denizlerde her türlü çevre kirliliklerinin önlenildiği planlı bir kentleşme modeline geçilmesini talep eden bir halk inisiyatifidir. Temel ilkeleri ekolojik, katılımcı, demokratik, eşitlikçi ve özgürlükçü bir kent yaşamı öngörüsü etrafında şekillenir.

İnisiyatif bu amaçla,

1. Yukarıda belirtilen temel prensip ışığında farkındalık yaratmayı,
2. Yerel yönetimler ve merkezi hükümet üzerinde baskı unsuru olmayı,
3. Kaygı duyduğu ve farkındalık yaratmaya çalıştığı konularda

alternatif öneriler üretmeyi hedefler. Ayrıca bir sivil toplum kuruluşu olan Girne İnisiyatifi, yönetsel hiyerarşide yer almadığı gibi; kaygı duyduğu ve farkındalık yaratmaya çalıştığı konularda yönetsel karar alma erkine de sahip değildir.

İnisiyatifin kullandığı yöntemler dört başlıkta özetlenebilir:

- Halk Meclisleri: kentin esas öznesi olan bireylerin kentle ilgili konularda fikir alışverişi yapabilmelerini sağlamak amacı ile halk meclisleri düzenler. Halk meclislerinin tarihi ve yeri, düzenlenmeden bir süre önce çeşitli platformlardan duyurulur; bölgeye dair söyleyecek sözü olan herkese açıktır. Bu toplantıların amacı; katılımcıların bölge sorunlarına dair söz söyleyebildiği, fikir alışverişinde bulunduğu bir platform yaratmaktır. Halk meclislerinde ifade edilen fikirler kişilerin kendilerini bağlar, fakat inisiyatif katılımcıların kendilerini ifade biçimlerinde ayrımcı bir dil kullanılmamasını talep eder.
- Farkındalık Yaratma: İnisiyatifin temel ilkeleri doğrultusunda farkındalık yaratabilmek için çeşitli kentsel mekânlarda, geleneksel medyada ve sosyal medyada çalışmalar yapar.
- Siyasi Elit Üzerinde Baskı Unsuru Olabilme: Yerel yönetimler, merkezi

hükümet ve siyasi partilere yönelik çalışmalar yapar. Bu çalışmalarla hem yönetenleri inisiyatifin hassasiyetleri konusunda bilgilendirmeyi hem de baskı unsuru olmayı hedefler.

- Yargı: Gerekli görülen spesifik konularda ilgili sorunun paydaşı vatandaşların desteğiyle ender olarak hak arama amaçlı yargı yolunu kullanabilir.

TANICITI YAZILAR

KENT HAREKETİ OLARAK MAĞUSA İNİSİYATİFİ

Ceren Kürüm

Mağusa İnisiyatifi, 2009 yılından beri hem Mağusa özelinde hem de ada genelinde faaliyet gösteren bir sivil toplum hareketidir. İnisiyatif, 11 Ekim 2010 tarihli bildiri metni ile vücut bulduğu dönemden bugüne kurumsal bir yapıya bürünmemiş, çoğulcu bir yaklaşımla örgütlenmiş aktivistlerin dikkat çektikleri alanların hemen hepsine değinen faaliyetler yürütmüştür. Bunlar arasında Mağusa'nın diğer yarısı Maraş ile birleşmesi, Maraş'ın BM parametrelerine göre açılması ve Kıbrıs sorununun çözümüne yerel bakış açısı ile katkı koymak vardır. Mağusa İnisiyatifi'nin çok yönlü faaliyet

dağarcığı arasında çevre ve imar konularında söylemler üretmek, kent hakkı için mücadele vermek önemli yer teşkil eder. Kentimiz Mağusa'ya; turizm, liman ve eğitim alanında yeni yollar açmak yanında, kentin çok katmanlı ve görkemli geçmişi ile bağ kurarak gelişmesine katkı koymak da çalışmalar arasındadır. Bir kent hareketinin adadaki ilk örneği ve öncüsü durumundaki Mağusa İnisiyatifi, birçok kent ve bölge inisiyatifi'nin kurulmasında da rol oynamıştır.

Mağusa İnisiyatifi, kenti ilgilendiren hemen her konuda faaliyette

bulunmak üzere harekete geçen bir 'Mağusa severler' topluluğudur. Bu konular arasında çevre ve imar konuları da başı çekmektedir. İnisiyatif uzun süredir Mağusa Suriçi'nin UNESCO Kültürel Miras listesine girmesi için faaliyetlerde bulunmaktadır. Bunun yanı sıra gündelik yaşamda ortaya çıkan tarihi Mağusa Surlarının korunması ve restorasyonu ile ilgili konularda da Mağusa İnisiyatifi aktivistleri vatandaş olarak üzerlerine düşeni yapmaya çalışmaktadırlar.

Çevre ve kent dokusunun tahribatından sonra kaybedilen

değerin yerine getirilmeye çalışılmasının anlamsız olduğunun bilinciyle inisiyatif, birçok çevre olayı karşısında net tavrını ortaya koyan basın açıklamaları ve eylemler yapmış Mağusa Kenti Çevre Platformuna dahil olmuştur. İnisiyatif, Mağusa'da halkın ve turistlerin ulaşımına açık ve temiz sahillere için çalışırken kentin sulak alanlarının korunması için yapılan çalışmalara destek veren veya bu çalışmaları yürüten aktivistleri de bulunmaktadır.

Mağusa İnisiyatifinin kentin ekonomik refaha kavuşması ve gündelik yaşam kalitesinin artması için yaptığı faaliyetler arasında Mağusa Belediyesi faaliyetlerinin yürütülmesini halk adına takip etmek olduğu kadar son derece önemli bir katkı koyduğumuz Derinya Kapısı açılışı da vardır. Mağusa İnisiyatifi 2010'lu yılların başlarından beri Derinya Kapısı'nın açılması için sayısız faaliyette bulunmuş, iki toplum tarafından desteklenen eylemler yapmış ve bu çalışmalar sonucunda Derinya Kapısı 2018 yılında açılmıştır. Derinya Kapısı bugün kenti besleyen ana eksenlerden biri olarak giderek önemini artırmakta, kente ekonomik ve kültürel anlamda katkıda bulunmaktadır.

Mağusa, uzun yıllardır bir imar planı gereksinimi içinde olan bir kenttir. Konuyla ilgili yasal düzenlemeler tamamlanmasına rağmen konu, bir sonuca ulaştırılamamıştır. İnisiyatif farklı konularda uzman aktivistlerin bir araya gelmesinden oluşan bir sivil toplum hareketi olmanın getirdiği avantajı da kullanarak, İçişleri Bakanlığı tarafından 2018 yılında başlatılan Gazimağusa – İskele – Yeniboğaziçi imar planı çalışmalarına gerek görüş vererek gerekse çalıştay katılımı ile katkılar koymuş ve koymaya da devam etmektedir. Burada, İnisiyatif aktivistlerinin büyük çoğunluğunun planlama süreçlerinin önemini ve değerini kavramış bireylerden oluşmasının da katkısı

büyüktür. İnisiyatifin süreçteki rolü kentin ekolojik, kültürel ve sosyal değerlerini savunmak ve bu yönde kentlilik bilincinin oluşumuna katkı koymaktır.

Mağusa İnisiyatifi, kentimizle ilgili

faaliyetlerini yürütmenin yanı sıra, Mağusa bölgesi sivil toplum örgütlerinin MASTOP (Mağusa Sivil Toplum Platformu) çatısı altında birlik ve dayanışma oluşturmaya da katkı koymaktadır.

TANICITI YAZILAR

MAĞUSA SURIÇİ DERNEĞİ (MASDER)

Rıfat Yalınç

Mağusa Suriçi Derneği (MASDER), 2006 yılından beridir halkın ilgisini, bir ortaçağ açık hava müzesi durumundaki Mağusa Suriçi'ne çekmek için faaliyette bulunmakta ve etkinlikler düzenlemektedir. Bu güne değin Mağusa Suriçi'ne dikkat çekmek, Mağusa Suriçi sorunlarını ve değerlerini gündemde tutmak için birçok etkinlikler düzenlemiştir. Mağusa Suriçi özelinde ve Mağusa genelinde kültürel miras, tarih, çevre, kalkınma ve gelişme konularında fikirler üretme ve karar vericiler nezdinde lobicilik yapmaktadır.

Mağusa İmar Planı çalışmaları başlayalı üç yılı geçmiştir. Çalışmalar başlarken Gazimağusa Belediyesi ve Gazimağusa Kaymakamlığı, Şehir Planlama Dairesi işbirliğinde sivil toplumdan görüşler talep edilmiştir. Bu süreçte, derneğimiz sorumluluk bilinci ile, ilk görüş bildirenlerden olmuştur. Bu tarihte özellikle Mağusa Suriçi için taleplerimizi ve Mağusa geneli için neler yapılması gerektiğini başlıklar halinde vurgulamıştık.

Bu talepler şöyleydi:

- Mağusa Suriçi için imar planında yer almamasına karşın uygulanan kat sınırlaması devam etmelidir. Tanımı yapılırken kat olarak değil kot olarak belirtilmeli ve amaç sur duvarlarından daha yüksek görünümlü bir yapı veya çıkıntının önlenmesi olmalıdır. Başka bir deyişle Mağusa Surlarının silüeti bozulmamalı, değiştirilmemelidir.
- Mağusa Suriçi işyeri çalışma izinleri verilirken; konutlar, ticari yerler, eğlence yerleri ve özellikle gürültülü

mekânlar birbirinden ayrılmalıdır. Ticaret yapılacak yerler yayalaştırılmış yollardaki yapılarda çözümlenmeli; ikamet amaçlı konutlar bunların üst katlarında çözümlenmeli; kafeler, eğlence yerleri ve restoranlar farklı mekânlarda özendirilmelidir.

- Mağusa Suriçi, Mağusa genelinin bir prototipi durumundadır. Bu nedenle Mağusa geneline uygulanmak istenenlerin tümü daha hızlı, daha kolay ve daha sonuç alıcı bir şekilde Mağusa Suriçi'nde uygulanabilir. Örneğin, aydınlatma; alçak direkler kullanılarak aydınlık seviyesinin artırılması sağlanabilir; aydınlatma sistemi foto-voltaik paneller kullanılarak alt yapıdan ve elektrik enerjisi fatura bedelinden tasarruf edilebilir.

- MOBESE diye kısaltılan kamera sistemleri ile güvenlik denetimleri yapılabilir.

- Tüm Mağusa Suriçi'ne bedelsiz kablosuz internet hizmeti sunulmalıdır. Bir turistik kent olan Suriçi, bu hizmete büyük ölçüde gereksinim duymaktadır. Böylece ortaçağ eski eserleri hakkında elektronik marifetli enformatik bilgiler, akıllı telefonlar aracılığı ile elde edilecektir. Bunu daha da açacak olursak, akıllı telefonlara indirilecek bir yazılımla GPS yardımı ile turistin hangi tarihi eser yanında olduğu belirlenecek ve onun hakkındaki enformasyon, farklı dillerde sözlü veya yazılı aktarılabilecektir. Derneğimiz, DAÜ ile işbirliği sağlayarak geliştirilen benzer bir uygulama ile, eski eserlere yerleştirilecek karekot tarafından tetiklenecek bir yazılımla aynı şekilde enformatik bilgiler aktarılabilecektir.

- İmar Planında, Mağusa Suriçi tek başına düşünülemez. Derneğimiz, Mağusa bölgesini tanımlarken Kapalı Maraş, Mağusa Suriçi ve

çevre semtleri, Salamis ve Engomi bölgelerini kapsayan alanı ifade etmektedir. Kapalı Maraş'ın şu an güvenli olmayan yapısı bir fırsat olarak değerlendirilmeli ve sahili işgal eden yüksek otel binalarının yerine sahil şeriti öngörülmelidir. Sahilde belli bir alan bir veya iki katlı olmalı, belli bir mesafeden sonra daha yüksek bina inşaatına izin verilmelidir.

- Mağusa – Salamis yolu (İsmet İnönü Bulvarı) tek yön olarak düzenlenmelidir. Alternatif güzergâh tasarlanıp hayata geçirilmelidir. Bu bulvarda en az iki adet çok katlı otopark inşa edilmeli ve elektronik marifetle personelsiz çalıştırılmalıdır. Bu yol üzerine araç park edilmesi yasak olmalı ve bu yasaklar kesinlikle uygulanmalıdır. Park, çok katlı otoparklarda çözümlenmeli ve acil veya indirme – bindirme amaçlı ceplerle kısa süreli bekleme sağlanmalıdır.

- Bulvar aydınlatması fotovoltaik panellerle ve fotosel sürümlü alçak direkli aydınlatma düzenleri ile aydınlatılmalıdır.

- Bulvardaki tali yollardan ana yola girişler trafik ışıkları ile kontrol edilmelidir.

- Mağusa Surlarının dışardan izlenmesinin önündeki engeller kaldırılmalı bu nedenle sur duvarı dışındaki belli mesafelerde iki katı aşacak yapılaşmaya izin verilmemelidir.

- Mağusa Suriçi'nde yeni yapılacak her inşaatın Suriçi'nin otantik yapısı ve dokusuna uygun olması talep edilmelidir.

- Mağusa Suriçi binalarında seçilecek renklerle tek tip görüntü elde edilmelidir. Örneğin bej, sarı veya kahve tonları evlerin dış cephesinde zorunlu olmalıdır.

- Mağusa Suriçi, liman ile bir bütündür. Bu nedenle Mağusa Limanı'nın "eski liman" diye tanımlanan bölümü, yolcu gemilerine ve yatlara hitap edecek MARİNA durumuna getirilmelidir. Askeri Liman ve tersane alternatif yerlerine taşınmalıdır. Balıkçı barınağı bu bölgede çözümlenmelidir. Yeni Liman veya Serbest Liman denilen bölge ise konvansiyonel liman hizmetlerinin yapılacağı alan olarak öngörülmalıdır.

- Mağusa Suriçi Yeni Kapı ile Karakol Plajı hattı birleştirilmeli ve bir yürüyüş parkuru olarak hizmete açılmalıdır. Bunun devamı olarak Karakol sahili Glapsides Plajı'na yürüyüş parkuru ile bağlanmalıdır.

- Ayluka Göl Alanı çevresi yapılanma açısından yasak olmalıdır. Mevcut yapılar hakkında önlem alınmalıdır.

- Şehrin tüm ana arterleri trafik ışıkları ile kontrol edilebilir

kılınmalıdır. Bunun trafik disiplinine ve yoğunluğunu azaltmaya büyük yararı olacağına inanılmaktadır.

Yukarıda kısaca aktarmış olduklarımız salt imar planı hazırlıkları nedeniyle sunduğumuz görüşler olmamaktadır. Bu görüşlerimizi kuruluşumuzdan günümüze kadar karar vericilerin önüne projeler olarak koymaktayız. Birçok görüşümüzün dikkate alınıp değerlendirilmesi ise bizleri sevindirmektedir. Bu nedenle kendimizi Mağusa Suriçi'nin hamisi olarak nitelendirmekteyiz.

Ancak imar planı hazırlıkları sürecinde özellikle emlakçıların, inşaat müteahhitlerinin ve hatta İnşaat Mühendisleri Odasının beyan ettikleri görüşlerden hicap duymaktayız. KTMMOB Elektrik Mühendisleri Odasında beş yıl başkanlık ve bir o kadar süre de yönetim kurulu üyeliği yapmış biri olarak KTMMOB İnşaat Mühendisleri Odası yönetiminin Mağusa – Yeni Boğaziçi – İskele Emirnamesi hakkındaki olumsuz görüşlerini ani ve hızlı kararlar olarak nitelemek istiyorum. Çünkü KTMMOB kamu yararını birinci planda tutan ve kişisel veya zümresel fayda ve yararın önünde değerlendiren bir meslek kuruluşumuzdur.

Emlakçılar ve inşaat müteahhitleri ise öz çıkarlarını kamu çıkarının önünde değerlendirmektedirler. Bizim ise "Bütün Gailemiz Mağusa"dır.

Rifat Yalınç

Mağusa Suriçi Derneği
(MASDER) Başkanı

TANICITI YAZILAR

TEMPLOS/ZEYTİNLİK KORUMA DERNEĞİ

Beser Oktay Vehbi

Figür 1: Zeytinlik Koruma Derneği üyeleri

Templos/Zeytinlik Koruma Derneği, köyün iki katlı dar sokakları, az da olsa taş yapıları ve zeytin ağaçlarının yoğun olduğu doğal yapısını, hızlı kentleşmeye ve yanlış gelişmeye karşı korumak amacı olan bir dernektir. Derneğin vizyonu, dar anlamda Templos'ta; ulusal anlamda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ve genel anlamda dünyamızda "İNSANCA YAŞANABİLİR BİR ÇEVRE" için mücadele etmektedir.

İlk başlarda Zeytinlik Köy İnisiyatifi

olarak çalışmalarına başlayan oluşum, 23/2016 sayılı dernekler yasası tahtında Der.3.K.48 tescil numarasıyla 30.09.2018 tarihinde Templos/Zeytinlik Koruma Derneği olarak kurulmuştur. Dernek, yönetim kurulu başkanı ve 6 üyeden oluşur. Dernek üyeleri hem Zeytinlik köyünde doğup büyüyen hem de daha sonra bu köye yerleşmiş ve kendini bu köyün korunarak gelişmesine adanmış insanlardan oluşmaktadır. Dernek ayda bir kez, Girne Belediyesinin kullanımında olan köy meydanında

bulunan Zeytinlik köy evinde toplanmakta ve köyde yapılması öngörülen yeni çalışmalar hakkında fikirler ortaya koyarak kararlar almaktadır.

Zeytinlik Koruma Derneğinin kuruluşundan bugüne kadar gerçekleştirdiği etkinlikleri şöyle özetlenebilir:

1- 2016 yılında Zeytinlik köyünde yapılması planlanan 16 adet öğrenci yurt binası gündemi oluşturan önemli

olmadığı gerçeğinden yola çıkarak tüm canlıların yaşam haklarına saygı duyulması bilincinin oluşturulmasıdır. Dernek olarak bu bilinci yaymak ve insanların bu bilinci yaşam şeklinin merkezine yerleştirmesini sağlamak için her türlü yasal etkinlikte bulunulacak, basılı ve görsel yayın kullanılacak, benzer amaçtaki tüm oluşumlara destek beyan edilecek ve gerekirse o gruplarla birlikte faaliyetlerde bulunulacaktır. Ayrıca derneğin her türlü siyasi faaliyetten kesinlikle uzak olacağı; herhangi bir siyasi parti veya görüşe taraf olmayacağı bilinmelidir.

Templos/ Zeytinlik Koruma Derneğinin gelecekle ilgili en önemli hedefi ise bu yörenin sağlıklı, planlı ve sürdürülebilir bir çevre yapısı içinde gelişmesidir. Templar Şövalyelerinin köyle olan geçmişi, köyün geleneksel yapılaşmış çevresi ve köydeki anıt zeytin ağaçları, buranın turizm amaçlı kullanılması için yeterli kaynaklardır. Bu bilinçle, köyde eko turizm faaliyetlerinin artırılması için gereken çalışmalar başta köy halkı ve yerel yönetimler ortaklığında yürütülmeye çalışılacaktır. Yöre halkının her türlü gelişmeden eşit olarak faydalanacağı, sürdürülebilir, yeşil ve mutlu bir Zeytinlik köyü için mücadele her zaman devam edecektir.

Figür 3/4. Zeytinlik Koruma Derneğinin temizlik ve eğitim içerikli etkinlikleri

ÖZET

Doğa ile uyum içinde yaşama, doğaya dönüş temaları gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır. Mimarca'nın 88. sayısı için belirlenen "Uz(ak)laştığımız Doğa" teması, bu hassasiyetler çerçevesinde seçilmiştir. Bu bağlamda doğa ile ilişkimiz, bir tasarımcı/ illüstratör bakış açısıyla, çocuk kitapları çerçevesinden değerlendirilmektedir. Çocuk kitapları, çocuklarla ilintili olduğu kadar, kendi geleceğimizle de çeşitli bağlarla bağlıdır.

Bu yazıda Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlanmış olan "Mini Yaban Çiçekleri Rehberi" adlı resimli çocuk kitabı; doğa, illüstrasyon ve çocuklar açısından değerlendirilmiştir. Kurgu dışı bir kitap olan "Mini Yaban Çiçekleri Rehberi" doğada kolaylıkla karşılaşılabildiğimiz çiçekleri tanıtıyor. İngiliz illüstratör Charlotte Voake tarafından hazırlanan kitapta yer verilen çiçeklerin çoğu, içinde bulunduğumuz coğrafyada da gözümüzün aşına olduğu türlerdir. Çocukların aktif okuma yapabilmesine uygun bir başvuru kitabı olan "Mini Yaban Çiçekleri Rehberi", doğayla ilişki kurmayı ve daha fazla gözlemci olmayı cesaretlendiren yapısıyla dikkat çekiyor. Ebeveynler bu kitabı çocukları ile birlikte okuyarak birlikte keşfedebilir; kitabın bu anlamda iletişimi de güçlendirme potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitabı, Doğa, illüstrasyon

KİTAP İNCELEMESİ

DOĞAYLA KURULAN İLİŞKİDE ÇOCUK KİTAPLARININ ROLÜ VE BİR KİTAP İNCELEMESİ: "MİNİ YABAN ÇİÇEKLERİ REHBERİ"

Elif Songür Dağ

Çocuk kitapları, konu çeşitliliği ve çocuklar kadar yetişkinleri de ilgilendirebilen hâli ile aslında sanıldandan daha geniş bir kitleyi meraklandırır. Çocuklara yönelik kitaplar; kurgusal ve kurgu dışı olarak ayrılabilir. Kurgusal kitaplar; öyküler, romanlar ve masallardır. Kurgu dışı kitaplar ise daha çok bilgi veren, ders kitapları, çocuklara yönelik bilimsel kitaplar veya yardımcı kitaplar olarak tanımlanır. Hangi türde olursa olsun, iyi bir çocuk kitabını tanımlayan iki temel bileşenden biri içerik, diğeri ise görselliktir. İçeriklerin, eğitim açısından ciddiyle değerlendirilmesi kesinlikle şarttır.

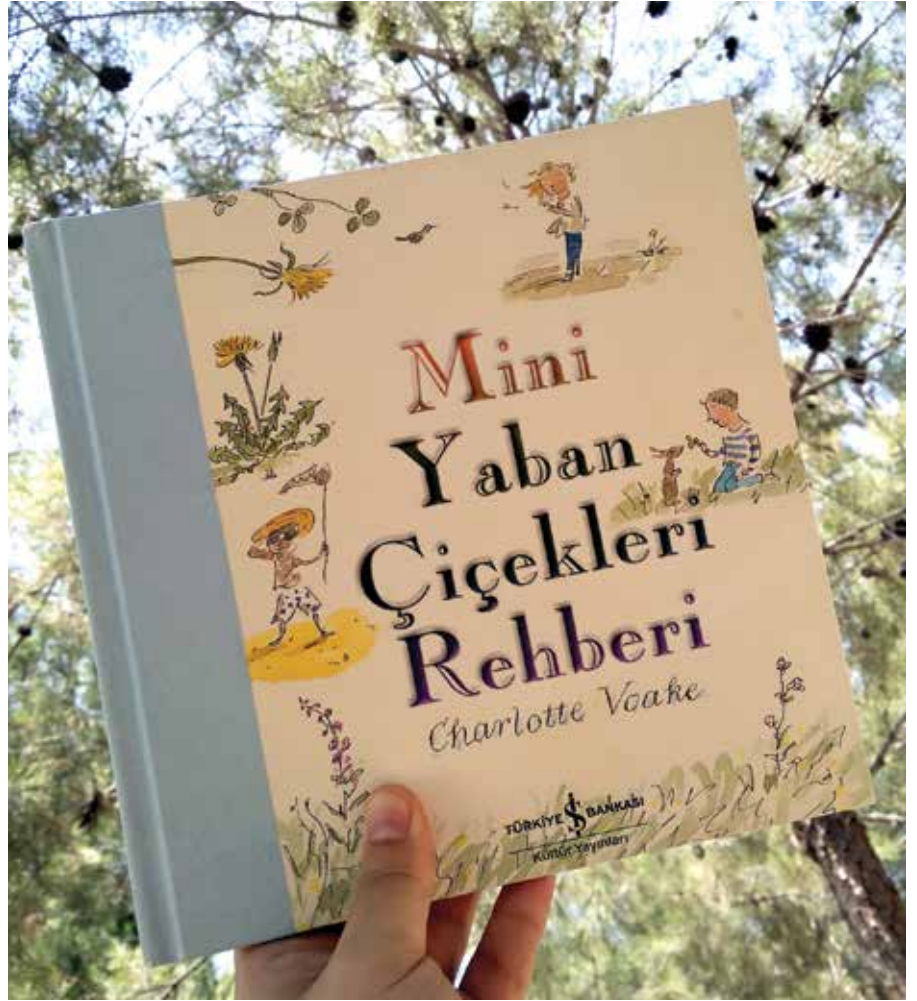
Yirmi yılını çocuk kitabı resimlemeye vermiş bir tasarımcı ve illüstratör olarak, çocuk kitaplarının özellikle çocukların estetik beğenileri ve algılarının gelişiminde de son derece önemli bir yer tuttuğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Ün ve başarı kazanmış çocuk kitaplarında her iki bileşenin de uygun kullanımını gözlemleriz. Örneğin Küçük Prens kitabında, Exupery'nin kendi özgün resimlemeleri öyle değerlidir ki o kitabı başka görsellerle düşünemezsiniz. Ya da Beatrix Potter'ın Tavşan Peter kitapları öyle sevilmiştir ki kitaplardaki karakterlerin oyuncakları, filmleri, ticari ürünleri hâlen üretilmekte, talep görmektedir.

Doğa ile uyum içinde yaşama, doğaya dönüş temalarının gün geçtikçe daha da önem kazandığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu yazının odağı da Mimarca'nın 88. sayısı için belirlenen 'Uz(ak)laştığımız Doğa' teması bağlamında, bu hassasiyetler çerçevesinde seçilmiştir. Ne de olsa çocuk kitapları, çocuklar ve geleceğimizle doğrudan bağlı, doğa ve doğaya uyumla da ilintilidir. Çok ses getiren Doğadaki Son Çocuk kitabının yazarı Richard Louv'a göre içinde bulunduğumuz çağda insanların doğayla olan ilişkisi güç mücadelesi ile ilişkilenebilir. Depremler, sel felaketleri, kasırgalar, yanardağ faaliyetleri gibi önüne geçilmesi olanaksız doğa olayları; insanlığı, tarihi boyunca zorlamış ve doğayla mücadele pek çok buluşun koşullarını oluşturmıştır diyebiliriz. Bunun yanında doğa kirliliği, küresel ısınma, tükenen türler, tükenen kaynaklar da yine Louv'a göre "suçluluk dolu bir öz yıkım"dır ve doğayla mücadelenin bir diğer boyutunu oluşturmaktadır: "Doğayla doğrudan temasın yokluğunda çocuklar doğayı sevinçle ve merak duygusuyla değil; korkuyla ve kıyametle özdeş görmeye başlıyor" (Louv, 2007, s.163). Oysaki dışımızda olan değil, bir parçası olduğumuz; bir mücadelenin korkulan aktörü değil, uyum içinde yaşanması gereken doğa ile uyum içinde olmamız türümüzün güvenli varoluşunun anahtarıdır.

Kıbrıs'ta geçtiğimiz 2019 kışı, son 118 yılın en sert ve yağışlı kışı olarak tanımlandı. Taşan derelerin kendine ait olanı geri aldığı, alırken yıkıp döktüğü, can aldığı bir mevsim geçirirken hatırladık ki doğa her zaman kendine ait olanı geri almakta. Tıpkı tam yirmi yıl önce Marmara depreminde, Gölcük Değirmendere'de doldurulmuş olan sahil şeridinin çökmesi ile denizin kendine ait olanı geri alması gibi... Örnekler çok ve saymakla bitmez!

Doğayla mücadelenin ve güç gösterisinin insanlığı bir yere getirmediği aşikâr. O halde doğayla barışmak, unuttuklarımızı hatırlamak, uyumlanmak lazım. Çocuklara doğa ile ilgili farkındalık kazandırmak, doğayı yalnız sözlerle değil, yürekten sevmelerini sağlamak bu yolda atılacak adımlardan yalnızca biri. Ancak çok önemli bir adım. Çinli filozof Kuan Tzu'nun dediği gibi "Bir yıl sonrasını düşünüyorsan, tohum ek. Ağaç dik, on yıl sonrasıyla tasarladığın. Ama düşünüyorsan yüz yıl ötesini; halkı eğit o zaman." Çocuk kitapları, bu yolda en verimli yardımcılarımızdandır. İyi bir çocuk kitabı titizlikle tasarlanmalı, metinleri hitap ettiği yaş grubuna uygun olarak yazılmalı, usta eller tarafından sanatsal kalite ve estetik kaygılarla resimlenmelidir.

Kent hayatı, ister büyük ölçekte ister küçük ölçekte olsun, yalnızca çocukları değil yetişkinleri de kapalı kutuların içine sıkıştırıyor. Bazen gerçekten zorlu iklim koşulları ile mücadele; örneğin içinde bulunduğumuz bu coğrafyada özellikle yaz aylarında yoğun sıcaklıklar, buna neden olabiliyor. Her ne kadar Kuzey Kıbrıs'ta insanın doğadan tam anlamıyla kopuşu metropollerdeki kadar gerçekleşmemiş de olsa, yine de çocukluğumuzdaki gibi özgürce doğanın içinde geçirilen uzun ve

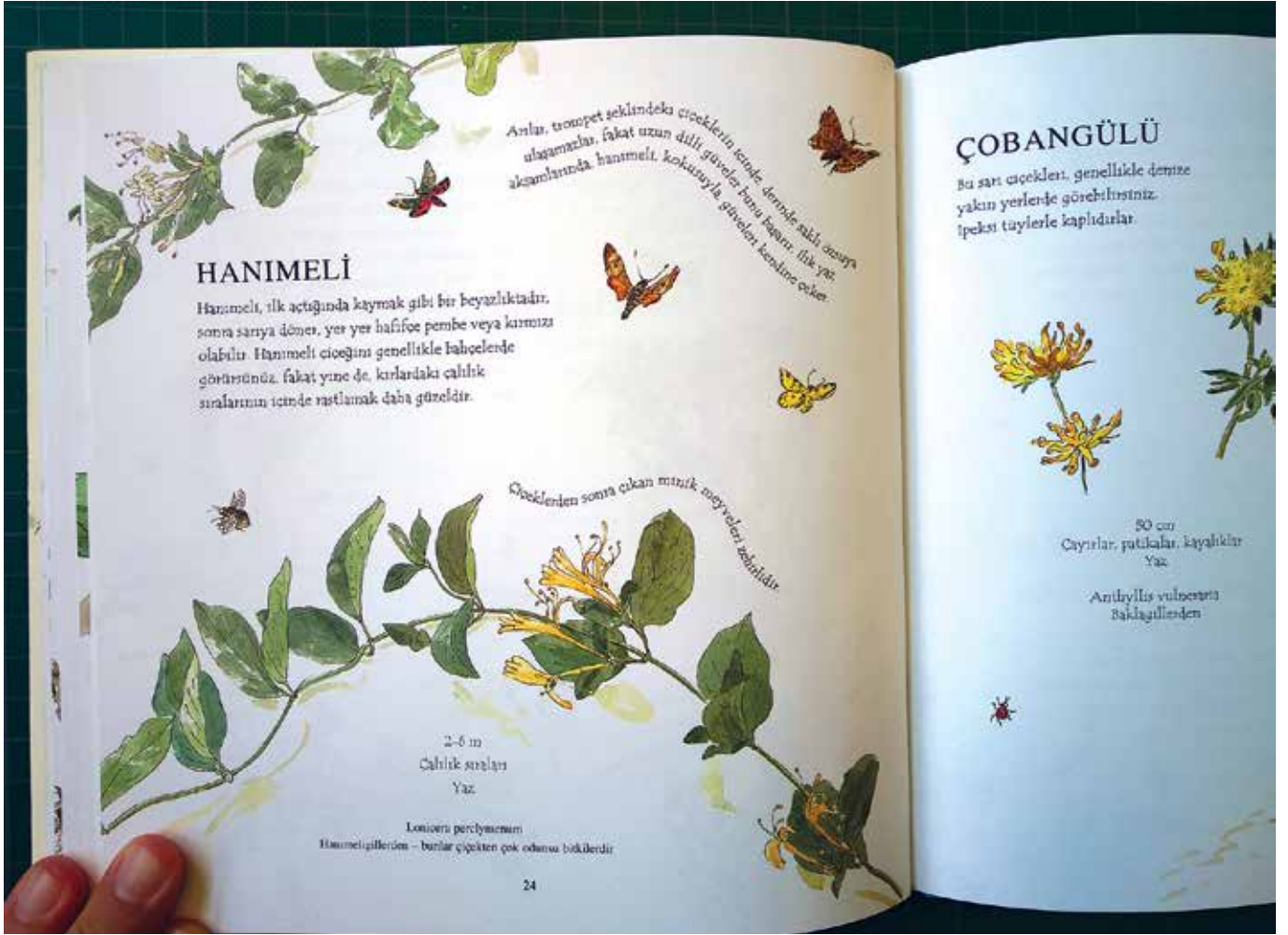

hesapsız süreler artık bugünün çocuklarının ulaşabileceği bir şans değil.

Tanıtımını yapacağım kitabın adı "Mini Yaban Çiçekleri Rehberi", Charlotte Voake tarafından resimlenmiş. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılan kitap, 80 sayfa. Cilt, sert kapak olarak tasarlanmış. Metinler ise Kate Petty'ye ait. Ancak bu kitapta illüstrasyonlar yalnızca metni süsleyen ve açıklayan yardımcılar olarak kullanılmamış. Kitapta illüstrasyonların metinlerle eşdeğerde olan bir görsel anlatı değeri taşıdığını söyleyebiliriz. 1997'de Nestlé Smarties Kitap Ödülü kazanmış olan İngiliz çocuk kitapları illüstratörü Voake'nin alanında toplam 11 ödülü bulunuyor. Başka yazarlar için resimlediği kitapların yanı sıra kendi

resimli kitaplarını da üretmesi ile farklı bir konumda (URL 1).

"Mini Yaban Çiçekleri Rehberi", bitkilerin tür ayrımları gözetilerek resimlendiği bir kitap olması nedeniyle bilimsel çocuk kitapları kategorisinde de değerlendirilebilir. Kitap, botanik/ bitkibilim hakkında bilgiler içermektedir. Bu tür kitapların varlığı, kurgusal kitaplar kadar değerlidir; çünkü çocuklara bilimsel ve eleştirel düşüncenin aşılmasını sağlar. "Çocukların erken yaşlarda bilimle ve bilimsel düşünce yöntemleriyle tanışması, neden-sonuç ilişkileri kurarak nesnel düşünce biçimini geliştirmesi, gözlem yapabilmesi desteklenmelidir... Çocukların bu yöndeki gelişimine destek olan, çocuklara yönelik bilim kitapları, Dünya çocuk kitapları sektöründe

önemli bir yer tutmaktadır” (Songür Dağ, 2008: 113).

Kitabın incelenmesi “Çocuklara Yönelik Resimli Bilim Kitaplarında Değerlendirme Ölçütleri” (Songür Dağ, 2011: 125-126) bağlamında yapılmıştır. Söz konusu ölçütler “Yazım Biçemi, Resimleme Biçemi, Grafik Tasarım Biçemi ve Doğruluk Biçemi” olarak dört kategoride değerlendirilmiştir.

Yazım biçimine göre değerlendirildiğinde, kitabı kurgu dışı olarak tanımlayabiliriz; bu kitap bir başvuru kitabı. Öyküsel bir akış yerine karışık sırayla da okunabilecek bir kaynak. Kitap, farklı türdeki çiçeklerin günlük dildeki isimlerinin yanında,

Latince tür isimlerini de veriyor. Ayrıca türlerin ayırt edici özellikleri hem illüstrasyonlarda yansıtılmış hem de metinlerde vurgulanmış. Bu özellikler, kitabın bilimsel niteliğine işaret etmekte. Yazım dilinin yalın ve anlaşılır olduğu söylenebilir. Ayrıca anlatımda mizahi yaklaşımlara da önem verildiği görülmekte. Bu yaklaşım, bu tür kitapların çocuklar tarafından daha rahat okunmasını sağlamaktadır. Giriş bölümünde kitapla ilgili genel bir bilgilendirme bulunmakta; yaban çiçeklerinin renklerine göre ayrılarak çeşitli bilgi ve öyküler eşliğinde elli farklı çiçeğin illüstrasyonlarına yer verildiği bilgisi verilirken çocuklara şöyle bir uyarı da yapılmış: “Doğada büyüyen çiçekleri koparmayın. Onları dikkatle inceleyin ve bir sonraki kişinin

de zevkini çıkarabilmesi için oldukları yerde bırakın. Gördüğünüz çiçeklerin resimlerini çizmeyi de deneyebilirsiniz” (Voake, 2009: 5).

İlk bölümde, “Mevsimler” başlıklı kısımda farklı mevsimlerde o mevsime özgü çiçeklerin görüldüğüyle ilgili iki sayfa yer alıyor. Ardından çiçek ve yaprakların bölümleri ve çeşitleri ile ilgili bir bilgilendirme sayfası var. Bir çiçeği tanıırken çiçeğin ya da yaprakların biçimi, rengi ve dokusunun nasıl farklılık yarattığı açıklanıyor. Figür 2. Kitaptan görüntü: Kıbrıs’ta da çok rastlanan bitkilerden Hanimeli, sarı çiçeklerin olduğu kategoride tanıtılıyor (Voake, 2009).

Bu genel bilgilendirme bölümünün ardından, çiçeklerin renklerine göre sınıflandırıldıkları sayfalar geliyor. Bu sınıflandırma mevsimlere ya da çiçeklerin özelliklerine göre de yapılabilirdi; ancak renge göre ayrılmasının özellikle çocuklar için daha dikkat çekici ve akılda kalıcı bir sınıflandırma olduğu söylenebilir. Grafik tasarımda renkle kodlama, bilginin organize edilerek aktarılmasında sıklıkla kullanılan bir yöntemdir, bu kitapta da bu yöntem işe yaradı.

Resimleme biçimi açısından bakıldığında, illüstrasyonların içeriğe ve metinlere uygun olduğu görülmekte. Renk paleti, kitabın konusuyla uyumlu. Illüstrasyonlar, suluboya tekniği ile yapılmış. Birebir gerçekçi bir botanik illüstrasyon olmasa da çiçeklerin ayırt edici özelliklerini taşıyan, amaca hizmet edebilen çizimler olduğu görülüyor. Ek olarak her sayfada kuşlar, böcekler gibi hayvanlar ve çocuklar da yardımcı

karakterler olarak ele alınmış. Örneğin sarı çiçeklerin olduğu sayfada çiçek yapraklarından gıysısı olan bir çocuk "Zerrin ve Nergis isimleri çok sevilir" diyor. Bazen bilimsel bilgiler de aktarılıyor, mesela beyaz çiçeklerin olduğu bölümde keşisakalı çiçeği tanıtırken bir köpeğin ağzından "Aspirin sözcüğü, keşisakalının daha önceki botanik isim olan Spiraea Ulmaria'dan gelir" bilgisi veriliyor. Voake'nin illüstrasyonları, bana İngiliz usta illüstratör Quentin Blake'in tarzını da anımsatıyor. Çabası görünen; ama usta işi çizgilerle çok iyi kotarılmış karakterler ve sahneler, sakın ve naif renklendirme anlayışı okuyucuyu hemen yakalayabilecek nitelikte. Figür 3. Kitaptan görüntü: Kitabın iç sayfalarında serbest bir düzen (layout) kullanılmış (Voake, 2009). Grafik tasarım biçimi açısından incelendiğinde, kitabın sayfa, kapak ve cilt yapısının kaliteli seçildiği söylenebilir. Bir kez okunup rafa kaldırılmayacak türde bir kitap olan "Mini Yaban Çiçekleri Rehberi",

gramajı ağır seçilmiş kâğıdı ile sık sık sayfalarının karıştırılmasına dayanıklı bir yapıya bürünmüş. Metinlerde seçilen yazı karakteri, ince ve sivri yapısı ile okunurluğu zorlasa da orijinal kitaptaki yazı karakterinin benzeri kullanılmış.

Doğruluk biçimi açısından en önemli kriterler; iletilen bilginin doğru olması, bilimsel gerçeklerin anlaşılır bir dille açık seçik sunulması ve kullanılan bilgilerin güncel olması gerekliliğidir. Kitapta bitkibilimsel (botanik) bilgiler, metinsel ve resimsel anlamda doğru kullanılmış. Türler Latince adlarıyla verildiği için, okuyucu bu adlarla arama yapıp bitkilerin özgün görüntülerine ulaşarak karşılaştırma yapabilir, doğru sonuçlara ulaşabilir. Bu bilgiler açık bir anlatımla, metinlerde yer yer mizahi kullanım, yer yer günlük hayattan örneklemelerle anlaşılır biçimde kullanılmış. Kitabın sonunda, çocuğu yalnızca okuyucu olmaktan çıkarıp, gözlemci ve araştırmacı olmaya yönlendiren

ek bölümler bulunmakta. Öncelikle çocuklara buldukları çiçekleri işaretleyebilecekleri bir bitki listesi verilmiş. Çocuklar kitaptaki çiçekleri çevrelerinde gözlemleyerek bulmaya çalışıp işaretleyerek kendilerini test edebiliyorlar. Ardından Kendi Çiçek Kitabınızı Yazın bölümü, çocuğu durağan konumundan çıkarıp araştıran, gözlem yapan ve üreten olmaya cesaretlendirmekte. Yaban Çiçekleri Koleksiyonu yapmaya teşvik edilen çocuğa; çiçeklerin fotoğrafını çekmesi, resmini çizmesi önerilmektedir. Çiçekleri koparıp sayfalar arasına koymalarını önerirken, ancak kendi bahçelerindeki çiçekleri bu iş için kullanabilecekleri hatırlatmasını da yapıyor. Bu sayfaları doldururken ekleyebilecekleri her yazı ve resim için mutlaka tarihlendirmelerini, çünkü bu kitabın kişiselleştirilmiş bölümünün bir gün önemli bir belge olabileceğini söylüyor. Bu bitiriş, çocukları gözlem ve kayıt tutma gibi bilimsel yöntemlerle tanıştırabilir. Bu yöntemler ise çocuklarımızın doğayla ilişkisini geliştirebilecek, yalnızca bakmasını değil görmesini, tanımlamasını ve sınıflandırmasını da sağlayabilecek nitelik taşımaktadır. Hem çocuk kitapları illüstratörü hem de bir anne olarak, “Mini Yaban Çiçekleri Rehberi”ni öneriyorum.

Çocuklara yönelik resimli bilim kitapları yayımlayan bir yayınevinin CEO’su olan Kyoungtaek (2008), “İyi çocuk kitaplarının, çocukların içinde yeşerecek bilgi ormanının tohumları” olduğunu söyler. Bu kitabın da bu tanıma uyan, çocukların içinde hem bilgi ormanı hem de doğa sevgisini yeşertebilecek bir etki yaratabileceğini öngörebiliyorum. Bir kez okunup geçilecek değil; defalarca karıştırılacak bir başvuru kitabı olarak çocuklarımızın elinde olmalı. Özellikle sonundaki bölümle çocuğu aktiviteye dahil etmesi, kitaptaki bilgilerin pekiştirilmesini kolaylaştıracaktır. Ebeveynlerin de bu süreçte çocuklarla paylaşım içinde olmaları, çocukları doğayla iletişime

teşvik etmeleri, bu kitaptan alınacak verimi yükseltecektir.

Ekşilice, Ballıbaba, Ebegömeci, Papatya, Katırtırnağı, Gelincik, Karahindiba veya diğerleri, kitaptaki çiçeklerin çoğu yakın çevremizde rastlayabileceğimiz türler... Bir sonraki adım olarak çocuklarınıza Kıbrıs’ın kendi özgün doğasına ait olan endemikleri de tanıtırıp öğretebilirsiniz. Onlar bu kitapta yok ama gözlem yapıp kayıt tutmaya başladıktan sonra doğada buraya özgü türleri aramak, fotoğraflamak, resmini çizmek harika bir etkinlik olacaktır, eminim! Aynı yayınevinden çıkan, serinin diğer kitabı “Mini Ağaç Rehberi” ile de bu serüvene devam edebilirsiniz.

Kitap Hakkında Bilgi:

Mini Yaban Çiçekleri Rehberi
Charlotte Voake
Özgün Adı: A Child’s Guide to Wild Flowers
Çeviren: Filiz Emre
İş Bankası Kültür Yayınları – 1626
Resimli Çocuk Kitabı
Birinci Baskı: 2009 – İstanbul
80 sayfa
ISBN: 9789944885362

Kaynaklar:

Louv, R., 2007, Doğadaki Son Çocuk, TÜBİTAK Yayınları, Ankara.
Kyoungtaek, K., 2008, Great Books, Children’s Book 2008 Kataloğu, Kore.
Songür Dağ, E., 2008, Çocuklara Bilimin Tanıtılmasında Resimli Yayınlar ve “Bilim İllüstrasyonu”nun Önemi, Sanat Tasarım Bilgi Sempozyumu Bildiri Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayını, İstanbul.

Songür Dağ, E., 2011, Bilim Resimlemesinin Çocuklara Yönelik Bilimsel Kitaplarda Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar ve Resimli Bir Bilimsel Kitap Uygulaması,

Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Voake, C., 2009, Mini Yaban Çiçekleri Rehberi, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

URL 1: <https://literature.britishcouncil.org/writer/charlotte-voake> (son erişim tarihi: 03.07.2019)

Doç. Dr. Elif Songür Dağ

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Güzel Sanatlar, Tasarım ve
Mimarlık Fakültesi
Grafik Tasarım Bölüm Başkanı

edag@ciu.edu.tr

KİTAP ÖNERİSİ

ÖZET

“Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular” isimli kitabıyla Juhani Pallasmaa, mimarlığın çok duyulu olarak yorumlanmasında duyarlı bir adım atmıştır. Aziz Ufuk Kılıç’ın Türkçe çevirisini yaptığı, Yem Yayıncılık tarafından basılan kitap, dünyanın pek çok mimarlık okulunda mimarlık kuramı derslerinin zorunlu okuma kitabı olarak kullanılmaktadır. “Tenin Gözleri”, algı sorunlarından doğmuş olan, insanın mimarlık deneyiminin can alıcı fenomenolojik boyutlarına ilişkin daha sıkı, daha berrak bir bakış açısı ortaya koymaktadır. Çoğu kez somut olarak görülmekte olan mekânların aslında soyut değerlerin bütünü olarak algılandığını, bir mekânın ancak orada olan bir beden olarak ve tüm duyu organlarımız ile birlikte deneyimlenebileceğini akıcı ve yalın bir dille anlatmakta olan bu kitap hem mimarlar hem de mimar adayları için oldukça değerli bir yayındır.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık ve Duyular, Algı Deneyimleri, Juhani Pallasmaa

TENİN GÖZLERİ: MİMARLIK VE DUYULAR

Yasemin Mesda Kozanoğlu

Mimari tasarımlarda üretilmekte olan, en yalın hâli ile “mekân” kavramının, somut bir kavram gibi görünmesinin altında oldukça önemli değerlere sahip, soyut verilerin tamamı yer almaktadır. Bir mekândaki somut öğelerin algılanması ve yorumlanmasında görev alan duyu organlarımız, aslında soyut değerlerin kullanıcılar üzerinde bıraktıkları soyut etkileri ortaya koymaktadır. Mimari özelliklerin insan bedeninde ve ruhunda yaratmakta olduğu bu etkiler, kültür ve bellek birikiminin de katkılarıyla şekillenerek, duysal yollarla hissedilmekte ve gerçekliğe aktarılmaktadır. Mekân tanımları ve mekânsal deneyimler, kullanıcı profillerinin değişkenlikleri doğrultusunda farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Alberto Pérez-Gómez, Steven Holl, Peter Zumthor, Gaston Bachelard ve Steen Eiler Rasmussen mimarlık fenomenolojileri ve mekânların çok duyulu olarak deneyimlenmesinde çalışmalar yapmış, önemli mimarlık kuramcılarında sadece birkaçıdır.

Juhani Pallasmaa orjinal adı ile “The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses” olan “Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular” isimli kitabında mimari mekânın fiziksel mekândan ziyade yaşanan mekân olduğunu ve yaşanan mekânın geometriyi ve ölçülebilirliği daima aştığını savunmaktadır. Bu nedenledir ki, duysal deneyimler beden aracılığıyla gerçekleşmektedir. Mekânları algımlarken sahip olduğumuz birikim ve bilinçaltının yanı sıra, duyu organlarımızı da kullanarak hissetmekte, algılamakta ve yorumlamaktayız (işitme ve koklama mimarlıkları, koku mimarlıkları). Bu yüzden duyuların mekân algısındaki rolü oldukça büyüktür. Göz, bedenle ve diğer duyularla işbirliği yapmaktadır ve Bachelard bunu “duyuların çoksesliliği” olarak tanımlamaktadır (Bachelard, 1971).

Mimarların ve mimarlık öğrencilerinin tasarlamış oldukları mekânları kullanıcı odaklı olarak, hislerle ve duyuların bütünlüğü ile ne derece ilişkili çizime döktükleri, günümüzde sorgulanır hâle gelmiştir. Pallasmaa’nın bu kitabı tam da bu duruma cevaplar aramakta ve mimar ile kullanıcı arasında köprü görevi üstlenmektedir. Yüksek tavanlı bir çatının altında, karanlık veya loş ışıklı bir odada, dar bir koridorda, soğuk bir holde vb. daha birçok mimari kavramda “kullanıcının” neler hissettiği önemlidir. Aslında tüm bunlar, şeylerin nasıl hissedildiği ve yorumlandığı ile alakalıdır. Mimarın burada sorgulaması gereken, bu tasarımı yaparken gerçekten hissettirmek istediği algı ve mekân deneyimlenmesinin bu şekilde olup olmadığıdır. Bu, mimarının hayat bulmasındaki başarıya götüren temel sorudur.

“Daha çok görerek deneyimlediğimiz, algıladığımız doğrudur. Fakat görme de dahil olmak üzere tüm duyular dokunma duyusunun uzantılarıdır. Akıllı bir mimar bütün bedeni ve kendilik duygusu ile birlikte çalışır. Herhangi bir binanın nihai anlamı mimarlığın ötesindedir; bilincimizi dünyaya ve kendilik-varlık duygumuza geri yönlendirir. Anlamalı bir mimarlık, kendimizi bedenli ve tinsel varlıklar olarak deneyimlememizi sağlar. Sanat deneyiminde kendine özgü bir

alışveriş gerçekleşir; ben duygularımı ve çağrışımlarımı mekâna ödünç veririm, mekân da bana algılarımı ve düşüncelerimi ayartan ve özgürleştiren aurasını ödünç verir. Bir mimarlık yapıtı maddesel, cisimsel ve tinsel özülle deneyimlenir. Yakın zamana kadar mimarlık kuramı ve eleştirisi neredeyse yalnızca görmenin ve görsel ifadenin mekanizmalarıyla ilgileniyordu. Mimari formların algılanması ve deneyimlenmesi, çoğu zaman görsel algılamanın Gestalt

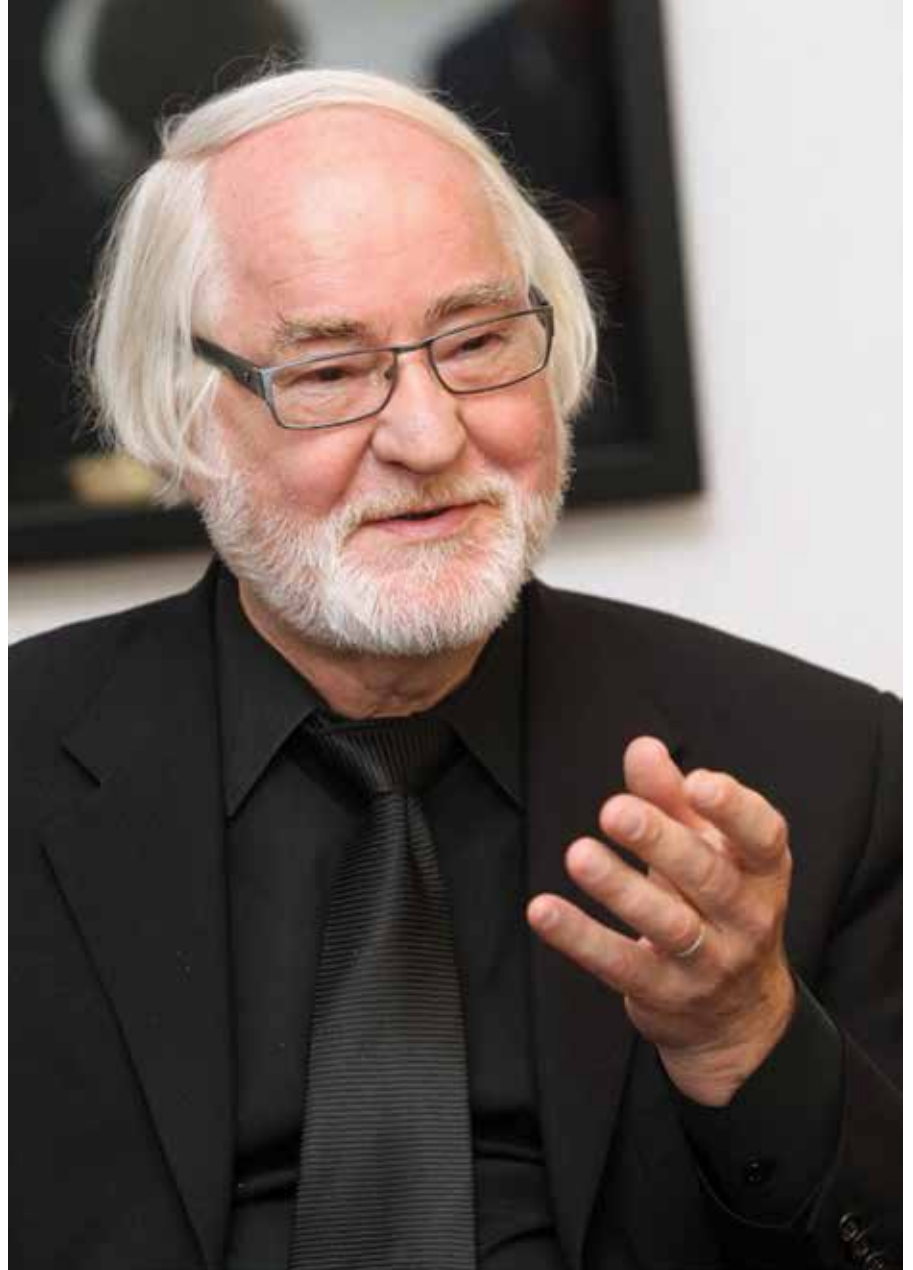
yasalarıyla incelenmiştir” (Pallasmaa, 2005). Oysa günümüzde bu durum değişime uğramış ve felsefik, sosyolojik, psikolojik, epistemolojik, ontolojik vb. farklı disiplinlerin sahip oldukları bakış açıları da algılamanın etkileri arasında yer bulmuştur. Pallasmaa, Maddesellik ve Zaman başlığı altında; “Doğal malzemeler (taş, tuğla, kerpiç, ahşap), görüşümüzün yüzeylerinden içeri girmesine izin vererek bizi maddenin sahiciliğine ikna eder” tezini savunmaktadır. “Doğal malzemeler hem yaşlarını ve tarihlerini hem de kökenlerinin ve insan tarafından kullanılmalarının hikâyesini anlatırlar. Tüm madde zamanın sürekliliği içinde vardır; aşınmışlığın patinası zamanın zenginleştirici deneyimini yapı malzemelerine ekler. Ama bugünün makineyle üretilmiş malzemeleri (geniş cam paneller, emaye metaller ve sentetik plastikler) maddi öznelere ve yaşlarını iletmeksizin sert yüzeylerini göze sunarlar. Bu teknoloji çağının binaları, çoğu zaman kasıtlı olarak her dem taze kusursuzluğu hedeflemekte ve zaman boyutunu, başka deyişle, kaçınılmaz ve zihinsel olarak anlamlı olan yaşlanma sürecini içlerinde barındırmamaktadırlar.” Pallasmaa’ın bir mekânı ve yaşanmışlığı anlatmasındaki benzetmeler oldukça etkilidir. Kitabının 50. sayfasında yapmakta olduğu bir anlatımı şu şekildedir: “Şehrin karşısına bedenimle çıkarım; pasajın boyunu ve meydanın enini bacaklarım ölçer; bakışım bedenimi bilinçsiz biçimde katedralin cephesine yansıtır, bedenim orada silmelerin ve konturların çevresinde dolanır, girinti ve çıkıntılarının boyutlarını duyumlar; bedenimin ağırlığı katedralin kapısının kütlesiyle buluşur ve kapının arkasındaki karanlık boşluğa girerken elim kapının topuzunu kavrar. Bedenim ve şehir birbirini tamamlar ve tanımlar. Ben şehirde barınırım, şehir de bende barınır” (Pallasmaa, 2005).

“Görme, yalnız gözlemcinin

duyusudur; işitme ise bir bağ ve dayanışma duygusu yaratır; bakımımız bir katedralin karanlık derinliklerinde yalnız başına gezinir, ama orgun sesi hemen mekânla yakınlığımızı deneyimlememizi sağlar. Bir sirkte gerilimli bekleyiş sırasında yalnız başımıza gözümüzü dikip bakarız; ama ardından gelen alkış, bizi kalabalıkla birleştirir. Bir kasabanın sokaklarında yankılanan kilise çanlarının sesi heyecanla yüklüdür; çünkü çevreleyen duvarlarda yankılanan ses bizi mekânla doğrudan etkileşime sokar; ses, mekânı ölçer ve ölçeğini anlaşılır kılar. Mekânın sınırlarını kulaklarımızla okşarız. Limandaki martıların çığlıkları okyanusun enginliğinin ve ufkun sonsuzluğunun farkına varmamızı sağlar” (Pallasmaa, 2005).

“Eski bir kentin dar sokakları arasında bir koku aleminden bir başkasına geçmek ne keyiftir. Bir şekerleme dükkanının koku alanı insana çocukluğunun masumiyeti ve meraklılığını düşündürür; kunduracı dükkanının yoğun kokusu insana atları, eğerleri, dizgin kayışlarını ve ata binmenin heyecanını hayal ettirir; ekmek fırınının kokusu sağlık, esenlik ve fiziksel kuvvet imgesi yansıtır, pastacı dükkanının kokusu ise insana bujuva mutluluğunu çağırıştırır. Balıkçı kasabaları özellikle hatırlanasıdır, çünkü deniz ve toprak kokuları birbirine karışır; yosunun yoğun kokusu insana denizin derinliğini ve ağırlığını duyumsatır ve herhangi bir sıradan liman kasabasını kayıp Atlantis’in imgesine dönüştürür” (Pallasmaa, 2005).

Beden olarak o anda bulunmak ve o anı algılarımızla dile getirmek, aslında mekânsal betimlemeleri de apaçık ortaya koymaktadır. Türk yazarlardan Orhan Pamuk, Masumiyet Müzesi isimli romanında kişileri, olayları ve mekânları kendi yorumlarını da katarak betimleme yolu ile detaylı şekilde anlatmakta olan yazarlarımızdandır. Kitabının

bazı bölümlerinde, mekânlara dair anlatımlarını şu şekilde aktarmaktadır: “Çetin Efendi’nin kullandığı babamın 56 model Chevrolet’inde uyuklarken, şehrin geceleri her zaman karanlık ana caddelerinin karışıklığına; siyasal sloganlar, çatlak, küf ve yosun kaplı eski duvarların güzelliği ve şehir hatları vapurlarının projektörlerinin iskelelere, sokak aralarına, yüz yıllık çınarların yüksek dallarına ve arabanın dikiz aynasına vuran ışıklarına dikkat ediyor; bir yandan

da arka koltukta parke taş yolların sarsıntısıyla uyuyakalan babamın hafif bir horultuyla soluk alıp verişini dinliyordum” (Pamuk, 2008). Orhan Pamuk bir diğer bölümde ise içinde bulunduğu anı şöyle anlatmaktadır: “Akşamüstü, eve dönüş yolunda hâlâ yanmamış paşa konaklarının bahçelerinden gelen ıhlamur kokusunu içime çekerek Nişantaşı’nın iyice yeşillenen çınar ağaçlarının gölgelerinin altından yürüdüm. Tıkanmış trafikte arabalarının

kornalarına öfkeli öfkeli basan
erkeklere bakarak hayatımdan
memnun olduğumu hissettim”
(Pamuk, 2008).

Yukarıdaki mekân anlatımlarındaki yorumlama ve betimlemelerle özetlenmeye çalışılan, her mekânın kendine özgü bir deneyim sunmakta olduğu ve hem kullanıcı hem de mimar olarak bu mekânın bir insan bedenine neler hissettirebildiklerini her daim sorgulamak gerekliliğidir. “Duyusal deneyimler, beden aracılığıyla; daha doğrusu beden ve insani varolma biçiminin yapısında bütünleşir. Bedenlerimiz ve hareketlerimiz çevreyle sürekli etkileşim içindedir; dünya ve kendilik birbirine durmaksızın bilgi sağlar ve birbirini tanımlar. Bedene ilişkin algı ile dünyaya ilişkin imge tek bir sürekli deneyime dönüşür; mekândaki yerinden ayrı bir beden yoktur, algılayan kendiliğinin bilinç dışı imgesiyle bağlantılı olmayan bir mekân yoktur” (Pallasmaa, 2005). Dokunarak, tadararak, koklayarak, işiterek, görerek deneyimleriz, bu yüzden duyuların mekân algısındaki rolü oldukça büyüktür. “Her etkileyici mimarlık deneyimi çokduyulu bir deneyimdir; göz, kulak, burun, ten, dil, iskelet ve kasın her birinin, mekân, madde ve ölçekle ilgili niteliklerin ölçülmesinde eşit payı vardır.

Mimarlık varoluşsal deneyimi, kişinin dünyada olma duygusunu güçlendirir ve bu özünde güçlenmiş bir kendilik deneyimidir. Mimarlık, salt görme ya da klasik beş duyu yerine, birbiriyle etkileşen ve kaynaşan birçok duyusal deneyim alanı içerir” (Pallasmaa, 2005).

“Bir bina kendinde bir amaç değildir; çerçeveler, eklemler, yapılandırır, anlamlandırır, ilişkilendirir, ayırır ve birleştirir, kolaylaştırır ve yasaklar. Dolayısıyla temel mimarlık deneyimleri birer ad değil, daha ziyade birer fiil formuna sahiptir. Öyleyse sahibi mimarlık deneyimleri, örneğin

bir cephenin biçim bakımından alınılanmasından ziyade, bir binaya yaklaşmak ya da binayla karşı karşıya gelmekten meydana gelir; yalnızca kapının görsel tasarımından değil, girme ediminden; maddi bir nesne olarak pencerenin kendisinden değil, bir pencereden içeri ya da dışarı bakmaktan; bir görsel tasarım nesnesi olarak şömineden değil, sıcaklık mekânını işgal etmekten meydan agelir. Mimari mekân, fiziksel mekândan ziyade yaşanan mekândır ve yaşanan mekân geometriyi ve ölçülebilirliği daima aşar” (Pallasmaa, 2005).

Yazar Hakkında Bilgi

Finlandiya’nın önde gelen mimar ve mimarlık kuramcılarının biri olan Juhani Pallasmaa, 1936’da Finlandiya’nın Hâmeenlinna kentinde doğmuştur. 1966’da Helsinki Teknoloji Üniversitesinde mimarlık öğrenimi görmüştür. Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika ile Afrika’da çeşitli üniversitelerde dersler vermiştir.

1978-1983’te Finlandiya Mimarlık Müzesi’nin yöneticiliğini üstlenmiştir. 1993-1996’da Helsinki Teknoloji Üniversitesinde dekanlık yapmıştır. “U1A Mimarlıkta Eleştiri, Jean Tschumi Ödülü” (1999) gibi birçok ödülün sahibidir. Hâlen Helsinki’deki mimarlık ofisinde aktif olarak mimarlık yapmakta ve Illinois Üniversitesi Mimarlık Okulunda ders vermektedir. Başlıca yayınları: Questions of Perception: Phenomenology of Architecture, 1994; The Architecture of Image: Existential Space in Cinema, 2001; The Thinking Hand: Existential and Embodied Wisdom in Architecture, 2009; Alvar Aalto: Through the Eyes of Shigeru, 2007. Pallasmaa; mimarlık, grafik tasarım, şehir planlama ve sergi etkinliklerini de içeren kuram ve tasarım çalışmalarının her alanında kimlik, duyusal deneyim ve dokunsallığın önemini ısrarla vurgulamaktadır.

Kitap Hakkında Bilgi

Kitabın Özgün Adı: The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses

Türkçe Adı: Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular

Yazar: Juhani Pallasmaa

Çeviren: Aziz Ufuk Kılıç

Yayın Evi ve Yayın Yılı: John Wiley & Sons Limited, 2005 (İngilizce); Yapı-Endüstri Merkezi A.Ş., 2011 (Türkçe)

Sayfa Sayısı: 89

ISBN: 978-9944-757-46-1

* Kitap, Kıbrıs’taki yerel kitapçılarda ve bazı üniversite kütüphanelerinde bulunmaktadır.

Kaynaklar

Bachelard, G., 1971, The Poetics of Reverie, Beacon Yayıncılık, Boston.
Pamuk, O., 2008, Masumiyet Müzesi, İletişim Yayıncılık, İstanbul, Türkiye.

URL 1: <https://www.dr.com.tr/Kitap/Tenin-Gozleri/Sanat-Tasarim/Mimari/> (son erişim tarihi: 04.02.2019)

URL 2: <https://1000kitap.com/yazar/Juhani-Pallasmaa> (son erişim tarihi: 04.02.2019)

Yasemin Mesda Kozanoğlu

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Güzel Sanatlar, Tasarım ve
Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü Öğretim Görevlisi

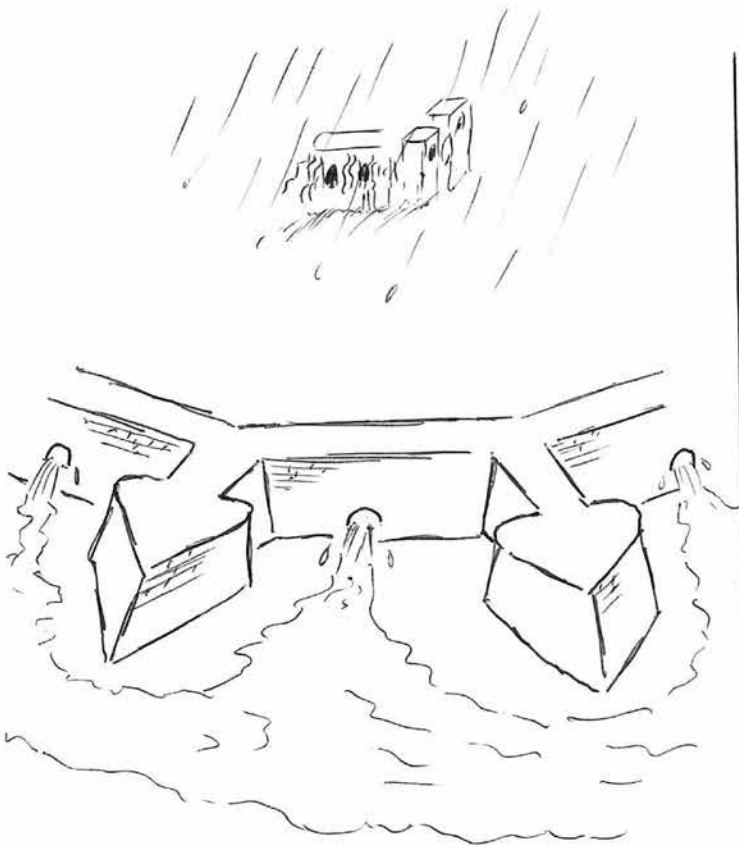
yaseminmesda@gmail.com

KARİKATÜR

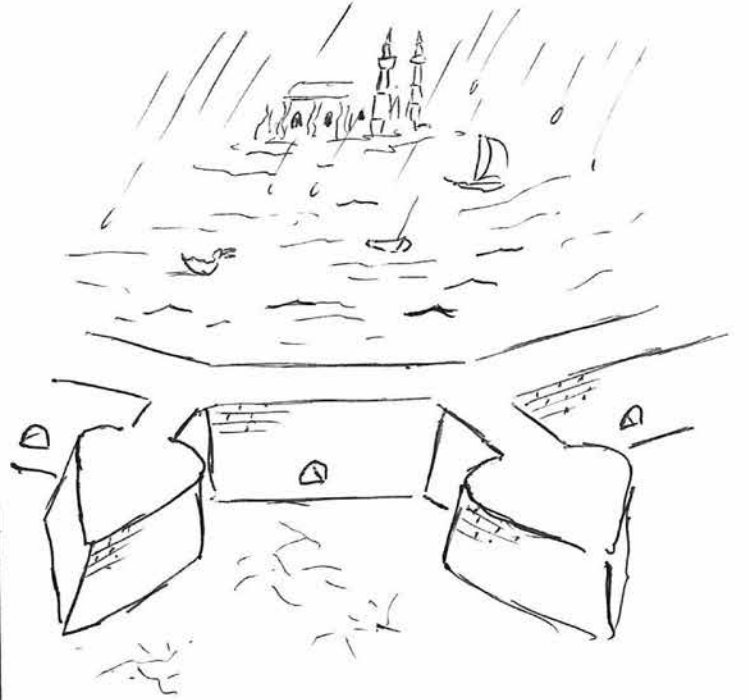
Mimarca

Serhan Gazioğlu

1560

2019

GAZIOĞLU